

Møte tirsdag den 1. april 2008 kl. 10 President: **Torbjørn Jagland**

Dagsorden (nr. 63):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Torbjørn Andersen og Tord Lien om å lage en nasjonal plan for vindkraftanlegg i Norge (Innst. S. nr. 174 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:34 (2007-2008))
2. Interpellasjon fra representanten Torbjørn Andersen til olje- og energiministeren:

«Nylig sa direktør for konsesjons- og tilsynsavdelingen i NVE opp sin stilling. Årsaken var mangel på ressurser i avdelingen til å håndtere det store antallet søknader relatert til fornybar energiproduksjon. For liten saksbehandlingskapasitet i NVE har i lengre tid vært et kjent problem for energibransjen. Det har kommet frem at det kan ta inntil 5 år å få behandlet en konsesjonssøknad for mikro-, mini- og småkraftverk. Når det gjelder vindkraftprosjekter, har det fremkommet påstander om at det kan ta opptil 20 år å konsesjonsbehandle alle søknader hos NVE. Dette er helt uakseptabelt. Konsesjonsbehandling av de saker som er tillagt NVE, medfører ofte en svært arbeidskrevende prosess. Bemanningsressursene i NVE synes på ingen måte å stå i forhold til den store arbeidsmengden direktoratet nå har fått.

Spørsmålet blir derfor hvor raskt det er mulig å legge til rette for nødvendig økt saksbehandlingskapasitet i NVE.»
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2006 (Innst. S. nr. 172 (2007-2008), jf. Dokument nr. 1 (2007-2008))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende utnevningen av nytt barneombud (Innst. S. nr. 171 (2007-2008))
5. Interpellasjon fra representanten Vigdis Giltun til helse- og omsorgsministeren:

«Nedbyggingen av psykiatriske sykehjemsplasser har gått raskere og lenger enn det opptrappingsplanen la opp til. Disse plassene har ikke blitt erstattet av noe annet tilfredsstillende alternativ for de mest alvorlig syke. Utagerende personer over 60 år med tunge psykiske lidelser, som tidligere fikk et langvarig bo- og behandlingstilbud innenfor spesialisthelsetjenesten, blir i dag lagt inn på de ordinære sykehjemmene. Sykehjemmene mangler faglig kompetanse og bemanning til å ta imot disse beboerne, noe som medfører unødig bruk av tvang og manglende behandling. Denne feilplasseringen av pasienter fører også til mye uro og utrygghet både blant de ansatte og blant de andre sykehjemsbeboerne.

Hva mener statsråden er oppnådd når de ordinære sykehjemmene nå erstatter funksjonen til de statlige psykiatriske institusjonene?»

6. Innstilling fra familie-, og kulturkomiteen om sendetid i lokalradio (Innst. S. nr. 167 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 4 (2007-2008))
7. Referat

Presidenten: Representantene Harald T. Nesvik, Elisabeth Røbekk Nørve, Åsa Elvik og Anne Marit Bjørnflaten, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

De tidligere fritatte vararepresentanter, for Finnmark fylke Ann-Kristin Engstad og for Møre og Romsdal fylke Jenny Klinge, har tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Hanne Dyveke Søttar, har tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Laila Dāvøy om permisjon i tiden fra og med 1. april til og med 4. april for å delta i møter i EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen i India.
- fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Olav Gunnar Ballo fra og med 1. april og inntil videre.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Hordaland fylke, Knut Arild Hareide, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget 3. og 4. april under representanten Laila Dāvøys permisjon, på grunn av utenlandsopphold.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Finnmark fylke: Kirsti Saxi

For Hordaland fylke: Knut Arild Hareide og Torill Selsvold Nyborg

Presidenten: Knut Arild Hareide er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter denne uken.

Statsråd Åslaug Haga overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Torbjørn Andersen og Tord Lien

om å lage en nasjonal plan for vindkraftanlegg i Norge (Innst. S. nr. 174 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:34 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Erling Sande (Sp) [10:05:13] (ordfører for saka): Representantforslaget som er lagt fram for Stortinget, omhandler realiseringa av ein nasjonal plan for vindkraftanlegg i Noreg. Forslagsstillarane meiner at ein slik plan skal gje oversikt over positive og negative miljøkostnader, innverknad på reiseliv, forsyningstryggleik m.m.

I innstillinga viser komiteen til handsaminga av St.meld. nr. 29 for 1998-1999 Om energipolitikken, der Stortinget fastset ei målsetjing om at det skal byggjast vindkraftanlegg som årleg produserer 3 TWh innan 2010. Det ligg no over 130 vindkraftprosjekt til handsaming i NVE og i Olje- og energidepartementet i dag. Dei føreliggjande søknadane gjev likevel ikkje eit realistisk bilete av den framtidige landbaserte vindkraftutbygginga i landet vårt, m.a. på grunn av den manglande nettkapasiteten. Komiteen er merksam på at satsinga på vindkraft fleire stader vil reise utfordringar når det gjeld naturen, m.a. omsynet til naturmiljøet, biologisk mangfald, natur- og landskapstypar, friluftsliv, kulturminne m.m.

Fleirtalet i komiteen viser til den avtala som blei inngått i samband med klimameldinga, der samtlege parti i Stortinget med unntak av Framstegspartiet deltok. Der varslar ein ei sterkare satsing på fornybar energi, forskning og teknologiutvikling i åra som kjem, under dette ein nasjonal strategi for kraftproduksjon frå havmøller og andre maritime fornybare energikjelder. Fleirtalet viser vidare til at Regjeringa gjennom klimaforliket har forplikta seg til å etablere eit demonstrasjonsprogram og ein strategi for fornybare energikjelder offshore.

Fleirtalet meiner at ein slik plan som representantane frå Framstegspartiet foreslår, ikkje er den turvande reiskapen i dagens situasjon, då han vil føre til ein kraftig auke i utgreiingspålegget til utbyggjar, samtidig som planen umogleg kan gå djupt nok til å avdekkje alle nødvendige problemstillingar og faktorar som kan påverke den enkelte produksjonslokaliteten. På denne bakgrunnen gjev ikkje komitefleirtalet tilslutnad til framlegget.

Senterpartiet ser på vindkraft som ein viktig del av løysinga på ei av vår tids største utfordringar – utsleppa av klimagassar. Det store potensialet når det gjeld vindkraft onshore, og, ikkje minst, når det gjeld vindkraft offshore, vil vere eit avgjerande bidrag for å auke produksjonen av ny fornybar energi. Vegne frå den fossile energi-

forsyninga til den fornybare energiforsyninga har fleire framkomstmiddel, der vindkraft er eit av dei verkeleg sentrale.

Senterpartiet er glad for det store engasjementet for vindkraft og for fornybar energi generelt som statsråden viser.

Til slutt: Det må vere lov å undre seg litt over Framstegspartiets tilnærming – ei tilnærming gjennom det framlegget som Stortinget behandlar i dag. Eit parti som marknadsfører seg som den fremste kjemparen mot eit unødvendig byråkrati, fremmar i Stortinget eit framlegg der den politiske løysinga nettopp er fleire planar og meir byråkrati. På dette området er Senterpartiets vinkling noko annleis: Det gjeld å bruke energien til å finne fram til tiltak som gjer at vi får realisert fleire av dei mange viktige prosjekta vi har – prosjekt for å skaffe ny fornybar energi generelt og prosjekt for vindkraft spesielt.

Asmund Kristoffersen (A) [10:09:11]: Saksordføreren har på en utmerket måte gjort greie for regjeringspartienes – og dermed flertallets – syn på forslaget om en nasjonal plan for vindkraftanlegg. Jeg skal derfor ikke gjenta resonnementene for hvorfor en slik plan ikke er hensiktsmessig, men jeg vil – bare for helhetens skyld – komme med noen korte betraktninger også om det.

Først vil jeg trekke fram grunnlaget for Regjeringens og de rød-grønne partienes arbeid med vindkraft, slik det uttrykkes i Soria Moria-erklæringen. Der står det at Regjeringen vil «øke utbyggingen av miljøvennlig vindkraft og gjennom konsesjonssystemet sørge for en god regional og nasjonal koordinering av vindkraftutbyggingen».

Dernest vil jeg vise til Regjeringens satsing på fornybar energi. Denne økte satsingen på ny fornybar energi-produksjon og energieffektivisering er et viktig element i en strategi for en bedret energibalanse og for en bedring av kraftbalansen generelt. I sum har denne strategien – gjennom Enova – som mål å gi 30 TWh innen 2016. Etter Enovas rapporter er vi nå i rute.

Mer vindkraft er en del av dette. Alle former for produksjon av energi har negative konsekvenser. Målet må være å redusere konflikter med hensyn til miljøverdier og andre samfunnsinteresser. Konsesjonsbehandlingen er det sentrale verktøyet når det gjelder avveining i forhold til miljø- og brukerinteressene.

Den store pågangen når det gjelder søknader om vindkraftutbygging – over 130 søknader er under behandling, noe saksordføreren nevnte – viser behovet for en grundig og bred vurdering, med nøye avveining med hensyn til ulemper og hva en kan oppnå i det enkelte tilfellet. Slike avklaringer kan en ikke under noen omstendighet få til gjennom en generell plan på nasjonal basis. Det er nødvendig med et styrket beslutningsgrunnlag for å sikre koordinering og forutsigbarhet. Som statsråden har redegjort for i sitt brev til komiteen, kan vi oppnå dette gjennom

- tematiske konfliktvurderinger av den enkelte vindkraftsøknad
- regionvis samordning av konsesjonsbehandling
- å ta i bruk de retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg som ble lagt fram av olje-

og energiministeren og miljøvernministeren i juni 2007

I praksis betyr dette at vi har skaffet oss kriterier for løpende behandling av konsesjonssøknader, men at det på generelt grunnlag ikke er aktuelt å utsette behandlingen av konsesjonssøknader i påvente av planer. Eksempelvis må de gode prosjektene få lov til å se dagens lys – og ikke utsettes for byråkratiske regler.

Jeg vil også få minne om at Regjeringen har varslet kraftige stimulanser for å få fart på vindkraftutbyggingen, med en økning av ressursene til dette formålet og med forbedrede støtteordninger. Jeg antar at statsråden vil underbygge dette i sitt innlegg senere.

Avslutningsvis vil jeg understreke den kraftige veksten i vindkraftutbygging globalt. Global Wind Energy Council sier i sin 2006-rapport bl.a. at installert kapasitet globalt hadde en økning på 32 pst. i 2006. Selv om Europa har 65 pst. av det globale markedet, regnet i kapasitet, kan det være verdt å merke seg at installert kapasitet i det asiatiske området økte med 53 pst. på ett år. USA hadde for andre år på rad den største tallmessige økning i installert kapasitet. Dette viser at det satses på vind i stor skala verden over. Norge har tatt mål av seg til å være med på dette, noe som Regjeringen nå legger til rette for gjennom de grep som er varslet.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:14:30]: La meg begynne med å ta opp Fremskrittspartiets forslag i denne saken.

Debatten om vindmøller er egentlig et av de beste eksempelene på at det er enorm avstand mellom det som politikere lover og signaliserer, og det som lar seg realisere. Situasjonen er veldig uheldig, fordi det skapes forventninger overfor kraftbransjen om at hvis dere bare kommer med vindkraft, skal vi få det til. I hele forrige stortingsperiode var vindkraft på land den store satsingssaken for alle partiene som nå sitter i regjering, eller som da satt i regjering. Allikevel ser vi at veldig lite realiseres – veldig lite realiseres.

Bransjen er ivrig. Bransjen har kommet med prosjektene fordi den har blitt politisk oppfordret til det. Men ingenting lar seg gjøre. Samtidig blir lokalbefolkningen stadig mer skremt. Mens de i utgangspunktet var positive til ett vindkraftprosjekt, er det nå gjerne fem vindkraftprosjekter i lokalområdet. Derfor ser man at stadig flere folkeaksjoner mot vindkraft, folkeaksjoner mot nedbygging av kysten, dukker opp. Det er et problem, fordi det skapes en konflikt – en unødvendig konflikt – mellom lokalsamfunn og energibransjen og ikke minst det som vi som politikere ønsker å oppnå.

Vi ønsker at vi skal ha en nasjonal plan, ikke en byråkratisk dypdykkende greie – det er åpenbart at det er sånn rød-grønne politikere tenker. Med en gang det skal lages noe, skal det være hundre byråkrater som jobber med det. Det vi ønsker, er en politisk klarlagt målsetting, en nasjonal plan, der vi legger opp til å realisere de gode vindkraftprosjektene og fjerne de dårlige vindkraftprosjektene og å skrinlegge dem. Ved å gjøre det unngår en å binde opp ressurser i NVE, sånn som vi ser i dag. Det er tre årsverk som jobber med vindkraftkonsesjonssøknader, og

det er 130 konsesjonssøknader som ligger til behandling. En kan bare gjette seg til hva slags saksbehandlingstid det er på dette. Som regel går det mange år før en i det hele tatt får en saksbehandler. Hvis en kan få en nasjonal plan, får en redusert mengden av de sakene som står i kø, som gjør at de sakene som vi politisk ønsker skal bli realisert, får en bedre behandling. Vi gjør det dermed forutsigbart for energibransjen ved at de vet at i visse områder kan de bare glemme å søke, for de får ikke ja uansett. Og så reduserer vi den lokale motstanden.

Fylkesvise planer eksisterer allerede. Hvis vi sier fra nasjonalt plan at en skal sammenfatte disse, slik at vi også tar hensyn på tvers av fylkesgrensene, kan en få realisert dette ganske kjapt. Det er rart at det skal være mulig å få på plass fylkesvise planer uten at det skal være en forferdelig byråkratisk greie, mens det, hvis vi skal gjøre dette nasjonalt, blir helt urimelig. Og når det gjelder representanten Sande, må jeg også spørre: Hvis en mener at byråkratiet er det store problemet for energibransjen, hvorfor har denne regjeringen pålagt småkraftverk å ha fylkesvise planer? Det sier jo hele småkraftverkbransjen er et byråkratisk element som vanskeliggjør dette. Så her snakker Regjeringen mot eget vitende.

La oss i f.eks. en nasjonal plan rødmerke områder som en vet at ikke er aktuelle på grunn av bosettingsmønster og på grunn av miljø eller kulturhistoriske verdier. Der holder bransjen seg vekk. Og så fremmer en steder der vi politisk har sagt at dette er steder hvor det er greit hvis dere har gode søknader. Hvis dere viser at et prosjekt ikke er til nevneverdig skade, men til stor fordel, vil dere med stor sannsynlighet få god behandling.

Dette forslaget fra Fremskrittspartiet må ikke sammenlignes med samlet plan for vannkraft, der det er – helt riktig – et svært byråkratisk arbeid i bønn. Vi ønsker en mye mer overordnet nasjonal plan.

Tidsrammen, er det noen som sier – hvis vi skal gjøre dette, må vi utsette masse prosjekter. Ja, hvor mange prosjekter er det som «står i fare» for å bli realisert de nærmeste årene? På grunn av Regjeringens politikk med fornybar energi har jo de fleste vindkraftprosjekt blitt skrinlagt, eller iallfall lagt på is. Det er veldig få prosjekter som vil bli realisert de neste årene. Derfor kan vi absolutt bruke den ventetiden vi har nå, til å lage et bedre rammeverk, sånn at en faktisk får speedet opp prosessen når vi får kapasitet og støtteordninger på plass. NVE har jo fått spesifikk beskjed om å nedprioritere vindkraft når de skal jobbe framover, med mindre det er i Midt-Norge. Hvis statsråden rister på hodet, bør statsråden bekrefte at vindkraft skal være en prioritert oppgave, for det er ikke det signalet hun har gitt så langt.

Strategiske handlingsplaner skal vi altså lage for havbaserte vindmøller, som er 10–15 år fram i tid, men vi skal ikke lage noen strategisk plan, eller nasjonal plan, for landbaserte vindmøller som kan bedre kraftbalansen på kort sikt. Det synes jeg er helt urimelig overfor bransjen, og det er helt urimelig overfor lokalbefolkningen. Det viser at når en lover 3 TWh ny vindkraft innen 2010, er det ikke noe en kan tro på, fordi en har ikke virkemidler i bønn til å gjennomføre det.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [10:20:01]: Når Høyre ikke støtter Fremskrittspartiets forslag i denne saken, er det faktisk fordi vi først og fremst ønsker mer realisering av vindkraftprosjekter i Norge. En har i dagens forslag justert seg i forhold til tidligere forslag fra Fremskrittspartiet, hvor man for et par år siden ville ha en samlet plan for vindkraftprosjekter tilnærmet på linje med for vannkraft. Det er ingen tvil om at den tilnærmingen som Fremskrittspartiet legger opp til her, neppe vil bidra til å få på plass mer fornybar energi i Norge. Det vil åpenbart kunne innebære en betydelig risiko for enda mer byråkrati, flere hender i arbeid med å utøve planverk osv.

Høyre ønsker en strategi for ny fornybar energi i Norge. Vi har satt oss djerpe mål i Norge: 30 TWh ny fornybar energi på plass innen syv-åtte år. Vi har ingen tid å miste.

Når man tilnærmer seg dette spørsmålet på den måten som man gjør fra forslagsstillernes side, vil ett spørsmål nødvendigvis henge i lufta, nemlig: Ønsker man eller ønsker man ikke mer vindkraft i Norge? En nasjonal plan vil aldri, som representanten Kristoffersen var inne på, kunne gå dypt nok i å vurdere alle konsekvenser rundt enkelt-søknader. Det er kun gjennom å vurdere de enkelte prosjekt at en kan trekke de nødvendige konklusjoner med hensyn til konfliktpotensial og egnethet. En nasjonal plan vil aldri kunne være i stand til å ta høyde for denne typen konsekvensanalyse.

For Høyre, som ønsker mer fornybar energi raskt på plass i Norge, er det to poeng som vi mener er helt avgjørende. Det ene er at søkerne må få vilkår på plass i Norge som er bedre enn dagens vilkår. Man må få vilkår på plass som er sammenlignbare med det søkere i våre naboland har. Det er det ene. Det andre er at vi må få en langt raskere saksbehandling på plass. Det er de to flaskehalsene som har bidratt til at det har gått altfor smått. Det har forslagsstillerne rett i, men løsningen til Fremskrittspartiet kan vi ikke støtte. Vi trenger ikke flere planer. Vi trenger raskere og bedre behandling.

Hallgeir H. Langeland (SV) [10:23:07]: Eg registrerer at Framstegspartiet resirkulerer eit av sine tilsvarende forslag frå ein del år sidan. Grunnen til at dei gjer det, veit ikkje eg, for forslaget blei samrøystes stemt ned sist òg. Det er neppe for å klargjera regjeringsalternativet ein fremmar dette forslaget. At me skal bruka tida på å få gjort noko for ny fornybar energi, er nok heller ikkje føremålet med dette forslaget.

Då må ein stilla seg nokre spørsmål: Er det av omsyn til lokaldemokratiet at ein tek opp denne saka? Når me f.eks. snakkar om snøscooterar, høyrer me frå Framstegspartiet at me må ta omsyn til avgjerslene i lokaldemokratiet, me må sørgja for at dei lokale får bestemma. Og når det gjeld strandsona, skal ikkje Regjeringa eller nokon annan blanda seg borti noko som helst – alt skal vera fritt. Så skal dei altså ha ein plan når det gjeld vindmøller, trass i at fylke rundt omkring no har vedteke slike planar, bl.a. Rogaland – det fylket som ein av forslagsstillarane sjølv

kjem frå. Rogaland fylke har ein plan for utbygging av vindkraft. Det veit forslagsstillarane. Kva er grunnen til dette forslaget når ein veit at det blir stemt ned, og ein veit at konklusjonen er at det blir mindre ny fornybar energi?

Ein kan jo vera litt konspiratorisk og tenkja at ein fryktar at den fornybare vindkraftsatsinga i Noreg skal gå ut over satsing på thorium- og atomkraftverk. Er det det som ligg bak? Kva i alle dagar er det som ligg bak dette forslaget? Det lurar eg på. Kanskje ein er redd for at me skal verna meir vassdrag, eller noko anna? Det er det umogleg å finna ut av.

SV er oppteke av at me skal få meir ny fornybar energi. Me er veldig glade for at me har eit klimaforlik som legg vekt på dette. Allereie i eit forlik med Bondevik-regjeringa i 2002 i samband med gassmeldinga fekk ein vedteke i Stortinget ei ordning med grøne sertifikat. Bondevik klar- te aldri å fremja ei sak om det. Kvifor, veit ikkje eg, men det kom aldri ei sak om grøne sertifikat. Så fekk me saka inn i Soria Moria-erklæringa. Den saka drog òg ut, og det såg ikkje ut til at me skulle få til noko der heller. Men no har me eit klimaforlik som seier at dette skal opp og stå. Det er SV veldig nøgd med, for det trur me betyr mykje for satsinga på ny fornybar energi.

Me registrerer òg at Regjeringa får eit klart mandat i klimaforliket når det gjeld havvindmøller. I går fekk me frå rogalandbenken høyre om eit prosjekt på Haugalandet – eit gigantisk prosjekt for havvindmøller. Så det er ting på gang, og klimaforliket blir følgt opp av Regjeringa. Det er òg vedteke eit demonstrasjonsprogram for ny fornybar energi.

Saksordføraren var oppteken av at me skulle bruka energien vår for å få fram ny fornybar energi. Det er ein konklusjon eg er veldig einig i. Så får me andre jobba med å få fram ny fornybar energi, mens Framstegspartiet drøymmer om samla politiske løysingar som gjeld atomkraftverk o.l.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:26:42]: Jeg synes en liten kommentar til representanten Langelands visitt til Bondevik-regjeringen er på sin plass. Jeg kan ikke se at Stoltenberg-regjeringen har lagt fram noen stortingsmelding om grønne sertifikater – det er vel heller slik at forhandlingsgrunnlaget ble skrotet 28. februar 2006. Men vi står sammen om saken, og så får vi se hvordan den saken ender.

Så over til dagens sak. Kristelig Folkeparti har vært og skal være en pådriver for å øke produksjonen av ren energi. Europa trenger mer kraft – ren kraft – og da er sparing og effektiv bruk av energi de beste løsningene.

Vindkraft er en fornybar ressurs som Norge har mye av. Det viser de ulike vindkartene over Norge og også over Europa. Vi har altså stor tilgang på vind, men det er et høyt konfliktnivå rundt en del av utbyggingene. Derfor vil ikke alle søknadene som i dag foreligger, bli godkjent. Det tror jeg er lurt. Vi har et velfungerende system for å plukke ut de prosjektene som skal bygges ut.

En av forslagsstillerne, representanten Ketil Solvik-Olsen, sa i sitt innlegg at det Fremskrittspartiet ønsker, er en overordnet nasjonal plan for vindkraftutbygging. Men en slik overordnet plan vil ikke gå inn i de

ulike konfliktområdene slik som dette sakskomplekset er blitt.

For to år siden behandlet vi en nokså likelydende sak. I den forbindelsen hadde komiteen til og med høring. Det kan hende det var fordi det var tidlig i perioden, at vi tok oss tid til en høring om denne saken. I høringen kom det fram at en slik samlet plan ville medføre en kraftig økning i utredningspåleggene for utbygger, samtidig som en samlet plan umulig kunne gå dypt nok til å avdekke alle nødvendige problemstillinger i forhold til de forskjellige vindkraftutbygginger. Jeg kan ikke se at det er noe i dette bildet som har endret seg.

Mitt håp er at vi om to år ikke står her og diskuterer samme sak, for tiden vår er for viktig til å diskutere denne saken. En tapt sak er en tapt sak så sant det ikke foreligger ny informasjon, og det finnes ikke i denne saken.

Gunnar Kvasheim (V) [10:29:40] (komiteens leder): Spørsmålet om en nasjonal vindkraftplan har i realiteten vært til behandling i denne sal før, og Venstre mener det samme om dette spørsmålet nå som vi gjorde sist saken var til behandling. Vi kommer også til å ha samme standpunkt neste gang Fremskrittspartiet eventuelt vil fremme dette forslaget.

Vi mener at en nasjonal vindkraftplan ikke er formålstjenlig.

Det er i hovedsak to formål som skal ivaretas. Det ene er å legge til rette for økt produksjon av fornybar energi. Det andre er å sørge for at ulike interesser avveies når en bestemmer hvilke planer som skal kunne få klarsignal, og hvilke som skal stoppes.

Hovedproblemet i dag er at utbyggingen i stor grad har stoppet opp. Vi har et dårlig støtteregime, og det er stor usikkerhet om hva som skal komme i fremtiden. I tillegg er langvarig saksbehandling i NVE et stort problem. Dette er en kritikkverdig situasjon, fordi mange opplever at det ikke er samsvar mellom det klare ønsket om å få økt fornybar energiproduksjon og det opplegget regjering og storting har for å legge til rette for å utløse slik produksjon. Her må vi komme på offensiven, og her trengs det en rask avklaring av støttenivået i påvente av at grønne sertifikater kommer på plass.

Det er helt rett som mange påpeker, at det er et stort potensial i havmølleproduksjon, og jeg er svært glad for at det er en viktig del av klimaforliket at det skal settes inn en offensiv for å framskynde denne typen prosjekter. Men det er ingen tvil om at det også er viktig å realisere prosjekter på land, og at det er en sammenheng mellom det vi gjør på land, og det vi gjør offshore. Her er det viktig å komme på offensiven og legge til rette for at gode prosjekter kan realiseres. Men det vil være slik at mange prosjekter også vil få et negativt svar. I Rogaland, mitt eget hjemfylke, er det prosjekter på til sammen 3 TWh – altså det som er den nasjonale målsettingen – og det er jo forståelig at mange reagerer på et slikt volum og er usikre på om det vil være vilje til å sortere. Det har en i Rogaland håndtert ved å lage fylkesvise planer der en sier hvor en har åpnet for vindkraftutbygging, og hvor en ikke har det. Sammen med tematiske konfliktvurderinger og

regionale samordninger ved konsesjonsbehandlingen kan en altså ivareta dette viktige hensynet og avstemme ulike interesser.

Jeg har i denne forbindelse lyst til å utfordre statsråden litt på saksbehandlingskapasiteten knyttet til vindkraftprosjekter, for i Rogaland, f.eks., er det sagt at en må vente i flere år på å få en avklaring. Blant dem som har reagert på det, er Tore Nordtun, som ønsker å framskynde dette. Det håper jeg at statsråden kan bekrefte at hun vil medvirke til.

Så har jeg bare kort lyst til å avlegge Hallgeir Lange-land en visitt. Han holdt i bunn og grunn et godt innlegg og avla dette med grønne sertifikater også en visitt. Han sa at han lurte på hvorfor ikke Bondevik-regjeringens arbeid med grønne sertifikater ble fullført. Forklaringen på det er at det ble regjeringsskifte. Det lå til rette for å få dette systemet opp å gå, og det var i den forrige regjeringen en uttrykt vilje til at det opplegget som var utredet, skulle gjennomføres. Det var altså ikke slik at saken med de grønne sertifikatene med dagens regjering drog ut. Den ble skrinlagt. Nå er dette på sporet igjen, og det viktigste er ikke historiebeskrivelsen, men at vi får opp å gå et system som utløser økt produksjon av fornybar energi. Det skal vi gjøre på en måte som ivaretar også andre interesser.

Statsråd Åslaug Haga [10:34:05]: Som forslagsstillerne påpeker, er fornybar energi, herunder vindkraft til lands og til havs, et sentralt satsingsområde for Regjeringa. Også øvrige partier på Stortinget, bortsett fra Fremskrittspartiet, har gjennom klimaforliket sagt seg enige i at satsinga på fornybar energi er et viktig tiltak for å redusere Norges utslipp av klimagasser innenlands.

Norge skal ha utløst 3 TWh vind innen utgangen av 2010. Enova har siden 2001 støttet ca. 1,5 TWh vindkraft. I påvente av et sertifikatmarked skal vi gjennom Enovas investeringsstøtteordning utløse ytterligere 1,5 TWh innen utgangen av 2010. Enova jobber for øyeblikket hardt for å få etablert en god ordning. Vi har gode prosjekter som vi ønsker å bygge ut, og med referanse til representanten Kristoffersens innlegg vil jeg si at jeg føler meg helt sikker på at den kommende investeringsstøtteordningen vil bli godt mottatt hos aktørene. Jeg hadde håpet at vi hadde hatt denne utlysingen klar før påske. Nå er den rett rundt hjørnet, og det blir en søknadsfrist umiddelbart over sommeren.

Som kjent er vi i dialog med svenske myndigheter om et grønt sertifikatmarked. Vi jobber ut fra at det skal være på plass så raskt som mulig. Men det er nødvendig med kloke overgangsordninger, og det får vi nå til for vindkraft.

Forslagsstillerne skriver i innstillingen at de mener myndighetene burde utarbeide en nasjonal plan for vindkraftutbygging, og denne skal bidra til at vi peker ut de områdene hvor vindkraft er helt uaktuelt, og områder hvor vindkraftprosjekter kan være spesielt ønskelig. Som øvrige medlemmer av energi- og miljøkomiteen viser til i samme innstilling, fastsatte Regjeringa i 2007 retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg. I retningslinjene oppfordres fylkeskommunene til å lage fylkesdelplaner for vindkraft som kartlegger og systematiserer områders verdier, og peker på områder som ut fra regionale prioriteringer syns å ha henholdsvis spesielt høyt og ak-

septabelt konfliktnivå. Flere fylker er allerede i gang med slikt planarbeid. Rogaland, Nordland og Sør-Trøndelag har kommet lengst, og NVE har bistått dem i dette arbeidet.

På denne bakgrunn er det også min vurdering at det ikke er fornuftig og effektivt at et omtrent tilsvarende arbeid skal gjøres på nasjonalt nivå. Hvis en nasjonal plan skulle utformes innenfor akseptable tids- og kostnadsrammer for ikke å forsinke vindkraftsatsingen, ville den gi lite ny informasjon utover det som allerede innhentes i de ovennevnte regionale planer samt i behandlingen av vindkraftprosjektene på meldingsstadiet. Å lage en mer detaljert nasjonal plan som gir en grundig og helhetlig vurdering av potensielle vindkraftlokaliteter i Norge, ville være svært tid- og ressurskrevende. Som i behandlingen av konsekvensøknader om vindkraft ville en måtte gjøre grundige konsekvensutredninger, gjennomføre høringsrunder, befaringer og folkemøter. Hvis planen skulle vurdere enkeltprosjekter, ville den dessuten bli raskt utdatert som følge av nye og endrede prosjekter. Jeg er således tilfreds med at forslaget ikke har fått tilslutning i komiteens innstilling.

Når det gjelder saksbehandlingstid i NVE, som er et springende punkt, og som representanten Kvassheim tar opp, vil vi komme tilbake til det i interpellasjonsdebatten etterpå. Derfor vil jeg avslutte med å si at på ett punkt er jeg helt enig med forslagsstillerne. Det er når det sies at det er å

«foretrekke at vindkraftsatsingen skjer på en forsvarlig måte framfor at den skjer på en raskest mulig måte».

Det er også derfor Regjeringa holder fast på at kvaliteten og grundigheten i konsesjonsbehandlingen ikke skal reduseres, sjøl om NVE og OED nå har mange prosjekter inne til behandling og stadig jobber med å effektivisere behandlingen. Det er også derfor Regjeringa har tatt nye grep for å styrke beslutningsgrunnlaget for konsesjonsbehandlingen. Tematiske konfliktvurderinger gjennomføres, konsesjonsbehandlingen samordnes i regionene, retningslinjer som øker forutsigbarheten for lokalbefolkning og utbyggere, er fastsatt, og fylkeskommunene oppfordres til å lage regionale planer.

Dette er et stort og krevende arbeid. Det er definitivt et mål at vi får vindkraft opp å stå så raskt som mulig. Vi tar ulike grep for å få det til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:39:32]: Det er for så vidt ikke overraskende at statsråden er tilfreds med at det ikke skal pålegges dem å lage noen nasjonal plan. Alle forsøk fra Stortinget på å få laget en handlingsplan for Midt-Norge, en energipolitisk handlingsplan, en strategi for sentralnett etc., har blitt stemt ned av Regjeringen – åpenbart fordi den ikke ønsker å måtte forplikte seg til noe som helst overfor Stortinget. Regjeringspartiene har flertall – det er deres sak, og de får bestemme det selv. Men behovet for en nasjonal plan er åpenbar når en ser hvor mange prosjekt som er kommet fram som følge av politiske oppfordringer – mens myndighetssiden henger etter i forhold til å kunne behandle disse.

Jeg registrerte at statsråden ristet på hodet da jeg påstod at vindkraft ikke er prioritert i NVE. Så langt vi har sett gjennom media og av statsrådets uttalelser, er det tre prioriterte områder: Midt-Norge, vann og nett. Er det slik at vindkraft nå plutselig har kommet høyt opp på denne prioriteringslisten?

Statsråd Åslaug Haga [10:40:36]: Når det gjelder Fremskrittspartiets ønsker om nasjonale planer på alle områder, vil jeg ganske enkelt si at jeg er mer opptatt av at vi skal bruke tida vår nå på å få fram fornybar energi, ta konkrete grep som gjør at vi får resultater – snarere enn at vi skal bruke kapasiteten vår på å skape mer byråkrati og lage unødvendige planer, som vi snakker om i dette tilfellet, for vi ber om at fylkene lager planer på et nivå som er fornuftig der vi er nå, når det gjelder vindkraftutbygging. Skulle vi gå lenger, er vi fort over på det som skal inn i en reell konsesjonsbehandling.

Når det gjelder NVEs prioriteringer, vil det sjølsagt være sånn at når vi nå legger opp til en ny og mer omfattende investeringsstøtteordning, vil det måtte innebære at NVE prioriterer disse sakene høyere enn de har gjort i en tid hvor det ikke var midler tilgjengelig.

Ivar Kristiansen (H) [10:41:57]: Selv om statsråden gav uttrykk for håp om at en sertifikatavtale med Sverige skal være raskt på plass, er det vel lite i dag som tyder på at man har en avtale på plass innen 1. juli i år. Snarere er vel muligheten for at dette blir utsatt i betydelig tid, åpenbart til stede. Da har klimaforliket tatt høyde for at hvis ikke avtale er på plass, skal man ha ordninger innenfor fornybarsektoren som er minst like gode som det en sertifikatavtale vil komme til å innebære.

Hva slags konkrete signaler er det statsråden nå kan gi til de flere hundre søkere når det gjelder småkraft og vindkraft? Hva kan de forvente skal komme på plass innen 1. juli som gjør at vi får fart på fornybarsektoren i Norge?

Statsråd Åslaug Haga [10:42:57]: Vi er i dialog med svenske myndigheter om et grønt sertifikatmarked. Jeg må sjølsagt rapportere i god tid før 1. juli til Stortinget om hvor vi står i det arbeidet. Jeg kan ikke gå inn i de drøftingene nå, for vi har en forståelse med våre svenske venner om at det skal vi ikke gjøre mens vi er i prosess. Det er jeg helst sikker på blir respektert av Stortinget.

Det jeg skal love, er at Stortinget skal få god informasjon i god tid før 1. juli om hvor vi står. Jeg er fortsatt optimistisk i forhold til å få et grønt sertifikatmarked på plass. Det som vil være helt nødvendig, er sjølsagt at vi har gode overgangsordninger etablert. Det jobber vi ut fra i våre samtaler med svenskene.

Dersom det før 1. juli skulle avtegne seg et bilde av at det ikke blir noe grønt sertifikatmarked, må jeg gå i tett dialog med våre venner i klimaforliket. Jeg lover at det skal bli en god prosess rundt det.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:44:21]: Statsråden sa i sitt innlegg at en utvidet støtteordning er like rundt hjørnet – med tanke på, gjennom Enova, å utløse

de 1,5 TWh vindkraft vi trenger innen 2010, som er satt som mål. Jeg opplever at statsråden er opptatt av å få på plass vindkraftutbygging. Slik har jeg opplevd det under hele hennes periode.

Men NVE har laget prioriteringskriterier for behandling av konsesjonssøknader. De er fra 2008 og er laget i samråd med olje- og energidepartementet. Under «vindkraft» står det ikke at dette er et prioritert område.

Er det slik å skjønne at denne prioriteringslisten hos NVE vil bli endret etter at et nytt økonomisk støttesystem er på plass? Eller vil disse prioriteringskriteriene ligge fast slik de er utarbeidet i 2008?

Statsråd Åslaug Haga [10:45:21]: I interpellasjonen etterpå kommer vi tilbake til saksbehandlerkapasitet. Jeg vil da også gå litt inn på det som er prioriteringslisten i NVE nå. Men det gir seg sjøl at vi må justere disse prioriteringslistene når vi nå legger til rette for at vi skal få utløst flere vindkraftprosjekter. I interpellasjonsdebatten etterpå kommer jeg til å være tydelig på at ja, vi kommer til å gå inn i en dialog med NVE med sikte på at disse prioriteringene justeres.

Så vil jeg for ordens skyld bare presisere det jeg sa til representanten Solvik-Olsen i stad: Det er for så vidt ikke mangel på penger i Enova som har bidratt til at vi ikke har utløst vindkraftprosjekter, men det er at vi har vært så restriktive på støttenivået. Det har vært for lite penger i den forstand at man ikke har vært villig til å stille opp med nok penger for å få utløst prosjektene. Det er det som er realiteten, og det er det vi skal endre på nå.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:46:39]: Det er jo litt interessant å se at når Regjeringen blir presset på vindkraft, skal en prioritere vindkraft, mens i alle andre sammenhenger har ikke det vært et prioritert område. Det viser jo litt den manglende forutsigbarheten som er for kraftbransjen. Hele veien snakker en de ulike bransjene opp etter ryggen når de klager, men en klarer ikke å levere noe strategisk forutsigbart dokument til behandling i Stortinget som slår fast en del retningslinjer. Vårt ønske om en nasjonal plan er nettopp at du skal få en forutsigbarhet som på en måte blir en bekreftet politikk, ikke bare stadige medieutspill fra Regjeringen. Vi ønsker at byråkratiet skal slippe å bruke masse tid på å behandle konsesjonssøknader som av politiske eller andre grunner ikke er ønskelige. Dette handler jo ikke om mer byråkrati, det handler om mindre byråkrati. Vi ønsker at en skal basere seg på fylkesvise planer, derfor burde det være veldig enkelt å lage en slik nasjonal plan. Vi ønsker å respektere det som lokaldemokratiet står for. Det er jo nettopp det som har vært problemet, at lokaldemokratiet sier én ting, mens NVE gjerne presser dem til det motsatte.

Vil statsråden støtte at når en kommune reserverer seg mot f.eks. vindkraft, skal det respekteres av nasjonale myndigheter?

Statsråd Åslaug Haga [10:47:51]: Det som sies av representanten Ketil Solvik-Olsen nå, er jo interessant, for han sier helt andre ting enn det som står i forslaget fra

Fremskrittspartiet. Det han nå sier, er at det vil være en enkel sak å lage denne nasjonale planen basert på fylkesvise planer. Hvis det er det vi er ute etter, å klippe sammen de fylkesvise planene og sette dem sammen i et dokument, er det sjølsagt helt uproblematisk og meget enkelt, og det kan vi gjerne gjøre. Men det er ikke det som står i forslaget fra Fremskrittspartiet. Der mener man at man skal gå langt dypere inn i dette. Det vil kun innebære én ting, og det er mer byråkrati.

Gunnar Kvassheim (V) [10:48:54]: Dersom dette hadde vært en replikk til Fremskrittspartiet, ville jeg spurt om hvordan et parti som er bekymret for lokal aksept for vindkraftanlegg, vil berede grunnen for lokal aksept for atomkraftverk – men det får vi ta ved en annen anledning.

Det lages nå fylkesvise planer når det gjelder vindkraft i flere fylker. Mitt første spørsmål til statsråden gjelder hvilken vekt hun mener disse planene bør tillegges.

Det andre går på om en fra departementets side kan bidra til at det lages flere slike planer, og at det blir en erfaringsoverføring fra de ulike fylkene, slik at en gjennom det foredrer planarbeidet og kvaliteten på disse planene. Det vil berede grunnen og gi legitimitet til satsing på vindkraftutbygging, og det viser at en for alvor ønsker å avveie interesser på en skikkelig og god måte på lokalt nivå, hvor en best ser de konfliktene som må avveies.

Statsråd Åslaug Haga [10:49:52]: Jeg tror at representanten Kvassheim og jeg er like opptatt av at vi skal ivareta de synspunkter som man finner lokalt. Så er det en utfordring å finne ut av hvordan man skal gjøre dette konkret. Jeg mener at de fylkesvise planene må tillegges betydelig vekt. Jeg er også opptatt av at flere fylker bør lage slik planer. Derfor oppfordrer vi NVE til å bistå fylkene med dette, slik at de kommer lettere i gang. Jeg tror også signaleffekten av at vi nå har fått opp noen planer, vil være god, og vi ser at det er interesse i fylkene utover dem jeg refererte til.

I forhold til å ivareta de lokale bekymringene knyttet til miljøkonsekvenser av vindkraft vil jeg bare si at det vi må gjøre i første omgang, er i hvert fall å søke å utløse de prosjektene som er minst kontroversielle. Det er nå en gang heldigvis slik at vi har en god del prosjekter liggende som vi kan definere i kategorien ikke ukontroversielle, men «lite kontroversielle».

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:51:27]: Etter å ha hørt denne debatten synes jeg det er en del åpenbare logiske brister hos andre representanter. En har tatt for seg sine gamle innlegg fra to og tre år tilbake og bare pusset støvet av dem og brukt dem om igjen, uten faktisk å forholde seg til det som står i dette forslaget. For dette forslaget er ikke identisk med det som har blitt fremmet før.

Det er hyggelig at det går opp et lys for statsråden i siste replikk. Men det er litt vel sent. Ja, vi har hele tiden

sagt at målet ikke er å lage en nasjonal plan tilsvarende en samlet plan for vannkraft. Da hadde jeg akseptert argumentet om at dette ville trenert hele satsingen. Poenget er jo at vi ønsker å få fortgang i å få realisert de gode prosjektene ved at en legger død de dårlige prosjektene, slik at ikke NVE må bruke masse tid på prosjekter som aldri vil bli eller er ønsket realisert. Så må vi sørge for at når en kombinerer fylkesvise delplaner der det finnes, men også får på plass planer i de fylkene der det ikke finnes, koordineres det med myndighetenes saksbehandlingskapasitet. Slike ting vil det ikke være noe arbeid med, selv om det utarbeides en vindkraftplan i Rogaland. Det er jo der statsråden ikke er villig til å ta det ansvaret som ligger på nasjonale myndigheter, men bare skyver det over på fylkesvise myndigheter.

Vi ønsker å realisere de gode prosjektene, som nevnt, og da er det litt rart at representanten Kristiansen fra Høyre stemmer mot forslaget, når han ønsker mer vindkraft. Vi har jo sånn sett de samme målene. Spørsmålet er: Skal vi som rikspolitikere ta et grep her utover det å oppfordre energibransjen til å bygge mer, når vi selv ikke følger opp, verken med støtteordninger som er adekvate, eller med myndighetspersonell som kan behandle dette?

En nasjonal plan vil jo være utarbeidet av Regjeringen. Det ligger ingenting i forslaget som dikterer hvorledes denne nasjonale planen skal være. Her har Regjeringen fulle rettigheter og muligheter til å formulere dette akkurat slik som en vil, og så komme tilbake til Stortinget med det. Da vil en jo, hvis en skal tro på denne offensive holdningen fra regjeringspartiene, få til en veldig god plan som får realisert ting. Men det er jo nettopp fordi at de åpenbart ikke vet hvorledes de skal få det til, at de heller ikke ønsker å måtte formulere noe på papiret, for da vet de at de vil være mer utsatt for kritikk.

Så til representanten Langeland med sine mange usaklige sleivspark. Det er litt rart å høre, for SV var jo det partiet i Stortinget som støttet et slikt forslag i forrige periode, et forslag som da var enda mer restriktivt. Men nå når vi har vært mye mer liberale i å la Regjeringen selv få bestemme innholdet, stemmer SV mot. I forrige periode var de altså for. Langeland må se seg selv i speilet!

Vi ønsker lokaldemokratiets beslutninger i disse sakene, i motsetning til Regjeringen, som lar NVE overstyre Austevoll kommune. Når Austevoll sier nei til ett av fire vindkraftprosjekt, tvinger Regjeringen ved NVE Austevoll til å si ja til alle fire. Det er ikke lokaldemokrati! En nasjonal plan vil kunne sørge for at myndighetene legger til rette, slik at kommunene vet hvor de skal sette inn støtet, og de kommunene som ikke ønsker det, skal kunne si nei. Det er nok av kommuner som ønsker vindkraftprosjekt. La de kommunene få komme til orde. La oss ikke lage konfliktnivået høyere enn nødvendig ved å presse de kommunene som er delvis åpne, men som likevel har enkelte reservasjoner, til å måtte ta vindkraftprosjekt. La oss realisere dem der de er bra. Forslaget er godt. Ivareta de hensynene. Stem for det!

Erling Sande (Sp) [10:55:02]: I denne debatten eksisterer det – eg veit ikkje om eg vågar å kalla det – ei mis-

forståing, men i alle fall eit veldig ope spørsmål, og det er: Kva foreslår eigenleg Framstegspartiet? For når Ketil Solvik-Olsen står på denne talarstolen, høyrst det ut som om han vil klippe og lime frå eksisterande fylkesdelplanar og setje det i hop i ei lefse, som statsråden sa.

Men i forslaget som vi behandlar, står det følgjande:

«Denne planen må blant annet reflektere de totale utbyggingsplaner, behov for utbygging av strømmettet, potensialet for næringsvirksomhet og teknologiutvikling, miljøkonsekvenser fra vindmølleparker og tilhørende nettinvesteringer. I tillegg må det tas i betraktning interessene til reiseliv, lokalt næringsliv, sysselsetting og lokaldemokratiets ønsker.»

Dette er noko heilt anna enn ei samansetjing av fylkesplanar. Så spørsmålet som Framstegspartiet må svare på, er: Foreslår dei det som ligg i det forslaget som Stortinget har fått til behandling? Eller foreslår dei eit hefte med fylkesplanar, der det er fylka som har ansvaret og utfordringa med å utforme planar når det gjeld vindkraft?

Hallgeir H. Langeland (SV) [10:56:27]: SV er veldig glad for at klimaforliket inneber ei satsing på grøne sertifikat – berre for å oppklara det for Kristeleg Folkeparti og Venstre. Vi er kjempefornøgd fordi det no ser ut til å bli ein grøn sertifikatmarknad. Men det er eigenleg seks år for seint, kan me seia.

Eg synest det som Framstegspartiet no legg vekt på i sluttinnlegga sine, er veldig interessant. Det viser seg nemlig at forslaget om ein nasjonal plan for vindkraft kjem fordi framstegspartistyrte Austevoll ikkje kan reservera seg mot vindkraft. Altså: Dette er eigenleg ein plan for å unngå vindkraft, slik ein kan forstå Solvik-Olsen. Me må avklara kva denne planen eigenleg går ut på, med tanke på det hjartesukket til slutt i debatten at Austevoll ikkje får lov til å seia nei. Det skal bli interessant å få høyra det.

Så må eg berre seia at det er ein del fylke som er på offensiven, som prøver å laga fylkesvise planar, og som får det til. Det er klart at me såg gjerne at det var betre framdrift i saksbehandlinga hos NVE, men det kjem me tilbake til.

Så til slutt: Framstegspartiet har vore med på å vedta nasjonalbudsjett tre gonger saman med Bondevik II-regjeringa. Eg kan ikkje sjå at det nokon gong har vore ei offensiv satsing på ny fornybar energi eller på styrking av saksbehandlingskapasitet i NVE, f.eks. Så Framstegspartiet har ein del å svara for. Det er det viktig å få fram i debatten når dei sjølve legg hovudet på fatet. Så skal eg spegla meg, Solvik-Olsen.

Presidenten: Ketil Solvik-Olsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:58:43]: Jeg synes de siste to innleggene viser at en bevisst ønsker å misforstå.

Jeg må jo spørre: Hva skal dagens fylkesvise planer inneholde hvis de ikke nettopp skal inneholde refleksjoner rundt bosettingsmønster, turisme osv.? Vi skjønner det, innholdet er der allerede. Derfor er det ikke noen motsset-

ning mellom fylkesvise planer og nasjonale planer. Men som representanten sa: Det er jo ikke alle fylker som har dette i dag. Det er jo derfor man ønsker en nasjonal plan, slik at man kan, som vi skriver i innstillingen,

«sikre en bedre dimensjonering av myndighetsorgan, rammevilkår og målsettinger, slik at de står i et korrekt forhold til hverandre».

Det gjør de ikke i dag. Derfor er dette viktig. Representanten Langeland ønsker åpenbart bare å kverulere.

En nasjonal plan med tanke på Austevoll: Austevoll kommune, der Fremskrittspartiet styrer, har sagt ja til tre av fire vindkraftprosjekt, men så blir de pålagt av nasjonale myndigheter å si ja til også det fjerde. Det er der dette blir urimelig, og det er der vi burde hatt en plan fra myndighetene som viser forutsigbarhet, ikke en plan der man sier at fylkene skal lage en plan, men hvis den planen ikke passer Regjeringen, overstyrer den den. Her burde jo Regjeringen vært forutsigbar, slik at man får realisert vindkraft i alle kommuner der det er ønskelig. Målsettingen for Fremskrittspartiet er her ikke å skrinlegge ting, men faktisk å få redusert konfliktnivået, slik at man får realisert de gode prosjektene.

Gunnar Kvassheim (V) [11:00:10]: Det er bekymringsfullt at representanten Langeland lider av selektiv hukommelse, og jeg vil anbefale at den bebudede speilingen ikke får et omfang som gjør at en slurver med å holde seg oppdatert når det gjelder historien.

Det er faktisk slik at Bondevik II-regjeringen la til rette for enklere og raskere behandling for småkraftverk. Det ble gjort endringer når det gjaldt konsesjonsreglene slik at de minste småkraftverkene ble tatt ut av konsesjonsordningen. Det ble også tatt en del andre grep som bransjen var svært tilfreds med. Det er også slik at det i de senere år har blitt en økning i saksbehandlingskapasiteten i NVE, men en enda større økning når det gjelder antall søknader. Så dette var et problem tidligere, men det er et større problem nå.

Så har jeg avslutningsvis lyst til å reflektere litt rundt Fremskrittspartiets begrunnelse for sitt forslag. De sier at de ønsker å ta lokaldemokratiet på alvor. Samtidig skal denne nasjonale planen gi kommunene beskjed om hva de får lov til, og hva de ikke får lov til. Hvis en nasjonal plan skal ha en verdi og en lokal forankring, må det være en absolutt forutsetning av det skal være høringer i den enkelte kommune og i det enkelte fylke som gjør at de får komme med innspill før en sentralt setter restriksjoner eller gir åpninger. Det vil jo være en konsekvens av at Fremskrittspartiet begrunner dette med å ta lokaldemokratiet på alvor.

Men avslutningsvis: Det er altså ikke det det er snakk om. Det er snakk om å gi et sentralt diktat og sette rammer, og da er det helt åpenbart at det å lage fylkesvise planer er mye bedre, mye mer treffsikkert, i dette samspillet mellom de overordnede og de lokale interessene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se side 2591)

Sak nr. 2

Interpellasjon fra representanten Torbjørn Andersen til olje- og energiministeren:

«Nylig sa direktør for konsesjons- og tilsynsavdelingen i NVE opp sin stilling. Årsaken var mangel på ressurser i avdelingen til å håndtere det store antallet søknader relatert til fornybar energiproduksjon. For liten saksbehandlingskapasitet i NVE har i lengre tid vært et kjent problem for energibransjen. Det har kommet frem at det kan ta inntil 5 år å få behandlet en konsesjonssøknad for mikro-, mini- og småkraftverk. Når det gjelder vindkraftprosjekter, har det fremkommet påstander om at det kan ta opptil 20 år å konsesjonsbehandle alle søknader hos NVE. Dette er helt uakseptabelt. Konsesjonsbehandling av de saker som er tillagt NVE, medfører ofte en svært arbeidskrevende prosess. Bemanningsressursene i NVE synes på ingen måte å stå i forhold til den store arbeidsmengden direktoratet nå har fått.

Spørsmålet blir derfor hvor raskt det er mulig å legge til rette for nødvendig økt saksbehandlingskapasitet i NVE.»

Torbjørn Andersen (FrP) [11:03:28]: Det har faktisk i lengre tid vært en kjent problemstilling at det er for liten saksbehandlingskapasitet i Norges vassdrags- og energidirektorat i forhold til antall konsesjonssøknader knyttet til småkraft- og vindkraftutbygginger. Dette har resultert i en altfor lang behandlingstid og kø av meldings- og konsesjonssaker i NVE, noe som er blitt et stadig økende problem først og fremst for aktørene i kraftbransjen, men også for Regjeringen og Stortinget, som sliter stadig tyngre med å nå sine energipolitiske målsettinger.

Norske myndigheter har i flere år oppmuntret til utbygging av mikro-, mini- og småkraftverk og vindkraftanlegg, men uten at denne oppfordringen har blitt fulgt opp med tilstrekkelige personalressurser hos konsesjonsmyndighetene for å kunne ta unna de mange søknadene fra utbyggerne når de for alvor har begynt å strømme inn. På tross av kjennskap til den sterkt økende søknadspågangen og kapasitetsproblemene i NVE, synes altfor lite å ha blitt gjort for å bedre denne uholdbare tilstanden som skyldes underbemanning i konsesjonsavdelingen i direktoratet.

Administrerende direktør i NVE, Agnar Aas, har tydelig påpekt at konsesjonsavdelingen i NVE ikke lenger klarer å holde tritt med den sterkt økende søknadsmengden, og at lang behandlingstid derfor må påregnes. Frustrasjonen over lang behandlingstid grunnet den sterkt økende arbeidsmengden i direktoratet er blitt så stor at selveste direktøren for konsesjonsavdelingen i NVE nylig følte seg tvunget til å si opp sin stilling i protest mot at konsesjonsavdelingen har for lav bemanning, noe som gir uakseptabelt lang behandlingstid for utbyggerne og aktørene i kraftbransjen.

Den avgåtte direktøren uttalte at den lange saksbehandlingstiden undergraver hele konsesjonsprosessen og tilliten til konsesjonsmyndighetene. Dette er klar tale som vi må ta til etterretning. Det hører også med til historien

at nevnte konsesjonsdirektør faktisk i hele fem år hadde kjempet for en nødvendig økt bemanning i avdelingen, men uten å få gehør for sitt syn.

Tallenes tale om den store økningen i antall konsesjons-søknader er klar, for det har de siste årene nærmest vært en eksplosjon i interessen for å bygge ut småskala vannkraftproduksjon samt vindkraft i Norge. Mens det i 2006 var rundt 250 småkraftprosjekter med en samlet produksjonskapasitet på ca. 3 TWh i behandling hos NVE, så økte dette antallet i 2007 til hele 370 prosjekter på i alt ca. 4,1 TWh, som altså nå venter på behandling eller er under behandling i direktoratet.

Med en årlig saksbehandlingskapasitet i NVE på ca. 70 småkraftsaker, og med 370 liggende saker, vil det altså kunne ta fem år bare å få unna den eksisterende behandlingsskøen. Og i tillegg til de prosjekter som allerede ligger i behandlingsskøen, må vi regne med at det vil strømme på med stadig flere nye søknader om småskala vannkraftutbygginger til direktoratet. Vi må huske at det teoretiske kraftpotensialet for mikro-, mini- og småkraftverk er av NVE beregnet til hele 25 TWh, og av dette betydelige potensialet regner man med at hele 10 TWh kan realiseres innenfor økonomisk og teknisk forsvarlige rammer. Vi må altså kunne forvente ytterligere nye søknader fra kraftbransjen på NVEs bord på kanskje rundt 5–6 TWh småskala vannkraftutbygging i årene som kommer. Og uten en betydelig styrking av saksbehandlingskapasiteten hos konsesjonsmyndighetene kan vi altså få en ventetid som kan bli enda flere år lengre enn det den faktisk er i dag. Da kan det virkelig bli kritisk når det gjelder å nå målene om 12 TWh ny fornybar energi innen 2010 eller 30 TWh innen 2016.

Dagens situasjon med en altfor lang saksbehandlingstid i NVE for denne type saker, er helt uholdbar, og det er, slik jeg ser det, direkte skandaløst. Hvorfor noe ikke for lengst er blitt gjort, framstår som en ren gåte for meg. Spesielt i en tid der nesten samtlige partier på Stortinget er enige om å øke satsingen på mer ny fornybar energi-produksjon i Norge, kan vi ikke leve med en slik propp i systemet som denne årelange saksbehandlingsskøen i direktoratet representerer. I tillegg ligger det også 26 større vannkraftutbygginger på over 10 MW, på i alt 2,4 TWh, i meldings- eller søknadsfasen hos NVE. Til sammen ligger det altså søknader bare innen vannkraft, slik jeg er informert om, på 6–7 TWh hos NVE, og vi vet at dette er svært arbeidskrevende saker. Denne betydelige planlagte nykapasiteten på 6–7 TWh tilsvarer – om alle disse prosjektene blir godkjent – en økning i norsk vannkraftproduksjon på rundt 5 pst., altså tilsvarende ti–tolv Alta-kraftverk. Dette representerer en størrelsesorden når det gjelder kraftproduksjon målt i TWh som vi sårt trenger å få bygd ut i Norge så fort som mulig.

Kraftbalansen i Norge og i Norden er blitt stadig strammere de siste 10–15 årene, og behovet for bedre forsyningsikkerhet er påtrengende, samtidig som det er et behov for økt verdiskaping i Distrikts-Norge. Å realisere utbygging av mer vannkraftproduksjon innen småskalasegmentet bidrar i seg selv til, et langt stykke på vei i alle fall, å løse viktige energipolitiske og distriktpolitis-

ke utfordringer vi har i Norge. Når vi er kjent med alle de positive ringvirkningene av å øke kraftproduksjonen i Norge basert på fornybare energikilder, er det paradoksalt at vi ikke klarer å realisere mer kraftutbygging raskt nok, bare fordi vi ikke klarer å øke saksbehandlingskapasiteten hos konsesjonsmyndighetene som altså i dag synes å være nærmest sprengt. Og som om det ikke var nok med de endeløse behandlingsskøene for vannkraftutbygginger, har NVE i tillegg ca. 130 vindkraftsaker til behandling, mens saksbehandlingskapasiteten innen vindkraft, så vidt jeg er informert om, er beskjedne tre–fire saker i året. Det kan altså med dagens behandlingsskapasitet faktisk ta mer enn 20 år å klare å ta unna bare de vindkraftsøknadene som ligger på bordet til NVE i dag. Underbemanningen i NVEs konsesjonsavdeling er derfor en flaskehals i arbeidet med å bedre forsyningsikkerheten for elektrisk energi i det norske og det nordiske kraftmarkedet. Det er svært bemerkelsesverdig at en slik paradoksal propp i kraftutbyggingen ikke er løst opp for lengst, så lenge som vi har kjent til dette problemet, og når vi ser de betydelige energimessige utfordringene vi er stilt overfor i årene som kommer.

Jeg håper derfor i dag på et positivt svar fra statsråden på den problemstilling som jeg tar opp i denne interpellasjonen, slik at vi kan begynne å rydde opp i denne flaskehalsen så fort som mulig og få fart på saksbehandlingen hos konsesjonsmyndighetene i NVE. Jeg vil altså gjerne at statsråden i sitt svar kommer inn på hva hun mener må til. Er det kun omdisponering av mannskapene internt i NVE hun mener er det viktigste? Ser hun en mulighet for – som vi har drøftet i Stortinget tidligere – å delegerer konsesjonsmyndighet til kommunene, f.eks. når det gjelder mikro- og minikraftverk og også kanskje de minste småkraftverkene? Og kan statsråden vurdere å innføre tidsfrister for hvor lenge de som melder eller søker inn et prosjekt, skal måtte vente på svar fra konsesjonsmyndighetene? Jeg ser fram til statsrådens svar, og til at hun kommer inn på noen av de problemstillingene jeg her har tatt opp i mitt innlegg.

Statsråd Åslaug Haga [11:13:30]: Det har vært en svært kraftig vekst i antall konsesjonssøknader om kraftledninger, vindkraft, vannkraft og fjernvarme de seineste åra. Sjøl om den store veksten i tallet på innkomne søknader har økt etterslepet og saksbehandlingstida, er det likevel et faktum at styrking og effektivisering av NVEs konsesjonsbehandlingsskapasitet har ført til at effektiv behandlingstid pr. sak er redusert i de seinere åra, og antall ferdigbehandlede søknader pr. år er stigende. Dette er det sjølsagt grunn til å glede seg over.

21. februar i år sendte NVE ut en pressemelding med tittelen «Rekordmange småkraftkonsesjoner i fjor». Når det er sagt, mener jeg like fullt at saksbehandlingstida på en rekke fornybarområder er for lang, og derfor gjennomfører vi også ytterligere tiltak. Men det er altså viktig ikke å bidra til å svartmale dette i for stor grad. Det er kortere saksbehandlingstid, og flere saker blir behandlet, men det renner altså ytterligere raskt på med tilleggsaker. Og det er jo et positivt trekk, for vi er opptatt av at vi skal få opp fornybarandelen. Da er

det bra at det er stor entusiasme for å være med på dette.

I perioden 2003–2007 ble det gitt tillatelser til bygging av vannkraft med en produksjon på om lag 5 TWh pr. år. I den samme perioden fikk elleve vindkraftanlegg endelig konsesjon. I tillegg har NVE gitt elleve konsesjoner som er påklagd og er under behandling i OED. Det er altså galt kun å fokusere på at det ligger mange prosjekter i kø for behandling. Det er viktig å få med seg at ting skjer. Og det viktigste for kraftforsyningen og lokal næringsutvikling er tross alt at det antall konsesjoner som blir gitt, og antall ferdigbehandlede søknader pr. år, har steget kraftig.

Men, som sagt, vi skal ikke slå oss til ro og akseptere de lange saksbehandlingskøene i NVE. Det er et problem at mange saker blir liggende uavklart i lang tid. Det er en utfordring for kraftforsyningen, for vi trenger mer kraft inn, og det er en utfordring for dem som har søknader liggende inne. Derfor er NVEs kapasitet når det gjelder konsesjonsbehandling av energitiltak, styrket i 2007, og styrkes ytterligere i 2008. Dette framkommer både ved at man øker ressursene totalt, og ved at man omdisponerer innad i NVE. Så det er altså slik at ting er gjort.

Jeg tror at det er behov for å tilføre ytterligere ressurser for saksbehandlingskapasitet også utover 2008, men det er også viktig at vi ytterligere effektiviserer saksbehandlingen. Det arbeidet er startet opp, men det må gå videre.

Regionvis samordning av konsesjonsbehandlingen av vindkraft og overføringsledninger vil ikke bare gi et bedret beslutningsgrunnlag, men også synergieffekter, ved at befaringer og folkemøter kan samkjøres. Jeg legger veldig vekt på dette, for vi er opptatt av at vi skal ha god dialog med lokalsamfunnene for å komme fram til de beste løsningene. Men dette er sjølsagt tidkrevende.

I forbindelse med oppfølgingen av utredninger og høringer for å evaluere energiloven vil også andre tiltak for å effektivisere og bedre koordineringen av utviklingen av nett og produksjon bli vurdert, for dette er utvilsomt også en flaskehals i forhold til utviklingen av fornybar energi. Konklusjonene fra dette arbeidet vil bli presentert for Stortinget når de er klare.

For å bruke eksisterende saksbehandlerkapasitet hos NVE mest mulig rasjonelt er det i St.prp. nr. 1 for 2007-2008 presisert at konsesjonsbehandling av prosjekter som kan bidra til å styrke forsyningssikkerheten, skal tildeles størst andel av de tilgjengelige ressurser. Det innebærer at NVE skal gi førsteprioritet til kraftledninger i sentral- og regionalnettet, dernest prioriteres vannkraft og fjernvarmeanlegg. Dette betyr ikke at andre lavere prioriterte sakstyper skal legges bort, men at saker innenfor de prioriterte saksområdene vil få en større andel av tilgjengelige ressurser.

NVEs saksbehandlingskapasitet når det gjelder vindkraft, har reflektert dette i den forstand at det har vært en erkjennelse av at man ikke har greid å utløse vindkraft av betydning med de støtteregimene som nå har foreligget. Med en styrking av investeringsstøtten, som Regjeringa nå legger opp til, til vindkraft innenfor dagens notifiserte ordning, vil sjølsagt – som vi allerede har vært inne på i

forrige sak – disse prioriteringene bli vurdert på nytt, for nå ser vi mulighetene for at vi kan få opp flere prosjekter.

Men la meg nå slå én ting fast, nemlig at effektivisering av saksbehandlingen ikke må gå på bekostning av kvaliteten. En ensidig fokusering på å redusere NVEs behandlingstid for konsesjonssøknader vil ikke være forsvarlig. Det kreves tid og ressurser for å gjennomføre forsvarlige, helhetlige vurderinger og en behandling som inkluderer konsekvensutredninger, høringer, folkemøter, befaringer etc. innenfor lovfastsatte krav. Vi må være sikre på at de beslutningene som treffes, står seg for ettertida.

Svært stor pågang av konsesjonssøknader øker dessuten behovet for å se sakene i sammenheng og vurdere sumvirkninger. Derfor har det de siste åra blitt tatt grep for å styrke beslutningsgrunnlaget for konsesjonsbehandlingen, herunder regionvis koordinering og fastsettelse av retningslinjer for vindkraft og små vannkraftverk.

Når det gjelder spørsmålet fra representanten Andersen om å sette konkrete tidsfrister for hvor lang saksbehandlingstida skal være, er det ikke vanskelig å se ønskeligheten av det, fordi det skaper forutsigbarhet. Samtidig vil jeg advare mot det, fordi sakene er så ulike, og fordi vi svært ofte ender opp i en situasjon med klagebehandling. Og hvor lang tid man må bruke på klagebehandling, vil variere enormt. Derfor vil jeg ikke tilrå at man begynner å gå i retning av å sette tidsfrister. Det vi derimot må gjøre, er å sørge for at vi effektiviserer beslutningsrutinene ytterligere, så langt det er forsvarlig, og at vi bidrar til å ha flere kvalifiserte mennesker til å gjøre jobben.

Det skjer mye spennende innenfor fornybarfeltet om dagen. Det er bra. Det har Stortinget forutsatt. Jeg gleder meg over at vi har den nye investeringsstøtteordningen for vindkraft rett rundt hjørnet. Jeg gleder meg over at vi skal legge fram bioenergistrategien om noen timer. Mye skjer på dette området. Vi er begeistret over den viljen som finnes rundt omkring i landet til å være med på den store dugnaden som det er å få fornybar energi opp i det omfanget vi ønsker oss i tida framover.

Torbjørn Andersen (FrP) [11:23:34]: Jeg lyttet med interesse og takker statsråden for svaret, men jeg ble ikke helt overbevist om at innholdet i svaret er nok til å løse de kapasitetsproblemene som jeg tar opp i denne interpellasjonen.

Det ligger, som statsråden svarte, selvsagt en mulighet i internt å omdisponere ressurser i NVE. Når det gjelder det statsråden nevnte om å tilføre mer ressurser, vil jeg senere gjerne ha et svar på hva som ligger i det. Kan vi vente noe mer ressurser allerede i revidert nasjonalbudsjett, slik at en også generelt kan styrke bemanningen i konsesjonsavdelingen? Og dette med å effektivisere, som statsråden var inne på: Hva ligger det i det? Kan det her kanskje være mulig, som statsråden nok ikke var inne på, å delegerer noen av disse sakene, altså delegerer konsesjonsmyndigheten, til den respektive kommune? Det ville være et godt bidrag for å få ned køen av saker som ligger til behandling. Når det gjelder det statsråden nevnte med prioriteringslister, er det klart at det også her ligger noe. Men prioriterer man det ene, må man nedprioritere

det andre, så det er ikke sikkert at det er den aller beste løsningen.

Jeg husker at olje- og energiminister Hagas store prosjekt da hun tiltrådte nettopp var å gjøre en større innsats for fornybar energi etter at forgjengeren hennes ikke lyktes i særlig grad med det. Nå har man fra Regjeringens side altså snakket og snakket om å ta et tak for økt satsing på fornybar energi. Etter mitt syn har ambisjonene vært betydelig større enn den praktiske handlekraften for å få til noe. Jeg håper det finnes håp, men da må olje- og energiministeren selv gripe resolutt inn og straks sørge for at det i alle fall er tilstrekkelig behandlingskapasitet i NVE, slik at vi kan komme i gang med økt utbygging av fornybar energi så fort som mulig. Statsråden har også uttalt at hun har innsett at det må mer ressurser til i NVE, og at det absolutt er en utfordring å få det til, men at hun skal gjøre noe med det så fort som mulig. Derfor bør statsråden i denne interpellasjonsdebatten signalisere at det skal komme mer penger allerede i revidert nasjonalbudsjett. Jeg håper også under denne debatten å få klare signaler fra statsråden om at hun iallfall kan vurdere å overføre konsesjonsmyndighet til kommunene for en begrenset tidsperiode, i det minste for mikro- og minikraftverk under 1 MW, slik at vi kan få unna en del av den svære køen. Saksmengden vil, som hun også nevnte, trolig bare øke og øke, for pågangen er stor, og nye søknader strømmer inn til konsesjonsmyndighetene som aldri før.

Statsråd Åslaug Haga [11:27:13]: Som jeg har sagt opptil flere ganger, er NVE tilført flere ressurser. Jeg ser behovet for at NVE tilføres ytterligere ressurser, men systemet er sånn at jeg ikke kan stå på Stortingets talerstol, enten det er den 1. april eller en annen dato, og snakke om hva som kommer i revidert nasjonalbudsjett og i budsjettet for 2009, men jeg formoder at jeg har sendt et signal om hva jeg jobber med, når jeg sier at jeg mener det er behov for større saksbehandlingskapasitet i NVE.

Så godt som alle disse sakene, enten vi snakker om småkraft, vindkraft eller annet, er kontroversielle, og det ender opp med klager. Klagebehandlingens første runde foregår i NVE. Det er arbeidskrevende for NVE å håndtere klagebehandling, men det er også arbeidskrevende for departementet, for til sjuende og sist ender disse sakene opp i departementet. Så vi må jobbe med å styrke hele kjeden med hensyn til saksbehandlingskapasitet. Det holder ikke bare å styrke NVE. Vi må også styrke departementet for at vi skal få en god kjede. Det er, for å være helt ærlig, også et faktum at det ikke bare er NVE som er en flaskehals i dag. Det er også en flaskehals som heter Olje- og energidepartementet, og det ligger en betydelig mengde klagebehandlingssaker hos oss. Så når det strømmer på med søknader til NVE, får det konsekvenser for hele kjeden, og min oppgave er å få hele denne kjeden til å fungere. Det er to ting som bør konstateres: Vi får gjort mer enn vi har gjort, og det er bra, men det er fortsatt lange køer som må håndteres.

Når det gjelder spørsmålet om delegering til kommune- ne, er representanten kjent med at det er en sak som drøftes med jevne og ujevne mellomrom. Foreløpig er det ingen

politisk enighet om at det skal gjøres. Det er utvilsomt et tema som vil dukke opp også i framtida. Jeg mener det er viktig å legge vekt på at det ikke er noen enkel oppgave for kommunene å ta over dette arbeidet. Det vil kreve betydelig kompetanse, og det må bygges opp omfattende systemer i kommunene hvis man skulle tenke seg dette, for disse sakene er meget komplekse og krevende.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Tore Nordtun (A) [11:30:02]: Jeg har fulgt med både i den forrige debatten og i denne debatten, og hvis det bare hadde dreid seg om det som Fremskrittspartiets representant nå fremmer interpellasjon om, å øke saksbehandlingskapasiteten i NVE, så er det en formell og grei sak. Men hele grunnlaget for spørsmålet i interpellasjonen er jo helt på tvers av det som det store flertallet i Stortinget tidligere har vedtatt når det gjelder saksbehandlingen. Det synes jeg det er viktig å presisere.

Vi skal også ha med oss litt historie her. Nå kan min hukommelse være litt feil, selvfølgelig – det har hendt. Det forekom for tre–fire år siden, men nå tror jeg den er patent. Det var Kristelig Folkeparti som fremmet et konkret forslag om 2 mill. kr for å øke saksbehandlingskapasiteten i NVE. De øvrige partiene hadde kun noen få merknader i denne saken. Så har Regjeringen økt saksbehandlingskapasiteten i NVE med 10–20 pst. bare i 2007, og vi har også styrket den med hele 5 mill. kr i 2008. Det er en betydelig styrking. Men det jeg også synes vi skal glede oss veldig over, er at det er stor oppmerksomhet rundt dette, mange har sendt inn søknader både når det gjelder vindkraft og mini- og småkraftverk mv. De er med på byggingen av landet – den nye energien, ny fornybar energi. Det skal man glede seg stort over.

Men vi må ha noen kjørerregler. I vårt demokrati er det slik at disse kjørerreglene også har sine negative sider. Det tar litt tid å få alt på plass. Det synes jeg også vi skal være oppmerksom på. Som også statsråden sa, skal vi ha en forsvarlig behandling av disse søknadene, men den kan ikke være så rask at det går på bekostning av alt annet. Det har vært sagt i melding etter melding og i vedtak etter vedtak i Stortinget at fornybar energi ikke skal medføre at det mangfoldige friluftslivet og de store landskapsverdiene vi har i Norge, går tapt. Vi har også sagt at det ikke skal være slik at hvert eneste nes langs hele kysten vår og hver eneste bekk i hele Norge skal bygges ut. Nei.

Når vi har disse store overskriftene, som vi har vedtatt, og som vi har vært med på, krever det mye av oss. Det krever også at vi skal ha en forsvarlig behandlingstid. Det vi sa i St.prp. nr. 1 for 2007–2008, var at noe må gå foran. Og hvis vi tenker oss om, er det logikk i det vi har sagt. Det er logikk i at vi skal ha sentral- og regionalnettet på plass. Mange av oss som nå sitter i denne salen, var sist uke på konferanse om småkraftverkene. Det de der påpekte som en av de store utfordringene, var nettopp det å få hekket seg på nettet. Ja, det er vårt ansvar å få nettet på plass, slik at man kan gjøre det. Men det er ikke gjort med et pennestrøk når en sender inn en søknad. Hvis NVE sier nei, er saken grei, da anker man oppover. Dette tar også

tid. Det er da en må ha dette sentral- og regionalnettet på plass. Så har vi vedtatt at vannkraft og fjernvarmeanlegg skal prioriteres. Det betyr også at de andre områdene har lavere prioritet. Med andre ord: Det er forsvarlige og helhetlige vurderinger, og alt dette inkluderer konsekvensutredninger. Det er høringer, det er folkemøter, det er befaringer, det er lovutkast, etc. Det er her vi må være sikre på at de beslutningene vi tar, er riktige. Jeg er den første til å beklage at det tar litt tid, men det er også på grunn av at det er kolossalt mange søknader som er kommet inn. Men vi har vedtatt noen kjøreregler i demokratiets navn som gjør at det ikke bare er å si at her skal vi rushe av gårde og ferdig med det.

Jeg kan bare ta et eksempel. Det er ikke så lett å strekke kraftledninger her i Norge. Det er også med på å begrense visse områder i Norge der vi kunne kommet mye lettere på banen når det gjelder kraftforsyningen. Men hvis vi ser på de høringene som har vært, alle de folkemøtene som har vært osv., er det ikke en lokal beslutning som kan tas, slik Fremskrittspartiet var inne på. Vi kan ikke ha det slik at en kommune som en stor kraftledning skal gå over, har sagt ja, og så sier neste kommune nei, og så stopper det der. (Presidenten klubber.) Det er altså en helhetlig vurdering som må gjøres, og som vi oppmuntrer kommunene og fylkene til å gjøre i samarbeid. Og det er de godt i gang med.

Presidenten: Etter en helhetlig vurdering er det gått 5 minutter.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:35:56]: La meg begynne med å si at NVE består av flinke folk. Når vi er ute og treffer energibransjen, får vi stadig tilbakemeldinger om hvor faglig dyktige de er. Men helt uavhengig av om en får prosjektet sitt godkjent eller avslått, reflekterer de fleste over at det er folk som vet hva de snakker om, de har å gjøre med. Problemet er altså ikke kompetansen som sitter i NVE, slik som bransjen opplever det iallfall.

Problemet, sett ovenfra, er gjerne slik som Bjørn Wold, direktør i konsesjons- og tilsynsavdelingen i NVE, uttalte: Problemet er at det skapes så store forventninger fra politisk hold at NVE ikke er i stand til å håndtere dem, fordi de blir overdyngnet av søknader som gjerne skyldes en overoptimisme fra energibransjen, fordi politikerne har sagt at nå er det vindkraft som gjelder. Så går det et halvt år, og så skal bioenergi bli vårt grønne gull. Så er det vannkraft, så er det småkraft, og så er det også en del i Regjeringen som av og til snakker veldig flott om gasskraft. Det er jo ikke rart at bransjen tar politikerne på ordet og følger opp med søknader. Problemet er at politikerne, storting og regjering, kun ser en politisk gevinst i sine målsettinger kommunisert gjennom media, men ikke i praksis følger tilstrekkelig opp med bevilgninger, konsesjonsregler etc. Da er det NVE som sitter sjakk matt.

Politikerne klarer alltid å tilpasse seg dette. Line Henriette Holten Hjemdal nevnte innløsning av 3 TWh vind som skal realiseres innen 2010. Vi håper vi får det til. Jeg registrerer at statsråden har sagt at det ikke nødvendigvis er det at det skal være ferdigbygd i 2010, som gjelder len-

ger. Nå er det nok at det er blitt kontraktfestet i Enova. Og gudene vet når kontraktfestede prosjekt egentlig blir realisert. Det kan like godt være 2020. Her ser vi at politisk kommer en alltid unna dette, men NVE blir sittende med skylden og med frustrasjonene.

Så hørte jeg at Holten Hjemdal viste til NVEs arbeidsstrategi for 2008. Vi må anta at den er blitt gjennomgått for bare få måneder siden, men er allerede nå endret. Det er for så vidt greit, men det viser bare hvor kortsiktig Regjeringens politikk på området er, når denne kontrakten, som begynte å gjelde fra januar, ble endret, ikke etter fire måneder, nå er vi i april, men sannsynligvis allerede etter to måneder. Da skulle energiministeren opp til Midt-Norge og treffe energifolk og politikere i Midt-Norge som var sinte fordi det ikke blir gjort noe med kraftsituasjonen. Da var det hendig å ha med 500 mill. kr til vindkraft – ikke 500 mill. friske kroner, men 500 mill. kr som hun tok fra budsjettet som allerede er bevilget. Slik sett er det ikke nye penger, men det framstår som en stor satsing. Akkurat da passet det godt med vindkraft, fordi alternativet i Midt-Norge er gasskraft, og det er politisk død for denne regjeringen.

Da er det interessant å vite når vi nå plutselig skal prioritere vindkraftsatsingen så høyt, om det kun gjelder Midt-Norge eller om det gjelder generelt. Vil denne satsingen være åpen for alle vindkraftprosjekter i hele Norge, eller er det kun de tre prosjektene som er blitt nevnt, f.eks. Ytre Vikna? Det er relevant for vindkraftbransjen å vite når vi plutselig nå skal prioritere vindkraft høyere. Det er ikke rart at NVE blir frustrert når slike arbeidsdokument stadig endres på grunn av politiske medieutspill.

Det er viktig å ha bedre avklarte og gjennomtenkte politiske planer, slik at vi unngår at energibransjen nærmest framstår som en bulldoser. I lang tid har de ikke fått lov til å investere særlig mye, fordi det de var flinke til, store vannkraftprosjekter, ble lagt dødt. Så har det vært mye snakk om vindkraft. Nå blir det slik at når en åpner en sluse, kommer alle som har kapital, og så framstår dette som en bulldoser og skaper konflikter. Så får en mange søknader i NVE, men veldig lite som realiseres fordi støtteordningene, som til slutt skal være med og finansiere dette, er for dårlige. Dermed bli det en belastning på NVE uten at en får resultatene i form av veldig mye mer energiproduksjon.

Når det gjelder saksbehandlingen, burde en vurdere å få enklere konsesjonsregler på enkelte områder, slik at NVE ikke må gå like mye i detalj på absolutt alle saker. Det er forskjell på småkraftprosjekt og på store demninger, vannkraftprosjekt. Må en gå gjennom akkurat det samme? Både kraftbransjen og NVE opplever det som unødvendig tungvint i en del tilfeller.

Går det an å delegerer mer til lokale myndigheter? Er det veldig stor forskjell på om f.eks. Lidl fikk bygge et svært lagerbygg i Os kommune, eller om en kan få bygge et småkraftverk i samme område? Kan ikke lokalpolitikere få lov til å ha innflytelse på begge deler? Med en gang det er vann inne i bildet, går det rett til nasjonale myndigheter, i stedet for at lokale myndigheter får lov til å styre dette.

Her burde en tenkt mye mer helhetlig. Akkurat som

i vindkraftbransjen ser vi at vi går fra sak til sak i stedet for å få den overordnede tilnærmingen, der ting blir dimensjonert i forhold til hverandre.

Ivar Kristiansen (H) [11:41:43]: Jeg er alvorlig redd for at de entusiastene vi har i Norge i dag – det er ganske mange – som ønsker å utvikle ny fornybar energi i Norge, etter dagens debatt ikke kan kaste treningstøyet. For maken til serier med bortforklaringer for at vi er i den situasjonen vi er i i dag! Om det skyldes datoen vi har i dag eller om det skyldes andre forhold, tør jeg ikke å gå inn på. Men vi vet alle sammen at direktøren for NVEs konsesjons- og tilsynsavdeling for mange år siden advarte mot denne situasjonen vi kunne risikere å komme i.

Det slo meg bare hva slags skjebne de søknadene som ligger i bunnen av bunken lider. Når man snakker om at opposisjonen svartmaler i dagens debatt, kan man bare tenke seg hva slags kulør disse søknadene som skal ligge i sollys på bunnen av en stor bunke i NVE, får etter hvert. Opposisjonen svartmaler ikke. Vi bare tegner bildet av landskapet akkurat som det er.

Jeg tenker etter å ha hørt på representanter fra posisjonspartiene og fra statsråden, hvordan retorikken ville ha vært om statsråden, Hallgeir Langeland eller Tore Nordtun hadde sittet i opposisjon og forholdt seg til dagens sak. Vi vil med tiden komme til å løse akkurat den lille utfordringen, og det tror jeg vi skal være glad for av hensyn til behovet for å få på plass langt mer fornybar energi enn det som er tilfellet i dag.

Vi snakker alle sammen om å rulle ut en rød løper for dem som kan være med på å bidra til å få på plass de målene vi har satt oss gjennom klimaforliket og gjennom andre vedtak i Stortinget hvor det ikke mangler på djerve målsettinger. Så er det på den annen side en selverkjenning når statsråd Haga i dagens debatt sier at det er et faktum at det tar for lang tid. Det tror jeg er en korrekt, men dog mild beskrivelse. Så er det andre som påpeker at det tar tid, og det må ta tid. Tid er en ressurs. Er det noe vi ikke har for mye av når vi behandler spørsmålet om å få på plass rask fornybar energi, så er det tid. Vi mangler tid. Vi må ha handling på plass. Det er det dette handler om.

Vi skal ha 30 TW ny fornybar energi på plass i Norge i løpet av en sju-åtteårsperiode. Blikket må festes stivt fram mot det mål vi alle har satt. Da kan vi ikke ha flaskehals på det nivået vi har i dag. Derfor foreslo Høyre i forbindelse med 2007-budsjettet å styrke saksbehandlingskapasiteten i NVE med 7 mill. kr. Når vi ikke gjentok dette forslaget, som ble nedstemt, var det i trygg forvisning med bakgrunn i løftet fra Regjeringen om at dette ville det i 2008 bli ordnet opp i. Det er dessverre det motsatte som har skjedd.

Når klimamål og produksjon av ny fornybar energi i dag henger så nøye sammen, må vi ikke ta så lett på dette området som dagens regjeringspartier gjør. Og det at vi får anker på plass, er den største selvfølgelighet og det mest forutsigbare vi har rundt disse spørsmålene. Vi er ikke lenger i en situasjon hvor vi kan velge alle løsninger i Norge på øverste hylle. Og når vi har ca. 500 prosjekt som min

forgjenger som nestleder i energikomiteen kalte for gryteklare prosjekt – og det er ikke noe dårlig uttrykk – viser dette at selv om vi klarer noen og seksti søknader pr. år, er vi ikke i nærheten av å nå de mål vi har satt oss.

Dette betyr tapt tid. Det betyr at vi lekker kapital fra Norge ut av landet. De beste krefter finner heller grunn til å investere og satse til glede for utlandet, og det betyr av vi taper kunnskap. Da forventer jeg at statsråden i revidert nasjonalbudsjett nå kommer med en løsning som er troverdig når det gjelder hvordan vi skal øke saksbehandlingskapasiteten, hvordan vi skal nå de målsettinger vi har om å få på plass ny fornybar energi i Norge. Den enkleste av disse løsningene er å flytte noe av saksbehandlingskapasiteten ned på kommunenivå.

Hallgeir H. Langeland (SV) [11:47:05]: Eg har ofte sagt at noko av det viktigaste ein kan gjera om ein har ønske om at ting skal skje innafor dette området og på andre område, er å halda representanten Kristiansen, Kristeleg Folkeparti og andre ute av regjeringskontora, for det er først når dei kjem ut av regjeringskontora, at dei kjem med gode forslag. Når dei sit med makta sjølve derimot, skjer det lite eller ingen ting. Så det er greitt for oss å ta med oss vidare at om me held Kristiansen ute av regjeringskontora, blir det action. Og det er jo det statsråden no viser. Det er mange av oss her som har vore bekymra for den kapasiteten og den effektiviteten som har vore på dette området over lang tid. Det har òg blitt teke opp med Regjeringa. Og når statsråden i dag seier at dette er det viktig å gjera noko med, me har gjort mykje, men me skal gjera meir, kan ein vel ikkje svara betre enn det. Eg forstår ikkje at det skulle vera eit defensivt svar. Tvert imot seier ho at ho tek den problemstillinga som Framstegspartiet og representanten Andersen her prisverdig tek opp, på alvor. Ein skal gjera noko med det – meir enn det ein allereie har gjort. Det synest eg er eit godt svar. Men det er mogleg at Kristiansen i posisjon sjølv hadde hatt eit mykje betre svar, men det tviler eg på. I så fall hadde vel det hatt noko med datoen å gjera.

Sjølvsagt vil eg seia at Regjeringa sin politikk verkar, for no ser ein at det er ein veldig vekst i satsinga på ny fornybar energi, og det er jo sant. Det er sjølvsagt ein del av Regjeringa som kan ta æra for det, men eg trur òg at det som har skjedd no med klimaforliket, gjer at endå fleire ser at dette blir ein forutsigbar politikk – at dette faktisk er noko som kjem til å vara. Og det trur eg gjer at marknaden er endå meir heit på ny fornybar energi enn han ville ha vore utan dette klimaforliket og ein stø klimapolitikk. Derfor er det veldig rart for meg å høyra på desse framstegspartirepresentantane som snakkar om forutsigbarheit. Det som er det sikraste med tanke på forutsigbarheit her, er jo nettopp å halda framstegspartipolitikk vekk, for dei meiner jo at det ikkje er noko klimaproblem. Om dei blir for store og regjeringsalternativet inkluderer Framstegspartiet – dette til Kristiansen – betyr jo det ei svekking av den forutsigbarheita som ei slik regjering vil stå for, altså mindre satsing på ny fornybar energi. Det må vera eit tankekors for dei som no kranglar seg imellom på den politiske sida.

Så må ein jo seia at marknaden innafor fossil energi er viktig her. Det er ikkje tvil om at høge prisar på olje og gass – og òg på ein del andre område – stimulerer til ei satsing på ny fornybar energi, for då blir det jo meir lønsamt. Det er noko av filosofien bak grøne sertifikat m.a. Her oppstår det òg eit merkeleg fenomen, for straks prisen blir høgare på diesel, som me m.a. kan bruka til å fyra med og til å køyra bil med, kva gjer ein då? Då skal altså Framstegspartiet dela ut pengar for å setja ned avgiftene, altså ta vekk inntekter frå statskassa som me kunne ha brukt til ny fornybar energi. Dei skal bilistane få glede av sånn at dei kan køyra endå meir bil og forureina endå meir. Er dette forutsigbarheit? Viss prisen går litt opp, seier Framstegspartiet at då skal me setja ned avgiftene sånn at me får mindre inntekter, og sånn at me kan forureina meir. Dette er ikkje forutsigbarheit i det heile, dette er det motsette. Og det er merkeleg at ein då skrik på meir forutsigbarheit, når eigen politikk står for det motsette.

Eg er veldig glad for at ein har eit klimaforlik som no på ein måte får drege i gang ein nasjonal dugnad. Som statsråd Åslaug Haga sa, får ein altså ei satsing på ein bioenergiplan – 100 mill. kr såg eg på TV i går – og det betyr ei veldig satsing her. På andre område skal det òg satsast. Me diskuterte nemleg nettopp dette med vindkraft, og me har òg sett det same på andre område som har verknad på klimaet – i går var det Vestfoldbanen Regjeringa satsa på. Ei rekkje ting peikar i positiv retning når det gjeld klimaet.

Når det gjeld saksbehandling – for å koma tilbake til det – synest eg at statsråden har imøtekomme interpellanten på ein god måte. Dessutan må me altså vera sikre på når me driv saksbehandling, at me ikkje gjer ting som går ut over det biologiske mangfaldet, at me ikkje gjer ting som går ut over landskapsvern, osv. Viss me skulle følgja Framstegspartiet sin utbyggingspolitikk der, er eg redd for at vår nasjonalfugl snart måtte flytta til Sverige, for då var det ingen fossar igjen.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [11:52:25]: Jeg skal ikke la det bli noen vane, men jeg må også denne gangen starte mitt innlegg med å gjøre representanten Langeland en liten visitt, fordi SV sitter i regjering og roper om hjelp fra opposisjonen. Jeg kan vise til uttalelser fra Langeland, fra daværende stortingsrepresentant Heidi Sørensen, fra finansminister Kristin Halvorsen og fra daværende miljøvernminister Helen Bjørnøy, som alle ropte om hjelp fra opposisjonen den dagen klimameldingen ble lagt fram. Den dagen vi skulle sette oss til forhandlingsbordet, gav saksordfører Inga Marte Thorkildsen opposisjonen klar beskjed om hva hun trengte hjelp til. Det er SVs måte å være i regjering på – be på sine knær om hjelp fra opposisjonen.

Dagens interpellant tar opp et viktig tema. Dette temaet er bare ett av mange hindre som utbyggerne av fornybar energi møter. Det å være fornybar energi-utbygger i dag er som å løpe hekkeløp. Det er mange ulike hekker som må forseres, hekker på minst 1,10 meter.

Det å levere en god søknad når man skal bygge ut vindkraft, småkraft eller annen fornybar energi, er viktig. Men det må være lov å stille spørsmål ved om detaljgraden i

disse søknadene er nødvendig. For mange av utbyggerne oppleves det som et av de første hindrene i hekkeløpet. Hinder nr. 2 blir det som dagens interpellasjonsdebatt dreier seg om, at NVE har for få saksbehandlere, og at det er lang saksbehandlingstid. Jeg er glad for at statsråden i sitt innlegg sa at saksbehandlingstiden er for lang. Jeg er glad for at hun tar til orde for å øke ressursene i 2008. Jeg forventer at den økningen kommer i revidert nasjonalbudsjett nå i mai. Det er, som statsråden var inne på, viktig med en god kvalitet i behandlingen fra NVEs side. Derfor er tid og ressurser viktig i behandlingssløpet. Kristelig Folkeparti la opp til mer penger på denne posten i sitt alternative budsjett for 2008. Vi kjente til disse problemstillingene og viste det gjennom et konkret bevilgningsforslag.

Når konsesjoner er gitt, skal man begynne å bygge ut. Da møter man et nytt hinder. Det skal leveres energi, enten via nett eller i rør. Da kan nettet være fullt, eller det finnes ikke rør til fjernvarme. Derfor er det viktig at vi får en gjennomgang av fordelingen av kostnadene ved å knytte seg på nettet. Jeg er glad for at dette er et punkt som vi er enige om i klimaforliket.

Et nytt hinder i vårt hekkeløp er støttesystemet. I dag skriver vi 1. april. For tre måneder siden, den 1. januar 2008, skulle et nytt støttesystem vært oppe og gått. Dessverre har ikke det trådt i kraft. Det er fortsatt til behandling i ESA. Per i dag har vi et ikke-eksisterende støttesystem som er et av de dårligste i Europa. Når vi ser på oversikten bare for vindkraft, som ligger på NVEs nettsider, er det slik at de viktigste konsesjonene er iverksatt, men det er flere konsesjoner som er gitt der anlegg ennå ikke er satt i drift. Det beklager Kristelig Folkeparti.

Vi har noen områder som vi ønsker å løse i vårt hekkeløp. Vi har noen forseringsmuligheter. Vi ønsker å få flere saksbehandlere i NVE, for å få saksbehandlingstiden ned. Vi ønsker å se på småkraftverk under 1 TWh og få behandlingen av slike delegert ned til fylkesnivå gjennom vannressursloven. Vi ønsker å se på endringer i forhold til kostnader ved utbygging av nett, nett-tilknytning. Vi ønsker å øke støttenivået til ny fornybar energi. Og vi har som mål at vi skal bli en storekspertør av fornybar energi – for oljetidsalderen bør være forbi for vårt land.

Gunnar Kvasheim (V) [11:57:35]: Det er et generelt politisk problem som folk både i posisjon og opposisjon gjør klokt i å ta på alvor, og det er at mange opplever et manglende samsvar mellom det politikerne sier de vil, og det de legger til rette for.

Innenfor fornybar energi-produksjon er dette ekstra synlig. Alle de aktørene som har tatt på alvor ønsket om å øke produksjonen av fornybar kraft i Norge, undres over at de blir møtt med et regime som skjerper skatteinnretningen for småkraft, og som heller ikke utstyres NVE med saksbehandlingskapasitet som gjør at gode prosjekter kan få en avklaring i rimelig tid. Derfor er det helt uholdbart at vi har en situasjon der aktører som søker om å få bygge ut småkraftprosjekt, blir møtt med en saksbehandlingstid på mange år. Det er folk som i den senere tid har meldt inn prosjekter til NVE, som blir møtt med at de ikke engang kan få en tidsangivelse for når de får tildelt saksbehandler.

En kan si mye om det, men det virker iallfall ikke spesielt motiverende, og det framstår heller ikke som et uttrykk for en klar vilje fra myndighetenes side om at det skal satses på dette området. Jeg synes det er flott at interpellanten reiser denne problemstillingen i Stortinget i dag. Det er nemlig ikke slik som Tore Nordtun sier, at «det tar litt tid». Sannheten er at behandlingen av mange av disse søknadene tar lang tid, altfor lang tid. Det er kombinasjonen av et dårlig støttesystem og skatteskjerpelser som gjør at vi må få en helt ny situasjon når det gjelder rammevilkårene for dem som satses på fornybar energi-produksjon. Det viktigste nå er ikke å si hva som ikke har skjedd så langt, men hva som må skje videre. Jeg merket meg at statsråden sa at hun «tror» det kan være behov for økte ressurser til NVE. Jeg er helt sikker på det, og jeg har en forventning om at dette kommer til uttrykk når Regjeringen legger fram revidert budsjett i mai.

Jeg tror også det kan være god grunn til å se på om dagens system kan justeres slik at en i større grad tar i bruk ekstern ekspertise og får denne til å samspille med den høye kvaliteten en har på behandlingen i NVE.

Vi har også sagt fra Venstres og Kristelig Folkepartis side at vi åpner for å overføre noen av de minste prosjektene til fylkesnivå. Jeg mener også at det kan være grunn til å vurdere om de ukontroversielle prosjektene burde få en annen behandling, burde få prioritet framfor prosjekt som framstår som kompliserte, og som vil være mer tidkrevende.

Statsråden var i forrige uke innleder på Småkraftforeningens årsmøte og skapte store forventninger med sitt innlegg. Hun lovet forbedring av skattesystemet, og hun lovet å gi positiv respons på ønsket om å korte ned saksbehandlingstiden. Jeg tror at dette må komme til uttrykk allerede i revidert budsjett, hvis det skal bli oppfattet som vilje til å vise handlekraft på dette området.

Representanten Hallgeir H. Langeland har en på-knapp som gjør at den første platen som blir spilt, er en refsing av forrige regjering, og at det at en i dag sliter med problemer på ulike områder, i bunn og grunn er forrige regjeringsskyld. Den bør nok friseres litt, denne lekse, for nå er det snart to og et halvt år siden vi fikk et regjeringsskifte. Og jeg tror det er helt nødvendig å gjøre sånn som Hallgeir H. Langeland sier i Småkraftforeningens eget blad, at nå må Haga rydde opp. Vi har fått en ny regjering i dette landet. Vi har en regjering som sa de hadde flertall, og det skulle bety at de fikk handlekraft.

Jeg er enig med Langeland i at mye kunne vært gjort før, men vi er i en ny situasjon med økt tilstrømning av søknader. Det er den situasjonen vi står i nå, og det er dagens regjering som må respondere på det. Jeg håper og forventer at det vil en se klare tegn til allerede om halvannen måned når revidert budsjett legges fram.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:02:24]: I dagens debatt har statsråden framholdt at med de tiltakene hun har skissert, som omdisponering, effektivisering, å prioritere annerledes og noe mer ressurser, skal alt gå så meget bedre.

Det vil sikkert hjelpe noe, men jeg tror ikke det som statsråden har uttalt, på langt nær er nok. Så etter mitt syn

er de svarene som er framkommet i dag, ikke gode nok. Viljen til å løse dette problemet synes etter mitt syn bare å være halvhjertet.

Jeg hadde f.eks. håpet at statsråden hadde sett med langt mer villige øyne på at kommunene kan delegere konsesjonsmyndighet ved bygging av mikro- og minikraftverk, og også gjerne for de minste småkraftverkene. Det kunne vært et viktig supplement i arbeidet med å korte ned dagens altfor lange behandlingsskø. Det å delegere konsesjonsbehandling til kommunene for å øke tempoet i å korte ned saksbehandlingsskøen for utbygging av ny fornybar energiproduksjon i Norge er en god idé.

Senterpartiet er som kjent et parti som er for lokalt selvstyre. Små kraftverk representerer i dag ikke noen store inngrep i verken natur eller miljø. En trenger egentlig ikke den ypperste kompetanse for de aller minste kraftverkene. Dette er enklere inngrep som jeg mener kommunene selv besitter den nødvendige kompetanse for å håndtere. Så jeg er litt forundret over at statsråden, som er fra Senterpartiet, mistror kommunenes kompetanse, at hun mener kommunene ikke er flinke nok til å kunne håndtere mikro- og minikraftverk selv. De er nærmest udugelige, slik en tolker de svarene hun har gitt fra Stortingets talerstol i dag.

Så er det også litt interessant å referere til noe som stod i Nationen for ikke så lenge siden:

«Haga vil tilføre NVE mer midler, men åpner også for å la kommunene eller private konsultentselskaper hjelpe NVE med saksforberedende konsesjonsbehandling.»

Jeg vil gjerne avslutningsvis be statsråden kommentere litt nærmere hva hun mener med det jeg her siterte, hvis det er greit.

Statsråd Åslaug Haga [12:05:23]: Jeg mener at Fremskrittspartiet reiser en viktig debatt i dag ved å ta tak i saksbehandlerkapasiteten i NVE. Jeg har redegjort for at jeg mener det skjer viktige ting i NVE nå som Regjeringa har lagt til rette for, og det bør skje enda mer, sånn at vi får ned køene.

Men jeg må si at det er ikke riktig godt å skjønne hva Fremskrittspartiet er ute etter her, for uansett hvilke tiltak du foretar, er alt galt, alle er frustrerte, intet skjer. Og hvis det nå skulle være sånn at noe skjer, ja, så er det galt også, for da er alt uforutsigbart. Så det er ikke så godt å skjønne hva man er ute etter, hva det er en ønsker å oppnå med dette.

Men én ting er helt sikkert: Hvis utbyggere av småkraft og vindkraft hadde vært så frustrerte som det Fremskrittspartiet gir uttrykk for, hadde de i hvert fall ikke sendt inn søknad på søknad, som gjør at det hopper seg opp med søknader i NVE. Grunnen til at alle disse søknadene kommer, er jo at folk rundt omkring i landet nå ser at vi har ei regjering som faktisk vil satse på fornybar energi, som har tro på at nå vil det skje noe. Og det er veldig bra, for det er nettopp det som er ambisjonen vår. Vi har i år doblet – så godt som – støtten til Enova, nettopp for at vi skal få fortgang i dette arbeidet. Vi er nå i ferd med å få på plass den nye investeringsstøtteordningen for vind, nettopp for at det skal skje ting i praksis. Det er derfor vi i dag legger

fram bioenergi strategien, som forklarer hvordan vi skal få fram 14 nye TWh energi fra skogen. Det er derfor vi jobber med energiloven, sånn at vi skal sikre oss at småkraft får lettere nettvilkår. Grunnen til at vi ender opp med så mange søknader i NVE, er at folk har tro på at vi nå har ei regjering som vil.

Det er jo da ganske interessant når det i denne debatten blir vist mye til en direktør for konsesjons- og tilsynsavdelingen i NVE som har sagt opp sin stilling, og representanten Kristiansen sier at ja, situasjonen var jo sånn, grunnen til at han sa opp, i henhold til han sjøl, var at dette var et problem for flere år siden også. Nettopp! Da er jo spørsmålet til representanten Kristiansen: Hva gjorde man da? Men den diskusjonen trenger vi ikke å ta.

Faktum er at nå skjer det mye på fornybarfeltet. Det er en helt ny giv. Vi har utfordringer knyttet til konsesjonsbehandlingen. Dem skal vi løse, men vi skal også glede oss over den entusiasmen som nå fins rundt omkring i landet for å få fornybarsatsinga opp å stå.

Presidenten: Debatten i sak nr. 2 er avsluttet.

Sak nr. 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2006 (Innst. S. nr. 172 (2007-2008), jf. Dokument nr. 1 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden fordeles med inntil 10 minutter til hver av saksordførerne og inntil 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra saksordførere og medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) [12:09:38] (leiar i komiteen): Det dokumentet vi no har til handsaming, er Dokument nr. 1 for 2007–2008, Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2006. Dette er det viktigaste dokumentet frå Riksrevisjonen til Stortinget. Dokumentet rapporterer om resultatet av revisjonen av departement og statlege verksemder. Dokumentet inneheld òg resultatet av kontrollen med forvaltninga av føretak der staten er eigar.

Riksrevisjonen har revidert rekneskapen for til saman 230 verksemder, og det er sendt 211 revisjonsbrev utan merknad, medan 19 verksemder har fått revisjonsbrev med merknad. Talet på verksemder som har fått merknad, er på om lag same nivå som tidlegare år. Riksrevisjonen har kontrollert forvaltninga av staten si interesse i 42 statlege aksjeføretak, 37 deleigde aksjeføretak, 5 regionale helseføretak, 5 statsføretak, 4 føretak organiserte ved sær-

skild lov og 26 studentsamskipnader. Riksrevisjonen har hatt merknad til forvaltninga under Helse- og omsorgsdepartementet, under Kunnskapsdepartementet og under Samferdselsdepartementet.

Som ei innleiing vil eg peike på to gjennomgåande trekk ved rapporteringa for 2006. For det første vil eg rette merksemda mot den generelle kritikken Riksrevisjonen kjem med om etatsstyringa i departementa. Styring av statlege etatar og underliggjande verksemder utgjør faktisk ein heilt sentral berebjelke i gjennomføringa av Stortingets vedtak. Komiteen har derfor i innstillinga gitt uttrykk for at ein ser alvorleg på at Riksrevisjonen finn at fleire departement ikkje har ei tilfredsstillande etatsstyring. Dette kan føre til at det blir vanskeleg å kontrollere om Stortingets vedtak og føresetnader er oppfylte. Eg sa dette i fjor, og eg gjentek det no: Komiteen forventar at Regjeringa tek tak i dette, og at det blir stilt krav om betre styring av statlege verksemder.

Det andre hovudpoenget mitt gjeld òg fleire departement og verksemder, og også dette poenget vart påpeikt i fjor. Det gjeld brotet på reglementet om offentlege innkjøp. Komiteen ser særleg alvorleg på det høge talet på merknader om dette. Eg tillèt meg også å gi uttrykk for ei viss undring: Det har vore stor merksemd rundt offentlege innkjøp i mange år. Likevel kan det sjå ut som om mange verksemder har store problem med å følge regelverket.

Komiteen finn det òg påfallande at Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som er ansvarleg for regelverket om offentlege innkjøp, også i år har brote sitt eige regelverk. Ein samla komite har i innstillinga bedt Regjeringa starte arbeidet med å førebu ei eiga sak til Stortinget om handtering av regelverket for offentlege innkjøp. Lat meg understreke at dette er eit alvorleg signal til Regjeringa.

Så vil eg seie noko om dei departementa som Framstegspartiet har hatt saksordførarskapen for i handsaminga av Dokument nr. 1. Under Finansdepartementet peiker Riksrevisjonen særleg på to alvorlege tilhøve. Det eine gjeld den interne kontrollen i skatteetaten. Det kjem m.a. fram at nokre tilsette har hatt tilgang til sine eigne likningsdata og til likningsdata for kollegaer og nærstående. Riksrevisjonen har rapportert tilsvarende tilhøve tidlegare, og komiteen finn det kritikkverdig at Finansdepartementet ikkje har følgd opp dette betre. Komiteen legg derfor til grunn at Finansdepartementet følgjer opp skatteetaten betre, for at slike tilhøve ikkje skal gjenta seg. Det er særleg viktig at alle kan ha tillit til skatteetaten.

Den andre saka under Finansdepartementet gjeld system for fastsetjing av motorvognavgifter. Komiteen finn det uheldig at framdrifta i det nye registreringssystemet, Au2sys, er sterkt forseinka, og at motorvognavgiftene må fastsetjast etter det gamle systemet. Det er manglar ved det gamle systemet, og dette har vore påpeikt av Riksrevisjonen sidan 1999. Komiteen vonar at Finansdepartementet ser til at eit nytt system kjem på plass raskast mogleg.

Når det gjeld Fiskeri- og kystdepartementet, har komiteen merka seg at det er gjort innkjøp utan at regelverket er blitt følgd. Dette gjeld både Kystverket og Fiskeridirektoratet. Departementet fekk kritikk på dette området også

i fjor, og komiteen legg til grunn at departementet no set i verk tiltak for å bli betre.

Riksrevisjonen har påpeikt at Fiskeridepartementet må arbeide meir strukturert med risikostyring. Komiteen legg til grunn at departementet tek dette på alvor.

Så nokre få kommentarar til Miljøverndepartementet, som har fått revisjonsbrev med merknad til Norsk Polar-institutt og Statens kartverk. I begge institusjonane dreier det seg om manglar ved system for styring og forvaltning av materiell. Komiteen legg til grunn at rutinane for materiellstyring blir betra, og at departementet følgjer opp dette.

Så til slutt: I innstillinga til komiteen har Framstegspartiet særmerknader under kapitla om Helse- og omsorgsdepartementet og Utanriksdepartementet. Under Helse- og omsorgsdepartementet har vi påpeikt m.a. at det er store svakheiter innan psykisk helsevern. Ventetida er for lang i mange høve. Dei regionale helseføretaka må syte for at ventetida blir i tråd med bestillardokumentet til departementet, til beste for den einskilde pasienten. Vidare har vi påpeikt at det er eit alvorleg problem at dei regionale helseføretaka har store vedlikehaldsetterslep. Framstegspartiet er bekymra for at manglande vedlikehald er ein trussel for den bygningsmessige sikkerheita.

I særmerknadene under Utanriksdepartementet peiker vi på at det er særst viktig at bistandsmidlane våre blir brukte i høve til føresetnadene og på ein etisk forsvarleg måte. Det er viktig at bistand syter for berekraftig utvikling i mottakarlandet. Etter oppfatninga til Framstegspartiet er det dessverre for mange eksempel på at dette ikkje er tilfellet, noko som også er klart etter å ha lese Dokument nr. 1.

Vi vil også peike på at det er stor risiko ved å gi bistand som budsjettstøtte. Det er vår oppfatning at det bør bli etablert ein ekstern kontrollmekanisme for å avdekkje korrupsjon innan bistandssektoren.

Ivar Skulstad (A) [12:16:37]: Siden saksordføreren for Forsvarsdepartementets og Arbeids- og inkluderingsdepartementets kapitler i regnskapet for 2006, Svein Roald Hansen, ikke er til stede i salen her i dag, skal jeg dekke disse to i tillegg til Kunnskapsdepartementets og Kommunal- og regionaldepartementets kapitler, som jeg har ansvaret for.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens befatning med Forsvarets regnskaper og virksomhet gjennom flere år har vist hvor viktig det er at Stortinget gjennom sine kontrollorganer fører en aktiv kontroll med forvaltningen. Gjennomgangen av årsregnskapet for 2006 viser at det på tross av budsjettjusteringen høsten 2006 er vesentlige mer/mindre-utgifter på over 1/3 av utgiftspostene og vesentlige mer/mindre-utgifter på over 2/3 av inntektspostene, slik at 2,5 milliarder kr, eller ca. 8 pst., ble overført til 2007. Dette gir grunn til bekymring, og en samlet komite understreker viktigheten av en realistisk budsjettering.

Et eksempel er beslutningen om å redusere lagrene for materiell og varer for 276 mill. kr for å dekke manglende finansiering av leveranseavtalene mellom FLO og forsvarsgrenene. Dette stiller komiteen seg meget kritisk til,

og minner om at det ikke er anledning til å tære på lagre for å dekke utgiftene til drift. Det er heller ikke akseptabelt når deler av tilleggsbevilgningen til Forsvarets militære organisasjon på 360 mill. kr til balansering av drivstoffbeholdningen i Forsvaret benyttes til andre formål.

Kort sagt: Det er en rekke anmerkninger til forhold under Forsvarets militære organisasjon. Det påpekes f.eks. ubalanse mellom oppdrag og tilgjengelig personell og ressurser når det gjelder både teknisk personell, merkantilt personell og sambandspersonell.

Forsvarets materiellforvaltning er et tilbakevendende problem og har vært tema for komiteens merknader en rekke ganger. Det er derfor forstemmende når Forsvarsdepartementet selv i brev av 20. august 2007 sier at det «anser manglene innenfor materiellforvaltningen som særlig bekymringsfulle». Jeg forutsetter at arbeidet med å sikre en forsvarlig materiellforvaltning gis høy prioritet i det videre arbeidet.

Som i tidligere år har man heller ikke i 2006 klart å sikre seg mot feilutbetalinger av lønn.

Antall ubetalte fakturaer ved årsskiftet med tilhørende inkassovarsler og gebyrer er igjen stigende.

Det skjer fortsatt en rekke brudd på anskaffelsesreglementet.

Oppsummert er inntrykket at Forsvarets militære organisasjon fortsatt har et betydelig forbedringspotensial når det gjelder styring av ressursene. Særlig alvorlig er det at mange av de feilene Stortinget påpekte i forbindelse med behandlingen av tidligere års regnskap, ikke er rettet opp.

Så til Arbeids- og inkluderingsdepartementet: Gode saksbehandlingsrutiner, rett til innsyn og mulighet for å følge beslutningsprosesser i departementet og underliggende virksomheter er en forutsetning for at Stortinget gjennom sitt kontrollorgan, Riksrevisjonen, skal kunne føre reell kontroll med forvaltningen. En samlet komite ber derfor statsråden sørge for at rutiner for å avgjøre hvilke dokumenter som anses som styringsdokumenter, kommer på plass.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for NAV-reformen. Ingen kunne forvente at alle systemer, regelverk osv. var på plass etter et halvt års virke ved årsskiftet 2006/2007, da arbeidet med Dokument nr. 1 for budsjettåret 2006 ble avsluttet. Først under behandlingen av Dokument nr. 1 for budsjettårene 2007 og 2008 vil det være aktuelt å gå tungt inn i resultatene. La meg likevel si at jeg anser målet om et NAV-kontor i hver kommune i løpet av 2009 som ambisiøst. I en oppstartsfase er det særlig viktig å etablere gode rutiner for økonomiforvaltning og sikre ansatte relevant opplæring av kompetanse. Ikke minst bør kunnskap om anskaffelsesreglementet gis prioritet.

Jeg har merket meg at departementet har satt i gang en bred gjennomgang av hjelpemiddelområdet. Dette er både viktig og nødvendig. Enkel tilgang til nødvendige hjelpemidler er av stor betydning for den enkelte når utfordringene i hverdagen skal møtes. En samlet komite har merket seg at åtte av ti merknader fra foregående år er kvittert ut. To forhold står tilbake, nemlig bedring av informasjonssikkerheten i trykdeetatens stormaskinmiljø og

forvaltningen av høreapparater. Når det gjelder det første, opplyses det at forholdet er tatt tak i, og at Riksrevisjonen følger saken.

Forvaltningen av høreapparater, derimot, gir grunnlag for sterk kritikk. Jeg finner grunn til å peke på at det under kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Dokument nr. 1 for budsjettåret 2005 ble opplyst at målsettingen var at tiltak skulle presenteres i forslaget til statsbudsjett for 2008 med sikte på å ha en permanent ordning på plass 1. januar 2008. En enstemmig komite var ikke fornøyd med dette og bad om at det ble iverksatt tiltak som gav brukerne et godt tilbud også i perioden fram til den permanente ordningen kom på plass. Saken hadde høy prioritet fra Stortingets side. Skuffelsen over at man verken har satt i verk strakstiltak eller satt frister som sikrer umiddelbar iverksetting av nyordningen, er stor. Når departementet attpåtil opplyser at arbeidet med å sikre en ny permanent ordning er forsinket, men uten å oppgi grunn, kan det være uttrykk for en manglende respekt for Stortinget som jeg ikke hadde forventet.

Når det gjelder Kommunal- og regionaldepartementet, er det bare å konstatere at komiteen er svært tilfreds med hvordan regnskapet er ført, og at det ikke er merknader til statsrådets forvaltning.

For Kunnskapsdepartementet: I forbindelse med behandlingen av Riksrevisjonens rapportering til Stortinget om regnskapet for 2005 forutsatte kontroll- og konstitusjonskomiteen at Regjeringen sørget for at det ble tatt et større ansvar for å sikre at virksomhetene gjennomfører sine budsjetter i samsvar med forutsetningene for bevilgningene. Det er derfor gledelig å konstatere at avsatt andel bevilgningsfinansiert virksomhet for første gang på flere år har vist nedgang. Tiltakene som departementet har iverksatt på dette området, ser dermed ut til å ha virket.

Riksrevisjonen har merknader til statsrådets forvaltning av studentsamskipnadene – dette på tross av pålegg og merknader i forbindelse med behandling av tidligere årsregnskap i Stortinget. Den nye loven om studentsamskipnader og lovendringene i den forbindelse vil trolig bidra til forbedringer i tilsynet med studentsamskipnadens ressursbruk.

Høgskolen i Hedmark har ikke fulgt reglementet om forvaltning av eksternt finansiert virksomhet ved universiteter og høgskoler og om disse institusjonenes samarbeid med andre rettssubjekter. Jeg ser god grunn til å understreke alvoret i dette fordi disse forholdene er tatt opp med høgskolen og departementet i tilknytning til revisjonen av regnskapene for både 2003, 2004 og 2005. Det er alvorlig at brudd på reglementer, mangelfulle rutiner og dokumentasjon fortsatt kan avdekkes av Riksrevisjonen for slik eksternt finansiert virksomhet.

For Høgskolen i Hedmark påvises det også store utestående fordringer, hull i bilagsrekkefølgen for utgående faktura, svakheter i avstemming av balansekonti og manglende vedlikehold av tilganger til økonomisystemer. En samlet komite påpeker at det er departementets ansvar å følge utviklingen nøye ved Høgskolen i Hedmark for dermed å sørge for at forvaltningen er forsvarlig, og at dette gir tilfredsstillende resultater.

Komiteen gjennomførte en åpen høring i forbindelse med universiteters avsetning til bevilgningsfinansiert virksomhet. Bakgrunnen var at de samlede avsetningene var på 2,1 milliarder kr, og at Riksrevisjonen påpeker at kun et fåtall av virksomhetene hadde satt opp en fullstendig dokumentasjon i sitt årsregnskap i tråd med departementets krav. Under høringen kom det fram en tilfredsstillende oversikt over denne avsetningen, og at det ikke er grunn til å reise tvil om behovet for størrelsen på dem.

Departementet har ikke påsett at det blir gjennomført tilsyn etter barnehageloven i 2006. Slikt tilsyn er et viktig virkemiddel for å sikre at målsettingene på barnehageområdet nås. Jeg vil benytte anledningen til å understreke viktigheten av slikt tilsyn.

Avslutningsvis er det god grunn til ved gjennomgangen av statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet å understreke departementets ansvar for å følge opp tidligere merknader og pålegg i forbindelse med framleggningen av statsregnskapene. En samlet komite finner det ikke tilfredsstillende at de samme feil og vesentlige mangler gjentar seg år etter år, slik Riksrevisjonens kontroll har avdekket.

Per-Kristian Foss (H) [12:26:56]: Jeg skal bare ta opp ett forhold, men det er et forhold som til gjengjeld gjelder alle departementer. Det er, som også komiteens leder påpekte, det store antall merknader som knytter seg til brudd på anskaffelsesreglementet. Dette forhold har vært tatt opp flere ganger i Stortinget – åpenbart uten at det nytter. Derfor har jeg tenkt – til glede for Stortinget og statsråden – å sitere hva hun selv sa om dette spørsmålet i en interpellasjonsdebatt 18. januar i fjor, 2007, på et tidspunkt da Dokument nr. 1 for foregående år var kjent for Stortinget. Statsråd Heidi Grande Røys sa den gang:

«Det skal vere nulltoleranse når det gjeld bevisste brot på innkjøpsregelverket.»

Det kan gi et inntrykk av at de brudd som nå foreligger, er ubevisste. Det er på mange måter litt underlig, når man fra samme debatt leser hva statsråden sier om tiltak i eget departement, altså i Fornyingsdepartementet. Jeg siterer fra samme debatt 18. januar 2007:

«Nøkkelpersoner skal lærast opp, saksbehandlarane skal få ei betre rettleiing i korleis ein skal gjennomføre innkjøpsprosessar, vi skal ha klårare interne rutinar for korleis ein går fram ved offentlege innkjøp, og vi skal aktivt nytte tilgjengeleg verktøy.»

Dette har, forutsetter jeg, skjedd, og allikevel har vi fortsatt og åpenbart ingen særlig nedgang i brudd på innkjøpsregelverket.

Jeg vil også vise til hva statsråden sa, meget åpenhjerlig, i debatten i fjor. Hun karakteriserte de stadige brudd på innkjøpsregelverket som pinlig, og jeg siterer videre:

«Eg meiner det, rett ut – det er pinleg.»

Hun beskriver sin egen fremgangsmåte slik:

«Eg gav straks, faktisk same dag, beskjed om at her skal det sendast ut brev – vi kan ikkje ha det sånn. Eg sende brev til alle departement, der eg bad dei om å passe betre på at regelverket vert etterlevd ved egne innkjøp. Eg bad statsrådene i kvart departement syte for

at deira underliggjande etatar gir desse reglane større merksemd. Kwart departement må sjå på dei interne rutinane for å vurdere korleis desse kan betrast. Likeins bad eg om at kvart departement må syte for å halde ved like og vidareutvikle den interne kompetansen ein har om reglane. Eg oppfordra alle statsrådene til å sjå på kva tiltak som kan gjerast i kvart enkelt departement, for dette kan vere ulikt, og det er ulikt kven som har fått kommentarar. Likevel må kvart enkelt departement gå igjennom sin portefølje, for å sjå korleis ein heilt konkret kan sikre betre etterleving av innkjøpsreglane og sjølvsagt ha ei tettare oppfølging av sine underliggjande etatar.»

Da kan det jo tyde på at ingen hører på statsråden i Fornyingsdepartementet, når dette brevet er sendt. Vi kan jo få vitneprov fra de to tilleggsstatsråder som er til stede her i salen iallfall, om hvordan dette er fulgt opp.

Mitt spørsmål til fornyingsministeren er om hun er fornøyd med andre statsråders oppfølging av dette – jeg skal la Fornyingsdepartementet ligge, for det har fått egen påtale i innstillingen. Og hvordan vil hun følge opp komiteens beskjed om at man ønsker at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med «en egen sak om håndteringen av regelverket for offentlige innkjøp»?

Øystein Djupedal (SV) [12:31:18]: Som saksordfører for Næringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet vil jeg kommentere Riksrevisjonens merknader for disse to departementene, og spesielt vektlegge to kritikkverdige forhold som komiteen tar opp i innstillingen.

På Landbruks- og matdepartementets område har Riksrevisjonen avgitt seks avsluttende revisjonsbrev uten merknader. Mattilsynet har fått revisjonsbrev med merknader. Riksrevisjonen har ingen merknader til statsrådets forvaltning i ett heleid statlig aksjeselskap.

Revisjonen av regnskapene for 2006 for Mattilsynet og Veterinærinstituttet viser en positiv utvikling i kvaliteten på regnskapsarbeidet.

Riksrevisjonen er kritisk til at det i 2006, i likhet med i 2005, er foretatt anskaffelser både i Mattilsynet og i Veterinærinstituttet i strid med regelverket for offentlige anskaffelser. Jeg vil derfor understreke at komiteen forutsetter at departementet gir høy prioritet til oppfølgingen av påviste brudd på regelverket for offentlige anskaffelser i underliggende virksomheter. Jeg vil for øvrig vise til andre innlegg i salen om dette. For Mattilsynet er det også nødvendig å følge opp Riksrevisjonens merknad om mangelfull kontroll av at alle fastsatte krav blir utfakturert og mangelfull internkontroll og oppfølging av rutiner.

Jeg vil også vise til at revisjonen har påvist at Landbruks- og matdepartementet har manglet en systematisk og dokumentert vurdering av risiko og vesentlighet som grunnlag for styring og oppfølging av underliggende virksomheter. Departementets arbeid med egen risiko- og vesentlighetsvurdering ble startet opp senhøstes 2006. Landbruks- og matdepartementet understreker at oppfølging av risikostyring er og vil være en sentral del av styringsdialogen mellom departementet og virksomhetene framover. Komiteen mener departementets oppfølging av risikostyring er viktig, og det er derfor ønske-

lig at Stortinget blir informert om dette arbeidet på egnet måte.

På Næringsdepartementets område har Riksrevisjonen for 2006 avgitt ni avsluttende revisjonsbrev uten merknader. Styret for det industrielle rettsvern, Patentstyret, fikk avsluttende revisjonsbrev med merknader.

Riksrevisjonen har vesentlige merknader til Patentstyrets regnskap for 2006. Det er påvist manglende etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser, mangelfull internkontroll og sviktende styring og kontroll med ict-sikkerheten. En samlet komite deler Riksrevisjonens bekymring og forventer at de påviste regelbrudd og mangelfulle rutiner for internkontroll rettes opp. Det er derfor bra at departementet ser alvorlig på disse forholdene og har iverksatt tiltak for å følge opp særlig anskaffelsesområdet og ict-sikkerheten.

Komiteen mener det er alvorlig at Riksrevisjonen har avdekket at det i fem av seks kontrollerte underliggende virksomheter er foretatt anskaffelser uten at regelverket for offentlige anskaffelser er fulgt. Vi er enig med Riksrevisjonen i at slike regelbrudd kan føre til at anskaffelser har blitt dyrere enn nødvendig, og at de valgte prosedyrer for anskaffelse medfører liten grad av åpenhet, som anses som viktig for å forebygge korrupsjon og misligheter.

Riksrevisjonen kan ikke se at departementet har fokusert spesielt på regelverket for offentlige anskaffelser i styringsdialogen med noen av de underliggende virksomhetene. Komiteen mener dette er lite tilfredsstillende, og vil understreke viktigheten av å følge opp disse forhold i styringsdialogen.

Komiteen har merket seg at Nærings- og handelsdepartementet uttaler at departementet har tatt grep for å sikre at underliggende virksomheter har god etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser, og forventer å se resultater av disse grepene gjennom Riksrevisjonens arbeid med Dokument nr. 1 for neste år.

Komiteen forutsetter at Nærings- og handelsdepartementet i framtiden vil sørge for at underliggende virksomheter følger regelverket for offentlige anskaffelser, og forventer at dette arbeidet gis høy prioritet.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 155 for 2006-2007 der departementet ble bedt om å prioritere oppfølgingen av Patentstyrets saksbehandlingstid og gjennomføre nødvendige tiltak med sikte på en vesentlig reduksjon av saksbehandlingstiden. Det er oppnådd forbedring i løpet av 2006, bl.a. for varemerke- og designområdet. Imidlertid er det sånn at gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt fra ca. 4,2 år i 2005 til 4,3 år i 2006. Målet er å avgjøre patentsøknader innen tre år i gjennomsnitt, som er i tråd med det andre land og Den europeiske patentorganisasjonen har som mål.

Komiteen har merket seg at departementet har bedt Patentstyret om å vurdere ytterligere tiltak for å bedre måloppnåelsen, og forutsetter at dette vil føre til vesentlig redusert behandlingstid.

Ola T. Lånke (KrF) [12:36:18]: Riksrevisjonens gjennomgang av statsregnskapet for 2006 viser heldigvis at det aller meste er tilfredsstillende. Det er avgitt 211 av-

sluttende revisjonsbrev uten merknader og 19 med merknader. Dette er litt færre merknader enn til regnskapene for 2005. Man får ta det positive til å begynne med.

Det som imidlertid ikke er så bra, er at fem virksomheter har fått brev med merknader for tredje år på rad. Flere fagdepartementer har også fått merknader om samme forhold tidligere. Dette tyder på at Riksrevisjonens merknader ikke følges like godt opp av alle fagdepartementer. Jeg vil derfor understreke at departementene her må bli flinkere, både når det gjelder egne aktiviteter, og overfor sine underliggende virksomheter.

Det er særlig ett tema som er en gjenganger – brudd på regelverket for offentlige anskaffelser. På dette området ser det ut til å være behov for en overordnet gjennomgang for å se hva som kan gjøres for at regelverket skal bli fulgt. Regelverket skal bl.a. bidra til at anskaffelser skjer på en åpen og samfunnstjenlig måte, og slik at en unngår misligheter. Det er da tankevekkende når til og med Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som forvalter regelverket, får kritikk for etterlevelsen – som andre hittil i debatten også har påpekt.

La meg samtidig si at Kristelig Folkeparti i utgangspunktet naturligvis forsvarer anskaffelsesreglementet, men vi vil samtidig understreke at det er et viktig unntak nedfelt i ordningen som skal sikre at frivillige ideelle organisasjoner, som f.eks. Frelsesarmeen, skal ha trygghet for driften av institusjonene de har for bl.a. barn og rusmiddelmissbrukere. Det er positivt at det finnes en slik unntaksbestemmelse i regelverket for offentlige anskaffelser for nettopp denne typen tilbud.

Statlige og kommunale oppdragsgivere skal kunne velge å gå i forhandlinger med ideelle organisasjoner i stedet for å følge det ordinære anskaffelsesreglementet. Den generelle bakgrunnen for unntaksbestemmelsen var bl.a. risikoen for at kravet til åpen konkurranse ikke i tilstrekkelig grad ivaretok hensynet til et ønsket samfunnsmessig engasjement og samarbeid med veldedige/ideelle organisasjoner. La meg derfor understreke at denne unntaksbestemmelsen er til for å bli brukt.

Som saksordfører for Justisdepartementet og Utenriksdepartementet vil jeg også knytte noen kommentarer til disse.

Også Justisdepartementet får kritiske merknader til brudd på regelverket for offentlige anskaffelser. Departementet får også kritikk for dårlig måloppnåelse i enkelte av de underliggende virksomhetene. Saksbehandlingstid og restanser økte i den sivile rettspleien på grunnplanen gjennom 2006. Det er forventninger til at et nytt saksbehandlingssystem som er tatt i bruk, etter hvert bidrar til raskere saksbehandling. Justisdepartementet sier at det har bedret seg i 2007.

Riksrevisjonen vil fortsatt følge opp merknader fra tidligere år som gjelder saksbehandlingstiden i domstolene og hos generaladvokaten og informasjonssystemet i politietaten. La meg understreke at det er svært viktig at informasjonssystemene i politietaten fungerer godt, og at en har reserveløsninger som kan fungere i alle situasjoner som måtte oppstå.

Når det gjelder Utenriksdepartementet, er det i sær-

lig grad i saker i tilknytning til utviklingshjelp som det er merknader til. Men det er bl.a. en gjenganger i departementet som helhet som gjelder praktiseringen av arbeidstidsbestemmelsene. Det forventes nå at dette blir tatt skikkelig fatt i av statsrådene i Utenriksdepartementet.

Komiteen har i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 1 hatt åpen høring med statsråd Solheim, der bl.a. følgende problemstillinger ble belyst:

- Utenriksdepartementets styring av utenriksstasjonene, rapporteringsrutiner, rutiner for behandling av rapporter og rapportering/håndtering av mistanke om korrupsjon og misligheter
- norsk bistands mål og resultatoppnåelse, forvaltningen av budsjettstøtte, kontroll med bruken av midler og bærekraften i prosjekter etter endt støtte

Riksrevisjonen påpeker at det er svakheter i departementets forvaltning av tilskuddene. Det gjelder også departementets oppfølging når det gjelder korrupsjon. I høringen redegjorde statsråden grundig for arbeidet knyttet til korrupsjon. En veileder er nå utarbeidet, og det er gjort et arbeid fra departementets side for å få bedre rutiner og kontroll ved korrupsjonsmistanker. Jeg har forventninger til at dette vil bidra til en bedre oppfølging i framtiden.

Riksrevisjonen melder om svakheter i forhold til målsettinger, resultatindikatorer, risikomomenter og resultatrapportering etter gjennomgang av prosjekter i Zambia, Malawi og Mosambik. La meg understreke at det er viktig at mål og rapporteringer er av en slik art at det er mulig å kontrollere om bevilgningene gir de ønskede resultater.

Riksrevisjonen stiller også kritiske spørsmål ved oppfølging når det gjelder budsjettstøtte. Budsjettstøtte gjør det vanskeligere å etterspørre bruken av midlene og om de virkelig brukes til å prioritere fattigdomsbekjempelse og utvikling. Samtidig gir de det enkelte lands myndigheter mulighet til å prioritere ut fra egne vurderinger. Dette er derfor et dilemma og bør følges nøye fra departementets side.

Stortingets viktigste måte å kontrollere bruken av bistandsmidler på er gjennom den årlige budsjettproposisjonen. Det er derfor viktig at det også framgår her hvor og til hvilke formål pengene skal brukes, og at det i ettertid redegjøres i budsjettproposisjonen for de resultater som er oppnådd. Dette er helt nødvendig for at Stortinget skal kunne utøve nødvendig styring og kontroll.

Berit Brørby (A) [12:43:50]: Politisk arkeologi er ingen eksakt vitenskap. Derfor sier det seg selv at etter rapporten om statsregnskapet for 2006, som altså behandles i april 2008, har helt sikkert veldig mye skjedd som vi foreløpig ikke har kunnskap om. Denne tidsforskjellen, som er ganske stor, viser ikke alle de faktiske utbedringer som har blitt foretatt. Så denne debatten blir litt om snøen som falt i fjor.

Jeg har ansvaret for to departement, Fornyings- og administrasjonsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet. La meg si litt først om regnskapet for Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Under behandlingen av statsregnskapet for 2005 la kontrollkomiteen vekt på at Riksrevisjonen så vel som Stortinget

get en rekke ganger hadde påpekt alvorlige mangler i etterlevelsen av regelverket for offentlige anskaffelser, som har vært tema for alle som har hatt ordet så langt. Komiteen fant det spesielt kritikkverdig at heller ikke Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som har ansvaret for regelverket, kom fra Riksrevisjonens gjennomgang uten anmerkninger. Riksrevisjonens rapport for 2006 viser at departementet og flere av dets underliggende virksomheter, som fylkesmennene, Statsbygg mv., fortsatt bryter regelverket. Komiteen har derfor funnet det nødvendig å følge opp sin enstemmige merknad fra 2005, og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om håndteringen av regelverket for offentlige innkjøp.

Videre har Riksrevisjonen avdekket vesentlige mangler ved sporbarheten og manglende etterkontroll i Statsbyggs regnskaper for utenlandsvirksomheten. Stortinget har ved flere anledninger understreket nødvendigheten av at beslutninger kan etterprøves, og forutsetter at arbeidet med å sikre gode rutiner gis høy prioritet. Videre er det seks av sju forhold som ble rapportert for 2005, som ikke er brakt i orden ifølge rapporten for 2006 – det kan jo godt hende at det er i orden nå. Dette gjelder viktige områder som katastrofe- og beredskapsplaner, styring av fylkesmannsembetene og svakheter ved den interne kontrollen i departementenes servicesenter. Jeg forutsetter at statsråden tar tak i problemene. Hun har sikkert allerede også gjort det, men jeg finner grunn til allikevel å understreke at Fornyings- og administrasjonsdepartementet har et særlig ansvar for den overordnede statlige forvaltning, og har dermed også et særlig ansvar for å holde orden i eget hus. Men jeg er sikker på at i neste rapport om statsregnskapet, som kommer høsten 2008 og vil gjelde statsregnskapet for 2007, er det bare pluss i margin. Vi får se.

Når det gjelder Barne- og likestillingsdepartementet, er det også her tverrpolitisk enighet om at barn som utsettes for omsorgssvikt, overgrep eller mobbing, skal ha hjelp og støtte. Utbygging av et godt barnevern må derfor gis høyeste prioritet, og det må sikres et bredt tilbud bestående av rådgivning, avlastning, fosterhjem og institusjoner. Men dette er samtidig et krevende område, og det hersker liten tvil om at overføringen av barnevernet til staten var en reform som vi nå i etterpåklokskapens lys, i ettertid, kan si var for dårlig forberedt og underfinansiert.

Departementets uklare styringssignaler og usikkerhet med hensyn til rapporteringskrav har vært et tilbakevendende tema. En samlet komitee understreker nødvendigheten av god kommunikasjon mellom departement og etat og håper at den egne enheten departementet nå har etablert for å bedre situasjonen, faktisk gir resultater. Vi har hatt inntrykk av i Stortinget, i kontrollkomiteen, at det er et sterkt behov for en bedre kommunikasjon mellom Bufetat og departementets politiske ledelse.

Jeg er glad for å kunne si at Riksrevisjonens rapport også viser at det på flere områder går i riktig retning. Bufdirektoratets regnskapsføring for 2006 anses å være av god kvalitet, og det er tegn til bedring når det gjelder systemer og rutiner for å sikre en tilfredsstillende internkontroll.

Kontrollen med den økonomiske styringen av de private barnevernsinstitusjonene er derimot en særlig utford-

ring. Mangel på felles rutiner ved kjøp av plasser i disse institusjonene skaper vilkårlighet. Når ca. 50 pst. av plassene kjøpes uten at regelverket for offentlige anskaffelser følges, vanskeliggjør det muligheten for kontroll. Jeg forutsetter at arbeidet med å utarbeide gode rutiner på dette området gis høy prioritet.

Komiteen er også opptatt av gode rutiner for å sikre personvernet i barnevernet og ber om å bli særlig underrettet om innsatsen på dette området.

Jeg skal ikke i dette innlegget gå nærmere inn på virksomheten i Bufetat. Som Stortinget er kjent med, foreligger det en egen forvaltningsrevisjonsrapport fra Riksrevisjonen om dette som Stortinget vil få full anledning til å behandle i forbindelse med gjennomføringen av Stortingets mål for barnevernet i løpet av våren.

Tilskuddsordningen for krisesentrene forvaltes av Buf-direktoratet. Ifølge Riksrevisjonen har ikke departementet tatt tak i oppfølgings- og kontrolloppgavene når det gjelder disse tilskuddene. En samlet komitee ber Riksrevisjonen gi en særlig orientering om dette i statsregnskapet for 2007. Det er også registrert svakheter i etatenes forvaltning av tilskuddsordningen for de kirkelige familievernkontorer.

Riksrevisjonen stiller seg kritisk til departementets styring av Fordelingsutvalget og sekretariatet for Forbrukertvistutvalget, og viser til at departementet ikke har stilt krav til virksomhetene i tråd med økonomireglementet. En samlet komitee støtter Riksrevisjonens kritikk og forutsetter at departementet tar tak i forholdet. Det samme gjelder for den overordnede styringen av Likestillings- og diskrimineringsombudet, Statens institutt for forbruksforskning og Forbrukerrådet.

Det er nok å ta tak i for den nye statsråden i Barne- og likestillingsdepartementet!

Statsråd Kristin Halvorsen [12:51:28]: Først noen korte kommentarer om de merknadene som komiteen og Riksrevisjonen har hatt som gjelder Finansdepartementet. Jeg er tilfreds med at av åtte avsluttende riksrevisjonsbrev er det ikke merknader i sju, men jeg er selvfølgelig ikke fornøyd med at det er merknader i ett av dem.

De forholdene som Riksrevisjonen har tatt opp, og de forholdene som komiteen også understreker, blir tatt på alvor i Finansdepartementet og skal følges opp. Det dreier seg om forsinkelser i framdriften av Au2sys. Det dreier seg om avdekking av at det har vært mulig å komme inn og endre ligningene for ansatte i ligningsvesenet – det er helt uakseptabelt, og det følges nøye opp overfor skatteetaten. Og det dreier seg om det som har vært en gjenganger i kritikken av alle departementer og underliggende etater, nemlig at anskaffelsesregelverket ikke følges skikkelig opp. Det dreier seg også om skatteetaten, og jeg tar selvfølgelig min del av ansvaret for at den delen skal følges opp. Så regner jeg med at statsråd Grande Røys kommer litt mer generelt tilbake til kritikken.

Så et par merknader om Forsvarsdepartementets budsjett, for Stortinget må ikke forledes til å tro at forsvarsministeren ikke møter uten å ha avtalt med andre å følge opp den kritikken som kommer når det gjelder Forsvars-

departementet. Forsvarsministeren har selvfølgelig merket seg at det er levert fire brev fra Riksrevisjonen, hvorav tre ikke inneholder kritikk, mens ett inneholder til dels alvorlig kritikk av Forsvarets regnskap for 2006. På forsvarsministerens vegne vil jeg gjerne si at den kritikken som kommer fra Riksrevisjonen, blir fulgt veldig nøye opp. Det har høy prioritet både i Forsvarsdepartementet og i Forsvaret å følge opp det, ikke bare for 2006, men også for 2007. De tiltakene som er satt i gang, har gitt en gradvis og vesentlig forbedring av forvaltningen av Forsvaret siden 2005, og Forsvarsdepartementet følger opp gjennom iverksettelsesbrev og månedlig rapportering i etatstyringsmøtene. Den kritikken som kommer knyttet til å følge opp realistisk budsjettering, er en viktig påpekning som også følges opp i det som dreier seg om investeringsbudsjettet for 2007 og videre.

Så en liten kommentar om det som dreier seg om materiellforvaltning. Det arbeides det med – jeg ser at komiteen også har merket seg at det jobbes med dette – i Forsvaret. Det har hatt høy prioritet i lang tid, og det nedlegges mye arbeid på dette. Det er i FLO også i arbeid en forberedelse til innføring av nye datasystemer som er iverksatt gjennom et prosjekt som heter Prosjekt datakvalitet, for å sikre at det er skikkelig kvalitet i materiellforvaltningen.

Jeg har også lyst til å legge til for egen del at mitt inntrykk er at dette har høy prioritet hos forsvarsministeren og i Forsvarsdepartementet, og at det har vært veldig mye å ta tak i på det feltet, men at det nå gjøres en grundig og skikkelig jobb. Og så er det jo slik for alle departementer at vi trenger en riksrevisjon som ser oss i kortene innimellom, for at vi hele veien skal være skjerpet for å gjøre en bedre jobb.

Statsråd Heidi Grande Røys [12:55:20]: Regjeringa ser veldig alvorleg på dei brota Riksrevisjonen har avdekt på innkjøpsområdet. Lat det ikkje vere tvil om det. Som statsråd Halvorsen nettopp var inne på, er Regjeringa sjølvsagt glad for at vi har Riksrevisjonen, som avdekkjer både store og mindre brot. Eg er ikkje nøgd med, og Regjeringa er ikkje nøgd med, at det er brot å avdekkje. Men at vi vert sett i korta slik at vi er skjerpa til kvar tid, det er bra.

Som både komiteleiaren og representanten Foss var inne på, ynskjer komiteen at Regjeringa skal kome tilbake til Stortinget med ei eiga sak om handteringa av regelverket for offentlege innkjøp. Det skal vi sjølvsagt gjere, og eg kjem tilbake til Stortinget på ein eigna måte med ei slik sak.

Som regelverksforvaltar har denne regjeringa allereie gjennomført ei rekkje tiltak på innkjøpsområdet sidan vi starta i 2005. Lovgjevinga var av mange oppfatta som komplisert. Vi kom med eit nytt og forenkla regelverk frå 2007, altså året etter det denne revisjonsrapporten gjeld. Det er grunn til å tru at dei grepa vi tok, har gjort det lettare å handle riktig.

Like før dei nye reglane kom, gav vi ut ein omfattande rettleiar, slik at dei riktige løysingane har vorte lettare tilgjengelege for den enkelte innkjøparen.

Frå 1. januar 2007 vart trugsmålet om gebyr for bevis-

te, ulovlege direkteinnkjøp reell. Vi har allereie sett oppslag der KOFA har ilagt milliongebyr i ei sak der konkurransen ikkje var kunngjord slik han skulle. Eg vil tru at det å ha den typen ris bak spegelen òg vil gjere sitt til at ein får færre brot på regelverket i framtida.

Så har vi gjennom auka løyvingar til KOFA redusert saksbehandlingstida. Det var viktig, for vi hadde ei saksbehandlingstid på over eitt år i dei verste tilfella. No er vi nede på tre månader, og vi må liggje på tre månader for at òg KOFA si saksbehandling skal oppfattast som reell.

Frå 1. januar 2008 fekk vi eit nytt direktorat for forvaltning og ikt, der eit av satsingsområda er innkjøp. Ei av DIFI sine oppgåver er å arbeide for at offentlege innkjøp skjer på ein betre, enklare og sikrare måte. DIFI kan allereie tilby eit verktøy som skal hjelpe til slik at regelverket vert følgt. Det er inngått nye rammeavtaler med tilbod til nesten alle offentlege verksemdar om innføring og bruk av elektronisk verktøy til støtte for gjennomføringa av heile innkjøpsprosessen. Eg synest å minnstast at representanten Foss òg nemnde elektronisk verktøy som eitt av sine grep i interpellasjonen frå i fjor. Dette med elektronisk verktøy gjerdet òg mogleg å etterspore heile prosessen og følgje heile prosessen i alle ledd, og vil gje auka etterleving, meiner eg.

Felles for desse tiltaka er, som eg seier, iverksetjinga av lova frå 1. januar 2007. Direktoratet kom på plass 1. januar 2008, altså vel eit år etter at denne revisjonsrapporten som vi no behandlar, vart gjennomført, og som gjeld innkjøp for 2006. Også FAD sine merknader om brot på regelverk, som eg ikkje på nokon måte er nøgd med, har jo ført til endring. Vi har sentralisert innkjøpsfunksjonen i mitt departement. Det kan jo hende at fleire må gjere det, etter ei tid då ein i veldig stort omfang har delegert ut innkjøpsarbeidet, der ein i mindre grad kanskje får ein samla kompetanse på å gjennomføre eit komplisert regelverk. Kanskje fleire må gå den vegen FAD har gjort, nemleg å sentralisere innkjøpsfunksjonane. Eg forventar sjølvsagt at det fører til at vi ikkje har merknader neste gong. Dei andre departementa og underliggjande etatar må sjølvsagt òg følgje opp det.

Eg vil likevel ikkje slå meg til ro med det vi no har gjort, og det eg no har skissert at vi har gjort. Allereie i år vil det verte sett i gang eit arbeid for å sjå på korleis reglane for handheving av innkjøpsreglane kan betrast ytterlegare. Eit nytt EØS-direktiv skal gjennomførast. Dette medfører m.a. at leverandørane sine klagemoglegheiter skal styrkjast.

Som regelverksforvaltar kan ein gjere mykje frå sentralt hald. Og som eg har orientert komiteen om, har vi gjort mykje. Men samtidig må vi hugse at ansvaret for innkjøp òg i stor grad er delegert i Noreg. Vi har sett at mange offentlege leiarar ikkje har hatt god nok fokusering på det, og ikkje har sett av nok ressursar til kompetanse eller har hatt nok folk til å gjere jobben. I fjor sommar gjekk eg difor igjen ut og oppmoda alle leiarar i staten om å ta dette på alvor. Det kjem òg til å vere tema i toppleiarssamlinga for inneverande år.

Eg har ikkje tenkt å late folk sove i timen når det gjeld

å følge opp regelverket. Eg ser det som svært alvorleg at det er gjentekne brot på dette regelverket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Kristian Foss (H) [13:00:28]: To korte merknader:

De etater man kan delegere makt til, de etater kan man også instruere hvordan makten skal utøves. Jeg regner med at det med delegeringen følger en instruks om at anskaffelsesregleverket skal følges. Jeg vil be statsråden bekrefte at det skjer – ikke bare i eget departement, men også i andre departementer.

Merknad nr. 2: Jeg er klar over at Regjeringen ikke – en flertallsregjering aller minst – lar seg binde av annet enn vedtak i Stortinget. Men jeg hadde ventet at statsråden hadde bekreftet den enstemmige komitehenstilling som ligger i formuleringen om at man ber om at det fremmes en egen sak om dette til Stortinget.

Statsråd Heidi Grande Røys [13:01:10]: Eg beklagar det dersom det var uklårt. Det var mi meining å stadfeste at eg sjølvsagt gjer som komiteen ynskjer – det skulle berre mangle. Det er òg i mi interesse at eg har fleire med meg i arbeidet for at dette regelverket vert etterlevt. Dette gjorde eg òg veldig klart i samband med interpellasjonen til meg frå representanten Foss i fjor, ein interpellasjon som eg sette stor pris på.

Som representanten Foss heilt klart var inne på, har ein ikkje berre moglegheit til å delegere, ein har òg moglegheit til å instruere. Vi har teke fleire grep for å få andre departement og underliggjande etatar til å følge regelverket, både gjennom ei direkte opplysning, så å seie, om følgjene – dei skal sjølvsagt òg liggje der – og gjennom det regelverksarbeidet eg har gjort. Det har dreidd seg om både å fornye og å forenkle regelverket, om å kunne gi KOFA moglegheit til sanksjonar – slik at ein òg har det riset bak spegelen – og, ikkje minst, om å få til ein overgang til elektronisk verktoy, som gjer at ein kan spore heile innkjøpslinja.

Det vil nok ta litt tid før alle har fått oversikt over det nye regelverket, men vi jobbar iherdig vidare for at alle skal etterleve det. Det skulle berre mangle.

Sigvald Oppbøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Sylvia Brustad [13:02:41]: Jeg har merket meg påpekningene når det gjelder avvik mellom budsjerterte og regnskapsførte inntekter for budsjettåret 2006. Jeg har allerede justert inntektsanslagene i 2008-budsjettet, slik at bevilgningsreglementets krav til realistisk budsjertering følges.

Jeg har også merket meg komiteens merknader til måloppnåelsen i spesialisthelsetjenesten, og jeg vil understreke at jeg tar på stort alvor de utfordringer som gjenstår når det gjelder å hjelpe mennesker med psykiske lidelser og rusproblemer. Mellom 1998 og 2006 har den nasjona-

le dekningsgraden i tilbudet til barn og unge økt, slik at målet om 5 pst. dekningsgrad ser ut til å bli nådd i løpet av inneværende år. Samtidig viser tall for gjennomsnittlig ventetid en viss reduksjon i ventetid for barn og unge fra 3. tertial 2006 til 3. tertial 2007. Rekrutteringa av fagpersonell er styrket gjennom en egen personellplan, og tilgangen på fagpersonell har heldigvis vist en positiv utvikling i opptrappingsperioden. En egen ventetidsgaranti i spesialisthelsetjenesten for barn og unge med psykiske lidelser og unge rusmiddelavhengige under 23 år vil bli iverksatt fra 1. september i år. Ordninga vil sikre at barn og unge får rett til vurdering senest innen ti dager og rett til behandling senest innen 65 virkedager. Regjeringa har, som kjent, også utarbeidet en opptrappingsplan for rusfeltet, som er presentert i budsjettet for inneværende år.

Det er i flere år blitt stilt krav om at veksten innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelavhengige skal være sterkere enn innen somatisk behandling.

Det har i flere år vært arbeidet med å bedre kvaliteten på datarapporteringa for psykisk helsevern – uten at vi har greid å få de resultater vi ønsker. De største kvalitetsproblemene finner vi på dataene som rapporteres for psykisk helsevern for voksne. Sosial- og helsedirektoratet skal derfor – på oppdrag fra departementet – i år sette i gang et samarbeidsprosjekt med SINTEF Helse for å bedre kvaliteten på disse dataene. Kravet om å bedre kvaliteten i rapporteringa er også fulgt opp i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene, både i 2007 og i 2008.

Regjeringa har, som kjent, i St.prp. nr. 1 for inneværende år lagt fram en nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering. Vi ønsker å styrke dette feltets posisjon og prestisje i helse- og omsorgstjenesten for å nå de overordnede målene, som det virker som om det er bred enighet om. Denne strategien skal også sikre nasjonal koordinering av planene som de regionale helseforetakene har utarbeidet for rehabiliteringsfeltet.

Jeg ser at det er merknader – og det forstår jeg – når det gjelder bruken av Individuell plan, som er et svært viktig område i denne strategien. Det er nå laget en ny veileder til forskriften om Individuell plan. Sosial- og helsedirektoratet har også styrket informasjonsarbeidet overfor brukergrupper og hjelpeapparatet. Det skal i år gjennomføres regionale konferanser om erfaringer med Individuell plan i hver helseregion. Målet er at Individuell plan skal bli tatt enda mer i bruk enn det som er tilfellet i dag.

Jeg har også merket meg at komiteen ber departementet om å «følge opp at det er samsvar mellom lovlig tildelte stillinger og faktisk antall stillinger». Det er jeg sjølvsagt helt enig i. I tildelingsbrevet for 2008 har vi bedt Sosial- og helsedirektoratet om å videreutvikle databasen til Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefording. Dette skal skje i samarbeid med de regionale helseforetakene. Det legges opp til at den nye databasen skal være ferdig i løpet av 2009.

Som Stortinget er godt kjent med, har de regionale helseforetakene over tid ikke forholdt seg til de rammer som Stortinget bevilger gjennom statsbudsjettet. Det er grunnleggende udemokratisk.

For å nå resultatene også på økonomiområdet er det helt avgjørende at det er etablert styringssystemer helt nede i alle organisasjoner, og at det er tilstrekkelig økonomisk kompetanse i helseforetakene – som samlet har et stort økonomisk ansvar. Dette jobber vi med. Ansvarlige og kompetente ledere med riktige holdninger er også helt avgjørende for å oppnå den kostnadskontroll som vi alle er enige om.

Jeg kan forsikre Stortinget om at jeg og mitt departement følger helseforetakene meget tett. Det er i år lagt meget sterke og detaljerte føringer på hvordan dette skal skje for å oppnå den økonomiske kontrollen som vi ønsker, og som skal sikre at ikke noe regionalt helseforetak bruker mer penger enn det Stortinget har bestemt.

Presidenten: Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 2591)

Sak nr. 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende utnevnelsen av nytt barneombud (Innst. S. nr. 171 (2007-2008))

Per-Kristian Foss (H) [13:08:28] (ordfører for saken): Denne saken er vel en av de sakene som har vært raskest behandlet av kontroll- og konstitusjonskomiteen. Komiteen sier da også avslutningsvis – og jeg vil tilføye for egen regning: lakonisk:

«Komiteen har notert seg Ramin-Osmundsens avgang, og finner det derfor ikke nødvendig å forfølge saken videre.»

I det vil vel de fleste huske hva saken gjaldt.

Jeg har merket meg stortingspresident Thorbjørn Jaglands ønske om at aktuelle politiske saker får en sterkere plassering i Stortinget og ikke bare i media. I denne saken må jeg nok innrømme at det foregikk mer i media enn i stortingssalen og i komiterom. Det kan tenkes at det har vært en sammenheng mellom det faktum at det ble åpnet sak i kontroll- og konstitusjonskomiteen om disse forhold, og sakens endelige utfall.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 2591)

Sak nr. 5

Interpellasjon fra representanten Vigdis Giltun til helse- og omsorgsministeren:

«Nedbyggingen av psykiatriske sykehjemsplasser har gått raskere og lengre enn det opptrappingsplanen la opp til. Disse plassene har ikke blitt erstattet av noe annet tilfredsstillende alternativ for de mest alvorlig syke. Utagerende personer over 60 år med tunge psykiske lidelser, som tidligere fikk et langvarig bo- og behandlingstilbud

innenfor spesialisthelsetjenesten, blir i dag lagt inn på de ordinære sykehjemmene. Sykehjemmene mangler faglig kompetanse og bemanning til å ta imot disse beboerne, noe som medfører unødige bruk av tvang og manglende behandling. Denne feilplasseringen av pasienter fører også til mye uro og utrygghet både blant de ansatte og blant de andre sykehjemsbeboerne.

Hva mener statsråden er oppnådd når de ordinære sykehjemmene nå erstatter funksjonen til de statlige psykiatriske institusjonene?»

Vigdis Giltun (FrP) [13:11:00]: Det har skjedd store endringer innenfor psykiatrien – fra 1975, da det fantes 16 000 sengeplasser, og fram til 2002, da det var ca. 5 500 igjen. Nedbyggingen av disse plassene fortsetter fremdeles. Bakgrunnen for denne utviklingen har til dels vært ideologien om at omsorgen skal skje utenfor institusjon og i nær tilknytning til lokalsamfunnet. Konsekvensen er at mange av dem som tidligere fikk et tilbud innenfor spesialisthelsetjenesten, nå kun mottar et omsorgs- og behandlingstilbud i sin hjemkommune.

Senest i årets budsjettinnstilling uttalte en samlet komite at

«nedbyggingen av de psykiatriske sykehjemsplasser har gått raskere og lenger enn det planen la opp til. For kommunene har dette ført til en økonomisk og ressursmessig belastning utover det planlagte, og dette er bare delvis kompensert.

Flertallet kan ikke se at nedbyggingen som har vært på statlig side, i tilsvarende grad blir erstattet av et tilfredsstillende alternativ».

Komiteen mente at situasjonen var spesielt kritisk for de aller dårligste, de med alvorlige sinnslidelser, som det er nødvendig å sikre et langvarig botilbud og et behandlingstilbud innenfor spesialisthelsetjenesten, og for et lite antall pasienter som har alvorlige diagnoser og dårlig boevne.

Komiteen bad også Regjeringen senest i forslag til neste års budsjett om å komme med en plan for å sikre at de dårligste psykiatriske langtidspasientene får varige og nødvendige tilbud. Komiteen var bekymret for at disse pasientene ikke ville få sitt behov dekket innenfor planperioden for opptrappingsplanen for psykisk helse.

Det finnes få eller ingen direkte omsorgstilbud til varig pleietrengende eldre psykiatriske pasienter. Bo- og rehabiliteringssentre ser ut til å være forbeholdt yngre pasienter som skal tilbakeføres til et mer normalt og selvstendig liv. Når eldre utelukkes fra behandling, kan årsakene som oppgis, enten være at de er for gamle – altså over 60 år – at de kan medisineres og behandles i sykehjem eller eget hjem, eller at de ikke er i fysisk stand til å stelle seg selv.

Slik jeg ser det, handler dette om aldersdiskriminering. Jeg kan ikke akseptere at eldre nektes behandling av en psykisk lidelse fordi kroppen er i fysisk dårlig forfatning eller at de ikke klarer å ivareta god egenomsorg. Jeg kan ikke se at de har noe mindre behov for behandling av sin psykiske sykdom av den grunn.

Det finnes yngre mennesker som har slike problemer i tillegg, men som selvsagt får behandling i spesialisthelse-

tjenesten. Hvorfor kan det da aksepteres at personer over 60 år ikke får hjelp innenfor psykiatrien, med en slik begrunnelse? Det er vel ikke slik at psykiatriske sykepleiere og hjelpepleiere ikke klarer å bidra med annet enn nødvendig stell?

De eldre som trenger spesialisert behandling, har forskjellige diagnoser. Det kan være personer som har hatt psykiske problemer tidligere, og som nå dukker opp igjen, men nå er de altså for gamle for psykiatrien. De kan ha løsemiddelskader, alkoholskader, flere typer demens, personlighetsforandringer, tunge depresjoner eller andre diagnoser. Ofte er det slik at disse personene i all framtid vil måtte ha et kommunalt omsorgs- og pleietilbud, enten i et sykehjem eller i en omsorgsbolig. Men det utelukker ikke behovet for behandling på lik linje med yngre syke.

De siste årenes satsing på psykiatri er i svært liten grad rettet mot eldre og deres behov for behandling. Man ser nå at eldre pleietrengende mennesker med tunge psykiske lidelser som er ute av stand til å bo i hjemmet alene, plasseres i somatiske sykehjem sammen med andre pasienter med en gjennomsnittsalder på rundt 90 år.

Av mangel på tilfredsstillende tilbud fungerer sykehjemmene i stadig økende grad som oppbevaringsplasser for eldre psykiatriske pasienter. Mange psykiatriske pleiepasienter er utagerende og til dels fysisk sterke. Det sier seg selv at det å plassere dem i samme avdeling og ved samme bord som andre grupper i sykehjemmene, kan bli en belastning for dem selv. Det skaper vanskelige situasjoner og stor utrygghet blant de øvrige pasientene eller beboerne, og det er også en tung belastning for de ansatte, som sjelden har spesialkompetanse innenfor psykiatri.

God fagkompetanse kan være avgjørende for om behandlingen gir bedring eller forverring og også for om det blir tatt i bruk unødig bruk av tvang. Sykehjemmene forsøker å stå til disposisjon, men dette får som sagt veldig mange uheldige konsekvenser, både for den personen som blir feilplassert, og for de øvrige beboerne og personalet.

I dag er det stor mangel på sykehjemsplasser, og i mange kommuner er terskelen for å få en plass i mine øyne uforsvarlig høy. Dette er også et resultat av en nedbygging av institusjonsplasser i aldershjemmene og en satsing på at flest mulig skal bo i egne hjem eller i omsorgsboliger så lenge de ønsker det. Tanken har vært god, men man ser i dag at behovet for institusjonsplasser er langt større enn det som er tilgjengelig, bl.a. på grunn av økende levealder, men også på grunn av at de forskjellige alvorlig syke pasientene nå må konkurrere om plassene. Hvis det ikke gjøres et dramatisk løft både når det gjelder kapasitet, og når det gjelder bemanning, vil situasjonen stadig forverre seg. I tillegg til en mye mer offensiv opptrapping av sykehjemsutbyggingen må enkelte sykehjem spesialisere sine tilbud, slik at vi i framtiden kan unngå det som skjer i dag, nemlig at eldre somatiske pleiepasienter, psykiatriske pleiepasienter og yngre pleietrengende personer med kroniske sykdommer plasseres sammen.

Opprettelse av enheter for aldersdemente er en begynnelse, men det har gått altfor sakte. Hvorfor må det ta flere tiår fra man vet om – og antar – et behov til man klarer å få på plass egnede tilbud til denne gruppen, som nå utgjør

flertallet av beboerne i sykehjemmene? Og må det gå like tregt med å opprette andre helt nødvendige tilrettelagte tilbud til eldre? Hvis enkelte enheter ved sykehjemmene blir tilrettelagt med rett bemanning og kompetanse – noen for aldersdemente, noen for forskjellige grupper av yngre kronisk syke og pleietrengende, noen for psykiatriske pleiepasienter – vil verdigheten og livskvaliteten for alle disse hardt prøvede medmenneskene bli ivaretatt på en langt bedre måte, uansett diagnose og alder.

Selv om spesialisthelsetjenesten har ansvaret for selve behandlingen av psykisk syke, må det allikevel sikres bedre ressursutbygging i kommunene. Det kommer ikke av seg selv, bare ved å tilføre ekstra midler i rammetilskuddene eller ved å gi mindre tilskudd til bygging av flere sykehjemsplasser. I dag oppleves store forskjeller kommunene imellom, både økonomisk og rundt tenkingen i den kommunale delen av opptrappingsplanen. Selv om Stortinget gjennom hele tiårsperioden har tilført øremerkede opptrappingsmidler, har man sett at den faglige opprustingen ikke har vært slik en burde kunne forvente. Det har kanskje sin forklaring i at det har vært opp til kommunene selv å disponere midlene etter vide fullmakter. I kommunehelsetjenesten finnes det fremdeles knapt nok psykologer og psykiatere, og dette betyr at psykisk syke ikke kan forvente å få et tilfredsstillende behandlingstilbud på dette nivået.

I opptrappingsplanen er forholdet mellom personell i kommunene og personell i institusjoner som skulle bygges ned, altfor dårlig presisert. Det er bare sagt at ressurser ute i kommunene skal rustes opp, og ikke hvorfra personellet skal tas eller hvilke typer personell det er snakk om. For å lykkes med opptrappingsplanen må det sikres kvalitet i oppbyggingen av de distriktspsykiatriske sykehjemmene og et mer helhetlig tilbud i de distriktspsykiatriske sentrene, som også ivaretar de eldre på en langt bedre måte.

Den statlige opptrappingsplanen for psykisk helse ser ikke ut til å ha tatt mye hensyn til dem over 60 år. Slik jeg ser det, faller eldre utenfor i flere sammenhenger.

For ytterligere å forklare mitt inntrykk av at eldre psykisk syke ikke synes å bli regnet med lenger, vil jeg nevne noe jeg opplevde som ganske provoserende. Jeg var til stede hos SSB for ca. ett år siden, hvor det ble presentert en statistikk over utviklingen av psykisk sykdom innenfor forskjellige aldersgrupper. Til min store overraskelse var det en bratt kurve i den øvre aldersgruppen. Forklaringen var at de som var på sykehjem, var utelatt, med den begrunnelsen at de fleste av beboerne var demente. SSB utarbeider statistikker som vi skal bygge vårt behandlingstilbud på, og da burde dette være alarmerende for flere enn meg.

Behandlingen av eldre psykisk syke kan ikke defineres som et kommunalt ansvar, men som et ansvar som spesialisthelsetjenesten må ta ved å opprette flere døgnplasser, og ansvarsforholdet mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten må avklares.

Jeg stilte statsråden spørsmålet om hva som er oppnådd for de eldre psykisk syke, når man har bygd ned tilbudet for sykehjemsplasser innenfor spesialisthelsetjenesten. For denne gruppen jeg i dag har snakket om, er dette i hvert fall etter min mening en tragedie. Og det er ikke et problem

man kan bruke tid på å løse. Aldersdiskriminering som medfører tap av rett til behandling av psykisk sykdom, kan ikke lenger aksepteres, og feilplassering i de kommunale sykehjemmene må snarest opphøre – av hensyn til den enkelte pasient, men også av hensyn til de andre beboerne og av hensyn til de ansatte.

Jeg håper nå at statsråden kan gi et klart svar på om hun deler mitt syn og mine bekymringer i denne saken, og hva hun eventuelt vil foreta seg for å rette opp det som nå har skjedd, og som vi i økende grad ser skjer. Jeg ser fram til statsrådets svar. Jeg vil også si at jeg kjenner til at det i mange kommuner er opprettet spesielle avdelinger, men dette gjelder veldig mange og er ikke noe vi kan vente lenge på å få en endring av. Dette gjelder veldig mange alvorlig syke, som trenger et tilbud innenfor spesialisthelsetjenesten, og som ikke får det i dag.

Statsråd Sylvia Brustad [13:20:56]: I løpet av de siste tiåra er det gjennomført en grunnleggende omlegging av helse- og omsorgstjenestene i Norge. Vi har som kjent gått fra spesialinstitusjoner og store sentralinstitusjoner innenfor f.eks. psykisk helsevern til at alle kan bo i sin hjemkommune, så langt det er mulig, dvs. i egen bolig eller i tilrettelagt kommunal bolig nær familie og venner. Dette har vært et bærende prinsipp for tjenestetilbudet til alle som har behov for helse- og omsorgstjenester, uavhengig av alder og diagnose.

Vi vet at omsorgstjenestene i kommunene står overfor krevende kapasitetsmessige og kompetansemessige utfordringer i tida framover. Det er helt klart mange steder behov for en bedre medisinsk og tverrfaglig oppfølging av omsorgstjenestens brukere, spesielt gjelder det mennesker med kroniske og sammensatte lidelser, med psykiske problemer og med demens.

Det er særlig to satsinger som sammen skal bidra til et godt tilbud til denne gruppen mennesker. Den ene er som kjent Opptappingsplanen for psykisk helse, som i år er inne i sitt tiende og siste år. Den andre er Omsorgsplan 2015 – Regjeringas og Stortingets satsing på omsorgstjenestene som ble lagt fram i forbindelse med omsorgsmeldinga i fjor.

Målet for Opptappingsplanen for psykisk helse er at den hjelpen som brukerne får, skal fremme den enkeltes mulighet til uavhengighet, sjølstendighet og evne til å mestre eget liv. I St.meld. nr. 25 for 1996-1997, Åpenhet og helhet, som er hele grunnlagsdokumentet for opptappingsplanen, slås det fast at ingen skal ha spesialinstitusjoner som varig bosted. Personer med psykiske lidelser skal ha samme mulighet til å delta i samfunnet som alle andre. De skal kunne bo i kommunen og motta de tjenestene de har behov for fra kommunen og spesialisthelsetjenesten. Dette er også i tråd med den europeiske ministererklæring på det psykiske helsefeltet fra 2005.

For at brukerne skal kunne bo i kommunene, er det, som kjent, bygd opp lokale tjenestetilbud også til mennesker med psykiske lidelser. Samtidig er tilbudene innenfor det psykiske helsevernet, spesialisthelsetjenesten, bygd ut gjennom desentralisering og spesialisering av tilbud. Spesialisthelsetjenesten skal i størst mulig grad i samarbeid

med de kommunale tjenestene gi folk god og forsvarlig hjelp der de bor.

Vi er nå i ferd med å få på plass 3 400 av de omsorgsboligene som var forutsatt i opptappingsplanen, og de vil være ferdigbygd til neste år. Mange har fått et nytt bosted som følge av opptappingsplanen, og noen har fått et sjukehemstilbud. Andre igjen mottar tjenester slik at de kan bo i sitt eget hjem.

Stortinget har, som kjent, sluttet seg til forslaget om et nytt investeringstilskudd til omsorgsboliger og sjukehem fra 2008. Sammen med økninga i driftsmidler til kommunene vil dette ytterligere bedre kommunenes mulighet til å gi et godt tilbud også til eldre mennesker med psykiske lidelser. Kommunene har også anledning til å benytte tilskuddet til andre boligtilbud som skal gå til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Det er riktig at nedbygging av psykiatriske sjukehjems plasser i spesialisthelsetjenesten har gått raskere og lenger enn det som ble forutsatt da Opptappingsplanen for psykisk helse ble vedtatt for ti år siden. Samtidig har utviklinga av tjenestene, som jeg nevnte innledningsvis, gått i retning av at kommunene har overtatt mange oppgaver som tidligere ble ivaretatt av spesialisthelsetjenesten. Dette har vært mulig bl.a. takket være den tekniske utviklinga, bedre kompetanse hos personellet som jobber i kommunene, og styrking av kommuneøkonomien.

Under behandlinga av statsbudsjettet for 2007 ble det vedtatt en omfordeling av driftsmidler mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det er videreført for inneværende år, og den omfordelinga innebærer at kommunene mottar en større andel av driftsmidlene enn det som var forutsatt i opptappingsplanen. Målet er å gi kommunene grunnlag for å møte utfordringene etter nedbygginga av de psykiatriske sjukehjemmene. I 2008 mottar kommunene vel 260 mill. kr mer enn spesialisthelsetjenesten til driftsformål.

Det er ingen tvil om at kommunene har gjort en omfattende innsats for å realisere måltallene i opptappingsplanen. Videre har det psykiske helsevernet gjennomgått store endringer de siste åra. Det er flere som mottar behandling både i poliklinikker og døgninstitusjoner i dag enn det var ved starten av opptappingsperioden. Det betyr at det faktisk er færre som har botilbud gjennom spesialisthelsetjenesten, og at kommunene i all hovedsak står for det nødvendige bo- og omsorgstilbudet i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Samtidig er det åpenbart at det fortsatt er behov for å bedre kvaliteten, kompetansen og innholdet i tjenestene – både i kommunene og i det psykiske helsevernet generelt.

Vi har fortsatt uløste utfordringer når det gjelder å skape gode og sammenhengende tjenester for en del brukere. Det gjelder særlig dem som ikke sjøl er i stand til å søke hjelp eller som aktivt motsetter seg hjelp, men som trenger det. Vi vet at flere av dem kan trenge hjelp fra ulike tjenester og ofte befinner seg i gråsoner mellom somatiske og psykiatriske helsetjenester, eller mellom helsetjenestene og sosialtjenestene. Jeg vil komme tilbake til den videre satsinga på psykisk helse etter opptappingsplanens slutt i statsbudsjettet for 2009.

I tillegg til arbeidet med opptrappingsplanen har Regjeringa, som jeg var inne på i stad, og som Stortinget er kjent med, utarbeidet Omsorgsplan 2015, som også inneholder tiltak for å styrke kapasiteten, kompetansen og kvaliteten i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Dette gjelder også eldre med psykiske lidelser. Flere årsverk og etablering av nye boliger er viktig når kapasiteten i omsorgstjenesten skal utvides. Regjeringa har gjennom en styrking av kommuneøkonomien, som Stortinget har sluttet seg til, lagt til rette for å utvide personellkapasiteten med 10 000 nye årsverk i løpet av 2009. Vi er godt i rute med å nå denne målsettinga. Det er ikke minst viktig også for å gi bedre kvalitet for mennesker med psykiske lidelser, slik representanten Giltun tar opp i denne interpellasjonen.

Om lag 80 pst. av sjukehjemsbeboere har en demenslidelse, ofte i kombinasjon med psykiske problemer. Likevel ser vi at mange sjukehjem i dag ikke er bygd og tilrettelagt for mennesker med demens. Jeg mener at god demensomsorg i de fleste tilfeller er god omsorg for alle. Vi har derfor besluttet at alt som bygges og moderniseres ved hjelp av det nye investeringsstilskuddet til sjukehjem og omsorgsboliger, skal tilpasses nettopp disse brukergruppene. Det skal gis tilskudd til 12 000 nye plasser, med et samlet tilskudd fra statens side på over 6 milliarder kr i perioden 2008–2015.

For å sikre god rekruttering, høy faglig kompetanse og stabil bemanning i omsorgssektoren er det som er lagt fram i Kompetanseløftet 2015, veldig viktig fordi det løftet skal sikre at andelen ansatte med helse- og sosialfaglig utdanning øker, og det skal berede grunnen også for større faglig bredde i tjenestene. Det skal bl.a. legges større vekt på geriatri, alderspsykiatri og psykologi. Den medisinske oppfølginga skal også styrkes, og legeinnsatsen må økes betydelig.

Etter det jeg har fått opplyst, er ikke problemstillinga som representanten Giltun reiser, et stort problem på landsbasis. Det betyr ikke at det ikke forekommer. Men jeg vil understreke at psykiske problemer kan ramme alle, uavhengig av tidligere sjukdomshistorie. Psykiske lidelser kan ofte forekomme, som det er sagt, sammen med demenslidelser. Det er sjølsagt veldig uheldig for dem som rammes – enten det er beboere som føler seg utrygge eller det er personer med psykiske lidelser, demens eller andre diagnoser som ikke får den hjelp og oppfølging de burde ha fått.

Jeg kan forsikre om at jeg tar problemstillinga på stort alvor, og at Regjeringa jobber hardt for å gi befolkninga enda bedre tjenester. Vi skal fortsatt jobbe for å gi alle mennesker som har psykiske problemer, også eldre, et godt og forsvarlig tilbud.

Vigdis Giltun (FrP) [13:30:16]: Jeg takker statsråden for svaret. Hun tok for seg veldig mye av den generelle utviklingen vi har sett som følge av opptrappingsplanen.

Det jeg var ute etter med denne interpellasjonen, var å spisse den, å spisse den helt spesielt i forhold til en pasientgruppe som har tunge psykiske lidelser, ikke ordinær aldersdemens, men andre typer psykiske lidelser. Dette er en pasientgruppe som jeg har fått henvendelser om nå be-

finner seg i sykehjem, og som tidligere fikk behandlingstilbud på psykiatriske sykehus. Det er personer som i perioder hvor de blir alvorlig syke, trenger korttidsopphold, og under korttidsoppholdet trenger de behandling. Den typen behandling får de ikke på et sykehjem. Dette er også alvorlig psykisk syke som ofte har en utagerende atferd, og de kan være sterke, og som jeg nevnte, kan de være fra 60 år og oppover.

Dette er personer som på grunn av alder ikke får et behandlingstilbud lenger i psykiatriske sykehus innenfor spesialisthelsetjenesten. Dette virker som en aldersdiskriminering og ingenting annet. Hvis disse personene hadde fått dette problemet da de var 55, 50 eller 45 år, ville de fått et behandlingstilbud innenfor spesialisthelsetjenesten. Men når de når en viss alder, blir de plassert på sykehjem – en fullstendig feilplassering. Dette går veldig ut over de andre sykehjemsbeboerne, mange blir fryktelig skremt av det, og det blir også utført tvangstiltak overfor de pasientene som blir feilplassert, for bemanningen klarer rett og slett ikke å håndtere den typen sykdom.

Det er positivt det som har skjedd ved at flest mulig kan bo hjemme i hjemkommunen sin. Mange av disse trenger et varig botilbud hvor de kan få oppfølging fra kommunehelsetjenesten. Men det er når de er akutt syke, eller når de blir så syke at kommunehelsetjenesten ikke lenger klarer å håndtere dem, at disse også må få hjelp innenfor spesialisthelsetjenesten på lik linje med yngre personer.

Statsråden nevnte også noe om bygging av omsorgsboliger og bygging av sykehjemsplasser – det er jo snart bygd 3 400, og disse psykiatriboligene blir vel ferdige etter hvert. Men det viser seg også at det mangler 2 800 boliger etter de nye beregningene. Når det gjelder de 12 000 sykehjemsplassene som ble nevnt her, er det faktisk altfor lite i forhold til det behovet man ser allerede i dag, og spesielt når man tar høyde for at det også må bygges spesielle avdelinger for de noe yngre, og for disse forskjellige gruppene, med samme tilskudd.

Den typen psykiatriske pasienter jeg snakker om, passer ikke inn på de ordinære demensavdelingene. Det er å ha forståelse for og respekt for eldre mennesker og at det skal være en verdighet når det gjelder både botilbud og behandling, som jeg er ute etter, og det skulle jeg ønske statsråden svarte mer på i sitt siste innlegg.

Statsråd Sylvia Brustad [13:33:35]: Det må være helt klart, og det er sjølsagt helt avgjørende, at alle mennesker, uansett alder og diagnose, skal ha den beste hjelp, og de skal ha hjelp når de trenger det. Aldersdiskriminering, slik representanten Giltun snakker om, skal sjølsagt ikke eksistere.

Men det som er saken, er at folk er veldig forskjellige og i veldig ulike situasjoner, og det er individuelle behov. Hva som er nødvendig i hvert enkelt tilfelle, er det også forskjellige svar på, og det gjør at vi først og fremst er nødt til å ha tilbud i kommunene. Det er utfordringer i en del kommuner, det er jeg enig med representanten Giltun i. Jeg har også vært så heldig – jeg tror jeg kan bruke det uttrykket nå – å ha fått vært på svært mange av landets sjukehjem, og vært på steder hvor de har utviklet meget gode

tilbud for mennesker som både er demente, og som har psykiske lidelser, som er i den gruppen som representanten Giltun viste til – som er utagerende, og som kan gjøre at andre er utrygge – men som er organisert på en slik måte at det er bra for dem, men det er også bra for beboerne for øvrig. Det er jo det vi må ha mer av. Det er derfor dette investeringstilskuddet, som er nytt fra i år, og som Stortinget har sluttet seg til, er så veldig viktig og det gjør at vi får bygd ut flere egne enheter, hvis det er behov for det, og flere boliger, som det åpenbart er behov for. Vi får altså ferdigstilt nesten 3 500 nye boliger – slik det ser ut – innenfor Opptrappingsplanen for psykisk helse for i år, som en del av disse vil kunne bo i. Men det vil også være slik at en god del av dem vi snakker om, vil trenge sjukehemsplasser, og da er investeringstilskuddet kjempeviktig.

Jeg tror ikke det skal herske noen tvil om at jeg i hvert fall på vegne av Regjeringa bare kan slå helt klart fast at det uansett alder og diagnose skal være likeverdig behandling. Det er også derfor vi er så opptatt av å bruke de store pengene på de store tingene. Det er fellesskapsløsninger, ikke minst i kommunene, som skal sikre at vi får utbygd et enda bedre tjenestetilbud, og at vi får ansatt flere kompetente folk for å få enda bedre kvalitet også i det tjenestetilbudet som vi faktisk tilbyr.

Jan Böhler (A) [13:36:17]: Interpellanten tar opp et viktig tema, som, som statsråden er inne på, egentlig berører grunnleggende ting når det gjelder forholdet mellom spesialisthelsetjenesten og førstelinjetjenesten i kommunene innen psykiatrien.

Desentraliseringen av spesialisthelsetjenesten i forhold til psykiatri har vært god for de aller fleste. Det er oppnådd gode resultater i forhold til en vellykket integrering, men vi har også mange eksempler på at det oppstår problematiske forhold ute i kommunene når man skal bygge ut et lokalt tilbud. Det vil jo gjelde tilbud til pasienter uansett alder, og med utgangspunkt i denne interpellasjonen synes jeg det er en anledning til å si noe som ikke er så direkte aldersrettet som interpellantens viktige innlegg var.

Jeg tror det i mange kommuner er krevende å bygge ut tilbud med henblikk på pasientens beste når man står overfor pasienter som har en utagerende atferd, og som har ulike problemer som det er vanskelig å håndtere innenfor en liten boenhet, små botun, omsorgsboliger osv. Det kreves sterke fagmiljøer som kan bygge opp aktivitetstilbud, dagtilbud og fritidstilbud, for at pasientene skal utvikle seg. Disse fagmiljøene er det ikke så enkelt å skape hvis de skal bygges opp i små kommuner for noen få eller for enkeltpersoner. Vi ser at kommunene sliter med rekrutteringen, for det er ikke bare spørsmål om det vi har sett til nå, med økte tilskudd til ressurskrevende brukere osv. Det er også spørsmål om hvordan man skal få rekruttert god nok kompetanse til faglig krevende oppgaver, som dette ofte vil være, f.eks. å håndtere psykiatriske pasienter som overføres til kommunene. Ofte skjer det på kort varsel, dvs. at man får overført pasienter uten at det er en prosess for å bygge opp et faglig godt tilbud. Når kommunene skal løse de utfordringene, er det ofte at de ikke kan få det til på egen hånd. De må samarbeide med andre kommuner

– interkommunalt samarbeid – for å bygge opp gode nok enheter og gode nok fagmiljøer, og det vil de trenge tid for å gjøre.

Dette er veldig viktige utfordringer, som jeg håper statsråden vil se på, f.eks. hvordan vi kan arbeide med tanke på samspillet mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten når det gjelder å få beskjed om overføringer, få bygd opp en prosess rundt det, om det er realistisk å gi kommunene mulighet til å bygge opp interkommunale tilbud og ha en langsiktig plan for rekruttering og kompetansebygging. Dette er viktig. Når jeg har besøkt kommuner, har jeg ofte fått høre historier om to–tre enkeltpersoner – tunge psykiatriske pasienter – som er overført, som har vært vanskelige å håndtere, og som har gjort at man har måttet bruke uventet store ressurser – ofte i en liten kommune – for å gjøre det som er lovpålagt overfor disse pasientene, bygge opp et tilbud, noe som igjen kan gå ut over f.eks. eldreomsorgen, tilbudet til andre demente pasienter, osv. Så jeg tror vi her har en stor utfordring. Jeg har hørt veldig mange historier om at man sliter. For eksempel må det være fagpersonell som har kunnskap, og en organisering som gjør at man kan fatte tvangsvedtak. Hver gang man må ilegge en form for tvang overfor pasienter som er vanskelige å håndtere, kreves det ganske god kompetanse, rutine og sikkerhet for at man gjør ting riktig. Dette er vrient å håndtere, særlig i små kommuner.

Jeg mener at dette gjelder alle generasjoner med tanke på samspillet i psykiatrien, førstelinjetjenesten og tjenestene i kommunene. Jeg synes det er en veldig relevant og viktig problemstilling som er tatt opp. Jeg håper at vi kan bruke denne debatten til å komme videre når det gjelder samspillet mellom nivåene, og også når det gjelder å kunne gjøre noen vurderinger om desentraliseringen er gått for langt, om vi må finne løsninger som blir mer strukturerte når det gjelder det interkommunale samarbeidet, når det gjelder å bygge opp et forsvarlig pasienttilbud, som er forsvarlig både med hensyn til pasientens beste, trygghet i nærmiljøene og de ansattes situasjon med tanke på å kunne bygge kompetanse og gi god behandling.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [13:41:33]: Jeg har lyst til å understreke noen av de punktene som interpellanten tar opp i denne sak.

Det er uverdig at mennesker med alvorlige sinnslidelser og alvorlige diagnoser, og som har dårlig boevne, ikke har et godt nok behandlingstilbud innenfor spesialisthelsetjenesten. Vi vet at sykehjemsplasser innen spesialisthelsetjenesten er blitt for fort nedbygd. At disse menneskene i dag blir plassert i institusjoner hvor de ikke hører hjemme, er et problem for de andre brukerne, og det er et problem for de ansatte. Vi må da vite og forstå at dette er mennesker som til dels kan være voldelige. Dette er til dels mennesker som er ute av stand til å ivareta seg selv, og som som sådanne er en trussel for sin egen person, de er det overfor andre brukere, og de er det relatert til de ansatte. Vi erfarer også at eldre mennesker utelukkes fra behandling grunnet alder. Skal vi gi en verdig omsorg til eldre, kan vi ikke akseptere at det foregår noe som jeg vil kalle en negativ diskriminering av eldre i Norge. Svaret vi

ofte får fra Regjeringen, er at kommunene har fått overført x antall kroner mer – og mer og mer – noe som for øvrig kan diskuteres.

Men dette dreier seg ikke bare om penger. I like stor grad dreier dette seg om kompetanse. Det er ikke slik i dag at spesialisthelsetjenesten innen området til enhver tid befinner seg lokalt eller i kommunene. Til og med innenfor distriktpsikiatriske senter kan man oppleve problemer med å dekke kompetansebehovet.

Slik jeg ser det, bruker man faktisk kommunene helt bevisst for å fraskrive seg ansvar relatert til saken. Psykiatrien er et prioritert område som skal styrkes, hevdes det bastant fra de rød-grønne. Alle er i stand til å se at mange steder er det motsatte tilfellet. Ullevål universitetssykehus kutter 28 mill. kr eller elleve plasser. I Nord-Norge skal UNN kutte i psykiatrien med 10 mill. kr, 4,5 mill. kr av disse er innsparing i distriktpsikiatrien. 20 stillinger skal bort. Man slår sammen to korttidsposter til en subakuttpost. Korttidsstilbudet forsvinner, med alvorlige konsekvenser for befolkningen, særlig i Troms og Finnmark. Behovet for disse tjenestene er der i fullt monn, men mangelen på bevilgninger fra dagens regjering fratras pasientene tilgangen til å få lindret sine sinnslidelser. Og hvem tror man vil ende opp med å betale dette som blir kuttet innenfor sykehussektoren? Jeg er stygt redd for at dette havner hos kommunene igjen – i et Kommune-Norge som verken har god nok økonomi, kan prioritere annerledes eller til syvende og sist har den nødvendige spesialisthelsetjeneste langt de fleste steder.

Generelt om psykiske problemer: Det er slik at alle partier ønsker å styrke psykisk helsevern. Kanskje de vesentligste utfordringene vi står overfor, er å fange opp mennesker som har dette helseproblemet, på et tidlig nok tidspunkt, for vi vet at dess dypere traume man havner i, dess vanskeligere er det å få mennesker friske. Klarer man derimot å fange opp mennesker som har et psykisk helseproblem, tidlig nok, så er faktisk sjansen for å få dette mennesket friskt i langt større grad til stede enn det som er tilfellet med dagens system.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:46:29]: Jeg vil gi honnør til interpellanten for at hun tar opp denne problemstillingen.

Vi er i ferd med å slutføre en tiårig satsing på psykisk helse, som et samlet storting har stilt seg bak. Som statsråden redegjorde for, har vi oppnådd betydelige resultater når det gjelder den kvantitative opprustningen av tilbudet. Dette gjelder både utbyggingen av distriktpsikiatriske sentre, vekst i årsverk og antall pasientbehandlinger. Det er samtidig et faktum at en del pasienter fremdeles opplever at tilbudet svikter i mange ledd, slik interpellanten også har pekt på. Dette viser at vi ikke er i mål med å styrke tilbudet innen psykisk helsevern, selv når opptrappingsplanen slutføres i løpet av året.

Høyre har i likhet med de øvrige partiene på Stortinget stilt seg bak omstruktureringen av tilbudet i psykisk helsevern, med nedbygging av psykiatriske sykehjem og opprustning av tiltak i kommuner og distriktpsikiatriske sentre. Dette var helt nødvendig for å sikre et bedre behandlingstilbud til pasientene. Denne omleggingen av til-

budet er også et uttrykk for at mennesker med psykiske lidelser ikke skal stues bort, men få mulighet til å leve et aktivt og meningsfylt liv i et naturlig fellesskap med andre.

Da Stortinget vedtok at antall plasser i psykiatriske sykehjem skulle reduseres, var det en viktig forutsetning at dette skulle skje i et lavere tempo enn tilveksten av døgnplasser for aktiv behandling. Gjennom planperioden vil det også totalt sett være en økning av antall døgnplasser. I 2004 ble det klart at nedtrappingen hadde gått raskere enn forutsatt, og at det var uklart om opptrappingen hadde gått like raskt. Dette førte til at Høyres daværende helseminister Ansgar Gabrielsen fra Høyre i 2004 beordret stans i nedbyggingen av plasser i psykiatriske sykehjem. Dette vedtaket skulle nettopp forhindre den situasjonen som representanten Giltun redegjør for i sin interpellasjon, nemlig at pasienter mister eksisterende tilbud uten at det står et nytt og bedre tilbud klart. Dersom opptrappingsplanen skal lykkes, må vi først og fremst bygge opp gode tilbud i pasientenes nærmiljø.

Interpellanten peker på en viktig problemstilling, nemlig bruk av tvang i psykisk helsevern. Vi må arbeide utrettelig for å redusere tvangsbruken, og god faglig kompetanse er et av de viktigste virkemidlene. I dag er det mer enn en tredjedel av de ansatte i omsorgssektoren som er ufaglærte. Samtidig får den kommunale omsorgstjenesten stadig nye og faglig krevende oppgaver, bl.a. som et resultat av opptrappingsplanen. Høyre har gått inn for et kunnskapsløft i omsorgssektoren, som bl.a. innebærer økt kompetanse om alternativ bruk av tvang overfor mennesker med psykiske lidelser og andre. I forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 64 for 2005-2006, om helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse, bad helse- og omsorgskomiteen departementet om å iverksette kompetansehevede tiltak for å redusere bruk av tvang. Jeg vil be statsråden redegjøre for hva som er gjort for å følge opp Stortingets vedtak.

Opptrappingsplanen for psykisk helse har sørget for et bedre tilbud til mange av dem som har moderate lidelser. Tilsynsmyndighetenes rapporter og tilbakemeldinger fra pasientorganisasjonene viser imidlertid at mange av de sykeste pasientene fremdeles mangler tilstrekkelige tilbud i kommunene. Dette er pasienter som ifølge Helsetilsynet ofte har svært dårlige levekår, i form av bostedsløshet, fattigdom og svake sosiale nettverk. Det vil være paradoksalt om en tiårig satsing med milliarder i økte ressurser ikke gir et bedre tilbud til de aller dårligst stilte. Høyre har derfor foreslått en egen tiltaksplan for pasienter med de alvorligste psykiske lidelsene. Dette fikk dessverre ikke støtte fra regjeringspartiene i budsjettforslaget for 2007. Jeg vil utfordre statsråden til å vurdere forslaget om en egen tiltaksplan for de sykeste på nytt, når vi nå skal gjøre opp status etter den tiårige satsingen på dette området.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:51:17]: Interpellanten har teke opp eit viktig tema og ei verkelegheit som me politikarar, på alle nivå, må ta inn over oss og løyse på ein god måte. Det handlar om livskvalitet – og livskvalitet har inga aldersgrense. Derfor er det no tid for at alderspsykiatrien blir styrkt. Det er kjent at førekomst av sjukdom som gir

varig funksjonsnedsetjing, både psykisk og fysisk, aukar med stigande alder. Denne gruppa har ikkje vore ein del av opptrappingsplanen for psykisk helse, men har dessverre vore ein del av den generelle eldreomsorga.

Allereie på slutten av 1980-talet starta ei nedbygging og omorganisering av det alderspsykiatriske tilbodet i spesialisthelsetenesta. Det blei etablert alderspsykiatriske poliklinikkar i store delar av landet, og etter kvart kom det uteteam. Det har skjedd ein reduksjon i det alderspsykiatriske heildøgntilbodet i dei seinare åra, og dei psykiatriske sjukeheimane i spesialisthelsetenesta blei lagde ned, utan at noko tilsvarende er blitt bygd opp i kommunane. Det har skapt store utfordringar for kommunehelsetenesta, som skal gi den nødvendige behandling, omsorg og tryggleik for den enkelte, anten ein er heimebuande eller i sjukeheim. Intensjonen om at den enkelte skal få hjelp der ein bur, fungerer ikkje godt nok for denne gruppa.

Mange kommunar slit òg med kommuneøkonomien. Stramme budsjett fører til at helse- og omsorgsetatar må setje økonomien i sentrum i staden for pasienten. Individuelle planar blir brukte på psykiatriske institusjonar, men blir ikkje utarbeidde automatisk på kommunalt nivå for alderspsykiatriske pasientar som bur heime eller i sjukeheimar.

Interpellanten tek i si problemstilling opp gruppa personar over 60 år med utagerande åtferd og tunge psykiske lidningar. Kristeleg Folkeparti vil påpeike at desse ikkje utgjer ei einsarta gruppe. Derfor blir det viktig å finne løysingar i samhandling mellom alderspsykiatriske avdelingar, distriktskykiatriske senter og kommunane sine helse- og omsorgsetatar. Kompetanse og tilbod med fagleg innhald i institusjonar og heimesjukepleie må vere på plass for å få gode og koordinerte løysingar til den enkelte.

Enkelte personar med demenssjukdom kan få store åtferdsmessige og psykologiske tilleggsproblem. Å takle utfordrande åtferd krev spesialkunnskap, tiltak og god bemanning. Små kommunar vil ha problem med å leggje til rette denne typen tilbod, både på grunn av behov for spesialkompetanse og fordi det kan dreie seg om få personar og varierende behov for tilbodet. Da kan interkommunalt samarbeid om ei forsterka eining vere ei god løysing.

Kristeleg Folkeparti kjenner til at N.K.S Skyrud demenssenter i Kongsvinger er i ferd med å starte eit prosjekt for å dekkje behovet i regionen, på tvers av både kommunegrensar og fylkesgrensar. Men det synest å vere ei utfordring å finne dei gode og føremålstenelege løysingane for økonomien ved slike samarbeidsformer. Eg håper at prosjektet i Kongsvinger blir ein god modell, og reknar òg med at statsråden vil følgje med i utviklinga, som er særspennande.

Når me no veit at ca. 80 pst. av dei som i dag bur på sjukeheim, har ein demenssjukdom, kan det kallast feilplassering dersom ikkje avdelingane er innretta som skjerma einingar med ei vanleg sjukeheimsavdeling for dei resterande 20 pst. Derfor vil eg gi ros til Regjeringa for Demensplan 2015, som har sett demenssjukdom på dagsordenen her i landet. Den blir til god hjelp for dei vel 70 000 eldre med demens òg deira pårørande.

Forskning viser òg at det er ca. 120 000 eldre med de-

presjon og angst her i landet. Somme har hatt psykiske lidningar over fleire år, og sjukdommen sluttar ikkje den dagen ein fyller 60 eller 70 år. Somme får ei psykisk lidning etter at dei har blitt eldre. Eg vil bruke statsråden sin eigen retorikk frå demensplanen om at «smått er godt», og overføre tenkinga for å utvikle tilbod i samhandling mellom spesialisthelsetenesta og kommunehelsetenesta for eldre med psykiske lidningar. Det er fleire ting som må på plass for å få eit godt tilbod, m.a. kompetanse. Derfor kan det vere aktuelt å lage ein delplan på linje med demensplanen. Orda frå statsråden tyder på at dette er ei problemstilling ho tek på alvor og ønskjer å prioritere.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [13:56:38]: Tidligere var det fylkeskommunen som drev de psykiatriske sykehjemmene. I forbindelse med foretaksreformen ble disse overtatt av helseforetakene, og det er et botilbud for psykisk syke gamle mennesker.

Jeg var i går i Radøy kommune og hadde en samtale med ordføreren der. Der har spesialisthelsetjenesten et psykiatrisk sykehjem. Fire pasienter skulle hjem til Radøy kommune, mens de andre skulle til andre kommuner, dit de kom fra. Det som gledet meg ved samtalen med ordføreren, var ikke det at de ikke hadde kompetanse på å skulle ta imot dem, men at utfordringen var på en måte å skulle løse det økonomiske knyttet til å skulle få såpass tunge sykehjemspasienter, som krever noe mer enn andre sykehjemspasienter. Jeg synes det er flott at kommunen kan stille opp med fagpersonale som kan ivareta disse pasientene på en god måte.

Noen har snakket om at dette er pasienter fra sykehus. Dette er altså pasienter som har vært i sykehjem, spesielle psykiatriske sykehjem, og som nå skal tilbake til kommunene. Det er heller ingen uenighet i kommunene om at disse pasientene, disse beboerne, faktisk tilhører kommunene, og at det er kommunene som har ansvaret. Jeg har også forståelsen av at samarbeidet med spesialisthelsetjenesten om hvordan overføring skal skje, og når overføring skal skje, er godt mange steder. Kommunene vegrer seg altså ikke for å skulle ta imot dem som hører hjemme i kommunen, og som faktisk vil få et godt tilbud rundt omkring, men noe av utfordringen er på en måte det økonomiske. Derfor synes jeg også det er veldig bra å vite at av de midlene som ligger i opptrappingsplanen i dag, mottar, som statsråden sa, kommunene 260 mill. kr mer til drift av tilbudet angående psykisk helsevern enn spesialisthelsetjenesten.

Mange kommuner vil nok ha utfordringer uavhengig av dette knyttet til alderspsykiatri, geriatri og økt psykologisk kompetanse rundt omkring i kommunene. Kompetanseløftet 2015 er jo nettopp et uttrykk for at en trenger å styrke kompetansen, men det er ikke noe som er gjort over natten.

Så kommer heller ikke pasientene fra disse sykehjemmene plutselig tilbake til kommunen. Dette skjer gjennom et planlagt og godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten etter hvert som de trapper ned det psykiatriske sykehjemstilbudet og overlater dette til kommunene.

Jeg synes det er noe spesielt når representanten Jan-

Henrik Fredriksen sier at en bruker kommunene «bevisst for å fraskrive seg ansvar». Det som kommunene er veldig tydelige på, er faktisk at disse menneskene er deres ansvar, og at de skal gi dem et kvalitativt godt tilbud.

Så synes jeg også at representanten Hareide på en konstruktiv måte trekker fram demensplanen og videreutbygginger mange av de ideene og tilbudene som ligger der, slik at de pasientene som i dag er i psykiatriske sykehjem, også kan dra nytte av den kompetanseoppbygging og det planverk som kommunene ellers må ha. 70–80 pst. av dem som trenger sykehjemsplass, er faktisk demente, og mange har tilleggslidelser. Så jeg synes ikke en skal se så mørkt på dette, men heller støtte kommunene i deres måte å møte denne utfordringen på.

Gunvald Ludvigsen (V) [14:01:58]: Dette er ein viktig interpellasjon. Det er spesielt viktig at vi får snakke om ei gruppe menneske som har psykiske problem og psykiske lidingar, og om dei omsorgstilboda som eit rikt land kan tilby denne gruppa. Det er kanskje på dette området at framstega når det gjeld behandling og måtar å handtere dette på, har vore mest synlege. Det synest eg vil skal ha med oss.

Eg representerer eit fylke som hadde ein stor spesialist-institusjon, Harastølen. Han var i sving frå 1959 til 1991 og var ein heim for dei som var såkalla tungpsykiatripasientar, dei tyngste av dei tyngste. Det var plass til over 170 menneske. Det er her snakk om eit grisgrendt strøk, ein liten kommune, og der var det 170 menneske. Og som nokre sa: Dei var ikkje berre stuva bort, dei var gøymde bort. Dei var gøymde bort på ei fjellhulle 500 meter over havet, innarst i ein vestlandsfjord. Ein som vil prøve å kome seg til Harastølen i dag, vil finne at han er ganske utilgjengeleg også for folk som er fysisk friske.

Det som skjedde for dei som var på Harastølen, var at vi heldigvis fekk ei utvikling i norsk psykiatri som gjorde at ein skulle integrere desse pasientane og ta dei tilbake til kommunane, og ein fekk ei kontrollert tilbakeføring. For dei som kjenner til psykiatrien i Sogn og Fjordane, vil eg seie at det har vore ei vellukka tilbakeføring i det alt vesentlege. Det er sikkert nokre enkeltpunkt som ikkje har vore så vellukka, men i store trekk har det vore vellukka.

Vi fekk også utbygginga av DPS-a, som fleire har vore inne på. Det var på ein måte ei nedbygging som var kontrollert, og så var det ei kontrollert oppbygging. Det var eit system på dette, eit utruleg interessant prosjekt, som det også har vore forska på. Ein hadde ein utruleg god forskingsbase når ein kunne følge desse personane fysisk og sjå på kvar dei vart flytta, og det er forska på dette. Leiaren for psykiatrisenteret på Nordfjordeid, Torleif Ruud, som sikkert nokre vil kjenne, har saman med andre drive forskning på dette. Det er ganske interessant og unikt, det som har foregått her.

I alle fall vil eg slå fast at Venstre ikkje vil tilbake til ei tid med gigantinstitusjonar, der ein rett og slett fekk ei sterk stigmatisering av menneska.

Representanten Skjælaaen sa, og det støttar eg fullstendig, at det er viktig at kommunane peikar på forhold og tek ansvar. Det gjer kommunane. Dei tek ansvar, og det

skulle berre mangle. Dette er jo innbyggjarar i kommunen, og dette er kanskje dei innbyggjarane som mest treng å bli tekne vare på. Så det skulle berre mangle. Her har kommunane alt ansvar, men dei må sjølv sagt få hjelp dersom det er behov for det. Dei må få hjelp til å få betre kunnskap, betre kompetanse, og til å drive tverrfagleg, som mange har nemnt. Det er klart at det er viktig.

Eit anna stikkord her, som er kjempeviktig, er samhandling mellom dei forskjellige nivåa. Eg veit i alle fall at når det gjeld det DPS-et som eg kjenner best, psykiatrisenteret på Nordfjordeid, er det veldig aktivt i forhold til kommunane. Dei prøver på kunnskapsoverføring, og det blir svært godt motteke av kommunane.

I det store og heile vil eg seie at den integreringa som har skjedd, har vore bra. Ho har ført til meir openheit. Ein har fått ei normalisering av desse personane, og ein har naturlegvis også fått mykje større verdigheit for denne menneskegruppa.

Eit lite moment som nokre representantar var inne på, var dette med tvang. I Sogn og Fjordane er det faktisk minst tvangsbruk i landet. Dei små kommunane er oversiktlege. Eg trur at årsaka til dette er at det her har vore kunnskapsoverføring og god samhandling mellom første- og andrelinjetenesta – altså ein god mikks.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Vigdis Giltun (FrP) [14:07:18]: Jeg vil takke for alle de gode innleggene som har vært i debatten, hvor det har kommet fram en god del synspunkter. Jeg hadde vel håpet at man skulle spisset debatten litt mer når det gjelder akkurat den gruppen som jeg har tatt opp. Det er en spesiell situasjon, og jeg merker også i debatten at det er noe uklart om man mener det er kommunehelsetjenesten som har det hele og fulle ansvaret for å behandle psykisk syke eldre mennesker, eller om spesialisthelsetjenesten har et ansvar for disse på lik linje med yngre, slik vi i Fremskrittspartiet mener. Dette med aldersdiskriminering er så alvorlig at jeg hadde håpet at man skulle tatt det litt mer med i debatten.

Når det gjelder spesialisthelsetjenesten og nedbyggingen som har vært, har den gått så pass langt at noen av de mest alvorlig psykisk syke, og kanskje spesielt eldre – nå snakker jeg ikke om dem med vanlig aldersdemens, men om dem med andre psykiske sykdommer – ikke lenger får det nødvendige behandlingstilbud.

Jan Bøhler nevnte at vi kan bruke denne debatten til å komme videre. Det er jeg helt enig i. Jeg hadde veldig sans for mye av det som ble sagt i Jan Bøhlers innlegg. Han viste stor forståelse for den situasjonen som er mange steder. Det er faktisk slik at veldig mange av de psykisk syke som befinner seg på sykehjem i dag, skulle hatt behandling, kanskje for en kortere periode innenfor spesialisthelsetjenesten, men de får det ikke, på grunn av alder. Dette er alvorlig. De som jobber i kommunehelsetjenesten, forteller at de eldre som har fått tilbud om behandling der de skal ha det, altså i spesialisthelsetjenesten, som kan komme hjem og bo i en omsorgsbolig eller innenfor kommunens grenser, har en langt bedre helsetilstand og får en langt bedre livskvalitet enn dem som havner på en

sykehjemsavdeling. De er rett og slett malplasserte, og de er både til fare for og til stor frykt for andre beboere som er alvorlig syke. På sykehjem er det somatisk syke pasienter som i mange tilfeller kommer rett fra sykehus, som kanskje har hatt slag, eller som er alvorlig syke, og disse pasientene blir ofte plassert på samme avdeling som utagerende psykisk syke personer.

Det jeg ville ha fram med denne debatten, var at man har opplevd en vridning mot at eldre som får psykisk sykdom, som skulle hatt behandling i spesialisthelsetjenesten, eller som skulle hatt et døgnopphold, faktisk ikke får det lenger. Nedbyggingen har gått så langt. Jeg hadde faktisk håpet at statsråden skulle igangsatt strakstiltak, slik at denne praksisen opphørte øyeblikkelig, og at disse personene kunne fått det behandlingstilbudet de absolutt burde ha rett til på lik linje med yngre. Dette ville være til det beste både for den pasientgruppen jeg snakker om, for personalet og for beboerne ved sykehjemmene. Det er uholdbart å vente i årevis på å få løst denne situasjonen som vi nå ser blir verre i stedet for å bli bedre.

Statsråd Sylvia Brustad [14:10:33]: Jeg syns representanten Ludvigsen tegnet et godt bilde da han fortalte hvordan det hadde vært for 170 mennesker på Harastølen, som hadde vært gjemt bort, som var uttrykket representanten brukte. Slik var tilværelsen for svært mange mennesker i vårt land. Jeg er glad for at det har vært brei enighet om å gjøre noe med det. Det var ikke verdighet i det som ofte var tilbudet for mange – enten de hadde psykiske lidelser eller andre lidelser – som rett og slett ble gjemt bort på institusjoner, så de liksom ikke skulle være til bry for noen. Derfor er jeg enig med både representanten Ludvigsen og andre som har sagt at det har vært en bevisst strategi, og jeg mener også, hvis en ser det i stort, at det har vært en vellykket tilbakeføring til det alminnelige liv og den alminnelige tilværelse for de aller, aller fleste.

Jeg er enig i det som flere talere har tatt opp, at vi er ikke helt i mål i alle kommuner. Det er helt åpenbart. Til representanten Giltun vil jeg si at enten man er ung eller gammel, uansett hvilken diagnose man har, skal det sjølsagt være slik at man får hjelp på det nivået som er riktig, men det er noe annet enn å ønske at man bygger opp igjen spesialinstitusjoner innafor spesialisthelsetjenesten. Jeg opplever heller ikke at det er noe flertall som har bedt om det her.

Rekruttering og kompetanse er viktige stikkord som flere talere har vært inne på, bl.a. representanten Bøhler, likeledes det som dreier seg om samspill og samhandling. Der trur jeg det ligger utrolig mye. Noen av de mest uverdige situasjonene vi ser innafor helsetjenesten, dreier seg nettopp om manglende samspill og samhandling mellom de ulike tjenestenivåene. Det jobber Regjeringa med, og vi kommer tilbake med noe som gjelder det, om ikke så lang tid.

Så til representanten Sjøli, som tok opp det med tvangsbruk, og til representanten Hareide, som også hadde konstruktive bidrag når det gjelder både samhandling, spørsmålet om tiltaksplan og andre forhold. Jeg vil for det første si til det med tvang at det jobber Sosial- og helsedirek-

toratet med, for det er et erklært mål at vi skal ha så lite tvangsbruk som overhodet mulig. Derfor må vi ha en veldig bevissthet om det. Det henger også sammen med at folk må få tilbud så tidlig som mulig, slik at en unngår å bruke tvang, og det henger sammen med kompetanse i alle ledd.

Så vil jeg orientere om at Regjeringa kommer tilbake til dette i St.prp. nr. 1. Vi vil der legge fram tiltak for mennesker med langvarige og sammensatte behov – noen av dem vi har hatt debatt om her i dag – og ikke minst legge fram forslag til hvordan vi skal bedre samhandlingsrutinene. Der vil vi ta opp ulike tiltak, slik at Stortinget blir invitert til å være med og fatte vedtak for å gjøre situasjonen for nettopp denne gruppa mennesker enda bedre enn tilfellet er for disse i dag.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 5 avsluttet.

Sak nr. 6

Innstilling fra familie-, og kulturkomiteen om sendetid i lokalradio (Innst. S. nr. 167 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 4 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) [14:14:30] (ordfører for saken): Denne saken dreier seg om å endre tidligere stortingsvedtak om rammene for sendetid for lokalradio. I forbindelse med at man nå skal over i en ny konsesjonsperiode er det ønskelig å gi rom for konsesjoner med større sendeflate og grunnlag for en mer kontinuerlig drift av lokalradioene. De fleste partiene er enige om dette, riktignok med litt forskjellig tilnærming. Jeg forutsetter at de enkelte partier redegjør for sine standpunkter der disse avviker.

Høyre mener det er viktig å styrke lokalradioen som medium. Etter at Lars Roar Langslet for vel 25 år siden slapp mangfoldet til, er det nå viktig å gi rom for at også lokalradioen får et bredere og mer bærekraftig økonomisk og sendemessig fundament. Ved slike overganger er det imidlertid viktig å gjøre endringene slik at de volder minst mulig skade for allerede etablert virksomhet. Vi konstaterer at det i denne overgangen til nye konsesjoner i all hovedsak vil være mulig å tilfredsstille de behov som dagens aktører i dette markedet har. Imidlertid mener vi det vil være en riktig korreksjon at man der det er to sendenett, hvorav det ene defineres som et såkalt 24/7-nett, også kan legge til rette for at konsesjonær kan gis opp til 12 timer sendinger der forholdene for øvrig ligger til rette for det. Det er bakgrunnen

for at vi også er med på et forslag hvor dette ligger til grunn.

Jeg håper vi gjennom denne saken legger grunnlaget for en ny vekst i lokalradioen i vårt land, og at man nå kan komme videre i prosessen med konsesjonsbehandlingene uten ytterligere utsettelse.

Jeg tar opp det forslaget Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Espen Johnsen (A) [14:16:40]: I allmennkringkastarmeldinga varsla Regjeringa at det ville kome ei sak om sendetidsfordeling når vi fekk ein ny konsesjonsperiode for lokalradio. Konsesjonsperioden går ut no til sommaren, og det er behov for forbedringar av ordninga.

Det er mange lokalradioar landet rundt som slit økonomisk. Samtidig gjer desse radioane eit viktig arbeid for mediemangfaldet, og dei betyr mykje i mange lokalsamfunn. Vi meiner det opplegget Regjeringa har føreslått, vil styrkje driftsgrunnlaget for lokalradioane og dermed vere med på å oppretthalde mangfaldet av lokalradioar. Det er det som er det overordna politisk viktige. Det er bra at praktisk talt heile komiteen er einig om det viktigaste.

Når allmennradioen no skal ha rett til minst 12 timar samanhengande sendetid, unngår vi at ulike nisjeradioar, som utgjer fleirtalet av konsesjonærane på eit sendenett, kan leggje beslag på store delar av den mest attraktive sendetida ved å dele opp sendetida for allmennradioen i mange smådelar. Dermed vil det bli meir attraktivt å betra føresetnadene for mange allmennradioar. Når vi samtidig opphevar plenarvedtaket om sendetid som Stortinget gjorde i 1995, vil det nye konsesjonsopplegget på den beste måten vareta interessene til ulike grupper lokalradioar.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [14:18:18]: Som saksordfører påpekte, var dette med lokalradioer – eller nærradioer, som det ble kalt på midten av 1980-tallet – noe som ble brakt inn i Norge, og som også var veldig sentralt i det å bringe valgfriheten i etermediene til Norge. Frem til det hadde man egentlig bare NRK, og man kunne velge å høre på NRK eller å skru av radioen.

Vi som opplevde denne barndommen til nærradioen, eller lokalradioen, som man nå kaller det, vet at det ikke var lett å bygge opp nærradioer eller lokalradioer. Jeg var selv med og bygde opp Drammens største radio, Radio Fakta, som nå heter Kanal 1. Mange var innenfor markedet og prøvde seg. Mange tapte mye penger, og veldig mange radioer har forsvunnet. For å overleve krevdes det mange frivillige timer. Det krevdes mye dugnadsarbeid og mye pengetilføring fra foreninger, lag og næringsdrivende. Det ble ikke lettere etter at vi fikk P4, P3 og etter hvert også Kanal 24 på nettradioer. Da fikk man en betydelig konkurranse som lokalradioene måtte ta opp og prøve å overleve i. Dette har forverret situasjonen for mange lokalradioer ytterligere. I det å prøve å gjøre arbeidsbetingelsene best mulig for lokalradioene er dagens vedtak i hovedsak et godt vedtak. Det går helt klart i riktig retning, og det vil berede grunnen for at man mange steder

skal kunne ha en heltidsradio som kan være kommersiell drivbar.

Jeg håper at Regjeringen gjør alvor av å ta opp til vurdering situasjonen for nisjeradioene, både når det gjelder lempelige ordninger for små radiostasjoner, som nevnt i merknadene, og også når det gjelder begrensningene som er lagt på deres inntekter. Det er ikke mye man skal snu seg rundt før man kommer opp i 100 000 kr.

Ellers var saksordfører inne på forslaget om at der man har to eller flere sendenett, skal man også kunne legge til rette for en ytterligere kommersiell konsesjonær som kan ha minst 12 timers sending. Det bør kunne være drivverdig i deler av landet vårt. Her mener jeg at flertallet i denne sal burde vise større fleksibilitet enn det det har gjort i merknadene.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:21:22]: Som saksordfører var inne på, er det noen avvik i innstillingen, og det er det jeg fra Kristelig Folkepartis side skal bruke litt av tiden på.

Men først: Vi er i stor grad enig i innstillingen, nemlig muligheten som nå gis for kanskje enda bedre å sikre driftsmuligheter for lokalradioen, og dermed også understreke den betydningen mange lokalradioer har i sine lokalsamfunn.

Etter Kristelig Folkepartis mening må også hensynet til mindre lokalradioer og nisjeradioene vurderes, og enkelte stasjoner vil nå bli rammet dersom Stortingets vedtak av 13. juni 1995 blir opphevet. Det gjelder særlig stasjoner i regi av ideelle og frivillige organisasjoner. Det er derfor en fare for at kommersielle aktører favoriseres på bekostning av de ideelle. Fra vår side gikk vi derfor allerede ved Stortingets behandling av kringkastingsmeldingen «Kringkasting i en digital fremtid», som ble behandlet i høst, imot å oppheve det nevnte plenarvedtaket.

I den konkurransen som er om relativt begrensede reklameinntekter og i kampen om lytterne blir det ofte mindre rom for smale grupper. Medieutviklingen de siste årene har også ført til mer kommersialisering og mindre, ikke større, mangfold når det gjelder innhold. Vi fra vår side ønsker virkemidler som fremmer mangfoldet i programtilbudet. Vi mener derfor det er uheldig når flertallet går inn for å oppheve et stortingsvedtak som fram til nå har gitt små lokalradioer rett til sendetid i «prime time», altså mellom klokka 06 og 18.

Vedtaket som flertallet i innstillingen legger opp til, vil få betydning for de stasjonene som sender på steder der det kun er ett sendenett som deles med en kommersiell radioaktør. Den kommersielle aktøren vil få langt sterkere forhandlingskort i kampen om sendetid i denne mest attraktive sendetiden.

Jeg er selvfølgelig klar over at for de fleste lokalradioene har det ingen stor betydning dersom stortingsvedtaket blir opphevet, men for de få det gjelder, blir vedtaket alvorlig. På denne bakgrunn går vi imot forslaget fra flertallet.

Kristelig Folkeparti vil at det skal være gode driftsvilkår for nisjeradioene og lokalradioene, og det er satt et øvre tak nå for reklame- og sponsorinntekter for lokalra-

dioer på 100 000 kr eller 30 pst. av virksomhetens samlede inntekter i driftsåret. Det er derfor positivt at en samlet komitee i innstillingen ber Regjeringen vurdere å øke beløpsgrensene. Det pekes også på i innstillingen at Norsk Lokalradioforbund mener det kan være fornuftig å øke inntektsgrensene til henholdsvis 135 000 kr og 40 pst.

Med dette har jeg da tatt opp de avvik Kristelig Folkeparti har fra flertallsinnstillingen.

Trond Lode (Sp) [14:25:00]: Senterpartiet støtter innstillinga frå komiteen. I dette ligg det ei erkjenning av at det er nødvendig å sikra rammevilkåra for lokalradioane ved å forenkla og ved å dela ut konsesjonar med rett til samanhengande sendetid.

Frå Senterpartiet si side har me ei underliggjande bekymring for om me trekkjer dette for langt. Konsekvensane av desse endringane kan verta at 40 pst. av lokalradioane ikkje får konsesjon. Det vil stilla strenge krav til tildelingsprosessen å sikra hovudføremålet om mangfald i lokalradiotilbodet. Der føreset me at det vert ivareteke på ein god måte.

Komiteen har vorte kjend med at desse nye prinsippa for tildeling kan stå i vege for gode lokale samarbeidsløysingar mellom konsesjonærar og mindre, frivillige radiostasjonar, som Kristelig Folkeparti-representanten var inne på.

Løysingar er komne i stand på grunnlag av Stortingets vedtak frå 1995, der alle nærradioane med konsesjon skulle ha moglegheit til å ha sendetid i «prime time». Eitt eksempel er samarbeidet på Jæren, der det berre er eitt sendenett, som JærRadioen har konsesjon på. Der har JærRadioen og Jæren Misjonsradio vorte einige om ein halvtimes sendetid for Jæren Misjonsradio om morgonen, som følgje av Stortingets vedtak frå 1995.

Det er nødvendig å oppheva vedtaket frå 1995 for ikkje å undergrava heile føremålet med nye tildelingsprinsipp. Fleirtalet i komiteen har likevel vore bekymra for konsekvensane i høve til slike gode samarbeidsløysingar. Der vil eg visa til statsrådens svarbrev, der han understrekar at det framleis er full anledning til å varetta slike løysingar.

Senterpartiet håpar at den nye tildelingsrunden vil gje robuste lokalradioar i det heile, og me håpar at me skal klara å oppretthalda eit mangfald av lokalradioar over heile landet.

Trine Skei Grande (V) [14:27:38]: Det området vi behandler i dag, har vært gjennom store endringer. Det har vært en vanskelig og smertefull prosess å bygge opp det vi har av radiostasjoner i dag. Det Langslet fikk til ved å bryte monopolen og legge det konsesjonsgrunnlaget vi i dag bygger videre på, var valgfrihet og ytringsfrihet – med alle de viktige tankene som lå i bunnen. Det var retten til å velge hva man faktisk skal høre på, og retten til å kunne drive radiokanaler som også er mer regionalt basert enn det vi hadde med én statlig aktør.

Så til det som ligger i forslaget fra Regjeringa. Det er vel et ordtak som heter rett tenkt, men galt lell. Det er helt «rett tenkt» i forhold til prinsippene, det å få til kommersielt drivbare konsesjoner, å sikre rammevilkåre-

ne for dem som driver, og faktisk å få ryddet opp litt i eteren.

Det som blir «galt lell» er når prinsippet bryter med det som er virkeligheten, når kartet bryter med virkeligheten. Vi ønsker konkurrenter der konkurransen fungerer. Når vi ser at det er forskjellig rundt omkring i landet, må det være mulig å lage prinsipper som tar opp i seg at kartet er forskjellig rundt omkring. Det er derfor Venstre har støttet det forslaget som ligger til votering i dag.

Jeg håper at regjeringspartiene ser at her er kartet forskjellig rundt omkring i landet. Her er det slik at prinsippene må håndteres litt forskjellig for faktisk å kunne stå seg. Å vurdere kart og prinsipper når man skal foreta slike viktige veivalg, må man også klare å gjøre i denne salen. Jeg håper at regjeringspartiene tar opp i seg den bekymringen vi har over at markedet fungerer noen steder med store aktører, men på grunn av vår iver ikke får muligheten til å fungere andre steder. Egentlig er det en annen målsetting for det vi gjør, enn det som blir konsekvensen noen steder rundt omkring i landet.

Statsråd Trond Giske [14:30:21]: I Norge har vi et bredt og mangfoldig utvalg av lokalradio. Mange steder i landet er lokalradioen viktig både for informasjonsflyt og for lokal identitet, og den har mange lyttere.

Bakgrunnen for proposisjonen om sendetid for lokalradio er at lokalradioen trenger forutsigbare og gode rammevilkår. Økonomien i lokalradioen er veldig varierende, og mange er sårbare for endringer som kan svekke driftsgrunnlaget.

En ny konsesjonsordning for lokalradio vil styrke det økonomiske grunnlaget for lokalradio. Driftsgrunnlaget for kommersielle allmennradioer skal sikres og styrkes, samtidig som det er viktig å gi også smalere tilbud en plass.

Opplegget for ny konsesjonsperiode gir oss et enhetlig nasjonalt system for konsesjonstildelingen. Kommersielle allmennradioer skal ha rett til minst tolv timers sammenhengende sendetid på hverdager. Da får allmennradioen mulighet til å rendyrke en klart gjenkjennelig redaksjonell profil over en lengre sendeflate.

For å kunne gjennomføre dette må Stortingets plenarvedtak fra 13. juni 1995 oppheves. Plenarvedtaket gir alle lokalradiostasjoner rett til sendetid mellom kl. 06.00 og kl. 18.00, også i områder der det bare er ett sendenett. En rett til tolv timers sammenhengende sendetid og en opphevelse av Stortingets plenarvedtak sikrer allmennradioer i det enkelte konsesjonsområdet en sammenhengende sendeflate i beste sendetid. Jeg tror dette vil legge til rette for at lokale allmennradioer kan gi oss vitale og spennende lokalradiotilbud.

Opphevelsen av plenarvedtaket er altså et viktig ledd i et nasjonalt løft i rammevilkårene for alminnelige lokalradioer. Samtidig har jeg vært opptatt av at opplegget må være fleksibelt og legge til rette for at aktørene selv kan finne lokalt tilpassede løsninger. Slik sikrer vi at også de smalere interessene, som ulike nisjeradioer, får gode ytringsmuligheter.

Det er viktig å understreke at en opphevelse av Stortingets plenarvedtak ikke gir allmennradioene noen ubetinget

rett til å beslaglegge hele sendetiden mellom kl. 06.00 og kl. 18.00. Nisjeradioenes behov for sendetid på bestemte tidspunkt vil ivaretas også under det nye systemet. Fortsatt skal konsesjonærene i fellesskap bestemme fordelingen av sendetid, og Medietilsynet skal fortsatt avgjøre eventuelle tvister.

Det er viktig at vi har et regelverk som gjør at både allmennradioer og nisjeradioer kan drive. Tolv timers sammenhengende sendetid beskytter allmennradioene mot at nisjeradioer, som utgjør et flertall av konsesjonærene på ett sendernet, får for store deler av den mest attraktive sendetiden og stykker opp allmennradioenes sendetid i mange mindre deler.

Så er Stortinget litt uenige på et punkt, og det gjelder der det er flere nett – om man der skal ha flere kommersielle aktører. Det er lett å se at det kan gi noen fordeler, men samtidig kan det også gi ulemper for de kommersielle ved at det økonomiske driftsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig til faktisk å drive to kommersielle aktører. Jeg tror at den balansen vi nå har funnet mellom allmennradioen, de kommersielle og de mindre organisasjons- og nisjeradioene, vil være til det beste både for dem som bruker nettet aktivt ved å produsere radioprogrammer, og for lytterne og bærekraften og forutsigbarheten for lokalradio i Norge.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunnar Kvassheim (V) [14:33:53]: Jeg forstår hovedgrepet som tas i dag, og jeg tror det er viktig. Men da jeg hørte statsrådens begrunnelse for at man ikke skulle kunne ha åpning for to kommersielle aktører de få plassene det ligger til rette for det, fikk jeg ikke dette til å henge sammen med det som er situasjonen for pressepolitikk og mediepolitikk på et annet område, nemlig når det gjelder aviser.

Det brukes altså 200 mill. kr, eller mer enn det, i pressestøtte. Den historiske begrunnelsen for pressestøtte er å stimulere til nr. 2-aviser. I dag er det altså nr. 2-aviser som får titalls millioner kroner i pressestøtte, fordi det er viktig å ha mer enn én aktør.

Når det gjelder nærradio, skal man legge til rette for den ene kommersielle aktøren, og man skal ikke bare gi denne sendetid, men man er også redd for at det kommersielle grunnlaget blir splittet opp med to. Det er altså en type begrunnelse når det gjelder aviser. Man kan bruke titalls millioner kroner på enkeltaviser for å få mangfold, mens man her lager et regelverk som kan utelukke et mangfold de få plassene man har mulighet for to kommersielle aktører. Jeg håper at man i det videre arbeidet vil beholde denne åpningen – det er snakk om noen få plasser i landet – og jeg tror det vil være viktig for disse lokalsamfunnene at muligheten for to parallelle tilbud beholdes.

Det er øg sånn at man noen plasser ved at det bare blir én aktør, kan risikere at man får en stor lokalavis som øg er eier av radioen. Dermed får man også en ytterligere konsentrasjon på eiersiden og ikke bare et snevrere tilbud. Det synes jeg heller ikke er i samsvar med det man prøver å etterstrebe på andre områder, hvor man

prøver å begrense enkeltaktørers dominans i det lokale mediebildet.

Statsråd Trond Giske [14:36:22]: Det er to forskjeller mellom det som representanten Kvassheim tar opp når det gjelder avisene og dette med radio. Den ene er jo – og det vet vel Kvassheim, som selv er mediemann – at man trenger ikke konsesjon for å starte avis. Det er ikke en begrenset ressurs å få gitt ut avis på papir. Her snakker vi om en frekvensressurs som er begrenset, og det er derfor vi har et konsesjonssystem. Det er viktig å legge til rette for at de som skal drive på dette systemet, både har bredde og er mange og også har en økonomisk bærekraft.

Den andre store forskjellen er, og det er helt riktig, som representanten Kvassheim sier, at man for å beholde en mangfoldig avisstruktur krever ganske betydelige uttellinger over statsbudsjettet. Jeg vet ikke om venstrerepresentanten Kvassheim mener at man da skal lage et tilsvarende system for radio, slik at man skal bruke store pressestøtemidler for å opprettholde dette mangfoldet dersom det kommersielle grunnlaget ikke er til stede. Det ble i hvert fall ikke foreslått i forrige regjeringperiode da partiet til Kvassheim satt i regjering, og jeg har vel heller ikke sett det i de alternative statsbudsjettene så langt. Jeg tror det er bedre å sikre at de aktørene som faktisk får konsesjon, ikke bare har en frekvens å sende på, men også har et økonomisk grunnlag å drive for. Det skaper forutsigbarhet for de ulike aktørene.

Gunnar Kvassheim (V) [14:38:03]: Det som fikk meg til å ta ordet, var at statsråden i tillegg til å bruke en teknisk begrunnelse for hvorfor han bare burde slippe til en kommersiell aktør, også brukte en kommersiell begrunnelse. Han sa at en ved å ha to parallelle aktører ville svekke driftsgrunnlaget for den ene som var til stede kommersielt. Det var bakgrunnen for at jeg vektla akkurat det tungt i mitt innlegg.

Så er det altså ikke slik at vi har antydnet et opplegg med to parallelle aktører over hele landet, som skal finansieres over statsbudsjettet. Tvert imot har vi sagt at vi her er i den unike situasjonen at det er noen ytterst få plasser det er rom for to aktører som kan finansieres på egen kjøp. Da er det meningsløst at en når det gjelder aviser, bruker titalls millioner kroner på å lage mangfold, mens en her bruker regelverk for å hindre noe som kunne har vært et gratis tilfang i noen lokalsamfunn.

Når det gjelder pressestøtten, har Venstre foreslått at en skulle sette en maksgrense på 30 mill. kr for det en enkelt avis kan få, og at de midlene som frigjøres ved den endringen, skal tilføres de minste avisene og dermed bidra til et styrket medietilbud i mange kommuner.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.
(Votering, se side 2591)

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte
presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1, 3, 4 og 6.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en nasjonal plan/oversikt for bygging av vindkraftanlegg i Norge. Planen skal blant annet gi oversikt over kostnader, positive og negative miljøaspekter, innvirkning på reiseliv, forsyningsikkerhet og lignende.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:34 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Torbjørn Andersen og Tord Lien om å lage en nasjonal plan for vindkraftanlegg i Norge - bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 79 mot 27 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.49.01)

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 1 (2007-2008) - om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2006 - vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Innst. S. nr. 171 (2007-2008) - Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende utnevnelsen av nytt barneombud - vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Olemic Thommessen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at i områder med konsesjoner for to eller flere sendernett, skal det legges til rette for flere tilbydere av kommersiell radio ved at et sendernett defineres som 24/7, mens øvrige nett blir kombinert allmennradio/nisjeradio, og at det i disse legges til rette for at en konsesjonær kan ha minst 12 timer sendinger.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 62 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.50.16)

Komiteen hadde innstilt:

Stortingets vedtak av 13. juni 1995 om at alle nærradioar med konsesjon skal ha høve til å sende program mellom kl. 06.00 og kl. 18.00, også i område med berre ein frekvens, blir oppheva.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 95 mot 6 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.50.49.)

Sak nr. 7

Referat

1. (178) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kenneth Svendsen og Kari Kjønaas Kjos om nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet i TT-ordningen, og en finansieringsordning som sikrer TT-transport i tråd med retningslinjene (Dokument nr. 8:85 (2007-2008))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

2. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Hans Olav Syversen, Ingebrigt S. Sørfonn og Line Henriette Holten

- Hjemdal om vurdering av momsfritak for frivillige organisasjoner (Dokument nr. 8:81 (2007-2008))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (180) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Øyvind Korsberg, Gjermund Hagesæter og Ulf Leirstein om reduksjon av drivstoffavgiftene for budsjettåret 2008 (Dokument nr. 8:78 (2007-2008))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (181) Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier (St.prp. nr. 48 (2007-2008))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
5. (182) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Holten Hjemdal, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om tiltak for energisparing i husholdninger og næringsbygg (Dokument nr. 8:84 (2007-2008))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
6. (183) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Vigdis Giltun, Jan-Henrik Fredriksen og Harald Valved om tilleggsbevilgninger til de regionale helseforetakene (Dokument nr. 8:83 (2007-2008))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (184) Samtykke til godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket (to rettsakter om opprettelse, drift og bruk av annen generasjon av Schengen informasjonssystem (SIS II) og en forordning om tilgang til SIS II for organer som har ansvaret for utstedelse av registreringsbevis for motorkjøretøyer) (St.prp. nr. 44 (2007-2008))
Enst.: Sendes justiskomiteen, som foreligger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
8. (185) Melding for 2007 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Dokument nr. 4 (2007-2008))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
9. (186) Tingenes tale (St.meld. nr. 15 (2007-2008))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
10. (187) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 134/2007 av 26. oktober 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 178/2002 om næringsmiddelregelverket og om opprettelse av Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA) mv. (St.prp. nr. 47 (2007-2008))
11. (188) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 137/2007 av 26. oktober 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 852/2004, forordning (EF) nr. 853/2004, forordning (EF) nr. 854/2004 og forordning (EF) nr. 882/2004 samt tilhørende rettsakter, om næringsmiddelhygiene og kontroll (St.prp. nr. 46 (2007-2008))
Enst.: Nr. 10 og 11 sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
12. (189) Nokre saker som gjeld veg og jernbane (St.prp. nr. 45 (2007-2008))
13. (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Per Sandberg og Bård Hoksrud om modernisering av norsk samferdselspolitikk (Dokument nr. 8:80 (2007-2008))
14. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Arne Sortevik og Bård Hoksrud om at båndlegging av eiendom i forbindelse med samferdselsprosjekter automatisk følges opp med tilbud om innløsning. (Dokument nr. 8:82 (2007-2008))
Enst.: Nr. 12–14 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.52.
